

**BİNALARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİNDE MEKANSAL
KURGUNUN KÜLTÜR VE EĞLENCE MERKEZİ ÜZERİNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ (BOMONTIADA ÖRNEKLEMESİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cana TÜRKER

İç Mimarlık Anabilim Dalı

İç Mimarlık Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Osman ARAYICI

HAZİRAN 2019

Canan TIRKIR tarafından hazırlanan Sinan Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna adlı bu tezin
Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım. Mel. Lügün Değerlendirmesi

Doç. Dr. Osman ARAYICI
Tez Danışmanı

Bu çalışma, jürimiz tarafından İ. Mimarlık Anabilim Dalında

İhsan Lügün tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman

: Doç. Dr. Osman ARAYICI

Üye

: Doç. Sadet Arıts

Üye

: Doç. Öğr. Üyesi Arzu FERGİN

Üye

: _____

Üye

: _____

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak yazılmıştır.

Elâ TÜRKER'e

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

CANAY TÜRKER
Elinizle

BİNALARIN YENİDEN İŞLENLENDİRİLMESİNDE MEKÂNSAL KURGUNUN KÜLTÜR ve EĞLENCE MERKEZİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ (BOMONTİADA ÖRNEKLEMESİ)

ÖZET

Toplum yaşadığı siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeler sonucunda sürekli gelişmekte ve değişmektedir. Günümüzdeki teknolojik gelişmeler bu sürecin daha da hızlanmasına sebep olmaktadır. Oluşan yeni mekân ve işlev ihtiyacı her geçen gün artmakla birlikte kullanılan bazı işlevler ise geçerliliğini yitirmiştir.

Kent içerisinde yer alan binalar o kentte yaşayan insanların ihtiyaçları doğrultusunda yapılmakta ve kentteki insanların kullanımları sayesinde yaşam bulmaktadırlar. Zamanında mekân kullanıcılarının istekleri doğrultusunda, mekânsal kurgulanmalarının ve işlevlerinin verildiği binalar pek çok farklı nedenle yetersiz kalmaları sonucu işlevsel olarak kullanışsız hale gelip, terk edilebilmektedir.

Terk edilen binalar işlevsel olarak ömrünü tamamlamış olsa da yapısal olarak hala kullanılabilir durumda olabilirler. Bu binalara verilecek olan yeniden işlevler ile mekânsal kurgulanmalarının tanımlanan işlevler doğrultusunda yeniden tasarlanıp binaların sürdürülebilirliği sağlanarak yeniden kullanım iyi bir yapım yöntemidir.

Yeniden işlevlendirilmenin tercih edilir bir yapım yöntemi haline gelmesi için, bu konu hakkında literatür araştırmaları yapılarak yeniden işlevlendirme ile restorasyon arasındaki farklar ortaya koyulmuştur. Mevcut bina, işlev ve eski işlev-yeni işlev kavramları, binaların yaşamsal döngüsü kavramı, yeniden işlevlendirmeyi gerektiren temel kavramların tanımlamaları üzerinde durularak, yapılacak yeniden işlevlendirme projelerinde dikkat edilmesi gereken hususlar belirtilmiştir.

Yeniden işlevlendirilecek mevcut binalar fiziki, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel farklılık göstermektedirler. Bu sebepten yeniden işlevlendirme konusu detaylı bir şekilde ele alınarak; nedenleri, müdahale yöntemleri ve mevcut bir binanın dönüştürülmesinin sağlayacağı yararlar üzerinde durulmuştur.

Her yönüyle araştırılarak ele alınan yeniden işlevlendirme tanımı, tez çalışmasının daha spesifik olması amacıyla belirlenen Kültür ve Eğlence Merkezi konusuna ve saptanan zaman dilimine uyan yapı örneklerinin araştırılmasıyla devam etmiştir. Araştırma yapılırken seçilen örneklerdeki mevcut binanın orijinal işlevleri, yapısal özellikleri, bulundukları çevrenin potansiyelleri ele alınmış verilen yeni işlevlerin gerektirdiği mekânsal kurgulamasına ve teknik özelliklerine dikkat edilmiştir.

Portekiz, Rusya ve Türkiye’de yapılan dönüşüm projeleri kapsamında mevcut binanın verilecek yeni işlevler için yeterli olmaması durumunda yapılan ek bina ya da binalarla olan ilişkisine, yapılan yeni mekânsal kurgulanmalara ve mimarların vermiş olduğu tasarım kararlarına bakılarak birbirleri arasındaki uyum ya da farklılaşmalar ele alınmıştır.

Seçilen bölge olan Bomonti’de gerçekleşen, Tarihi Bomonti Bira Fabrikasının Bomontiada Kültür ve Eğlence Merkezine dönüştürülmesi projesi araştırılarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler; yeniden işlevlendirme, kültür ve eğlence merkezi, müze dönüşümü, Bomontiada, Bomonti.

EVALUATION OF SPATIAL SETUP FOR THE RE-USED BUILDINGS THROUGH CULTURES AND ENTERTAINMENT CENTERS IN BOMONTIADA

ABSTRACT

The society is constantly developing and changing as a result of the political, social, economic and cultural developments of the society. Recent technological developments accelerate this process. The necessity of new space and re-use is increasing day by day, but some of the functions have lost their effectiveness.

The buildings in the city are built in accordance with the needs of people living in the city and the use of people keep them living in the city. The buildings where spatial constructs and re-use adaptations were done with the request of the owner can be abandoned and become inadequate as a result of many reasons.

Even though abandoned buildings have been lost their functionalities, they may still be structurally usable. It is a good method to re-design the spatial constructs with given re-use adaptations and to ensure the sustainability of the spaces.

Literature researches have been carried out on the differences between the re-use and the restoration to determine re-use as a preferred method. The concept of the life cycle of buildings and the definitions of basic concepts that require re-use adaptation were emphasized.

Existing buildings to be re-used show physical, social, cultural, economic and environmental differences. For this reason, the re-use adaptation issue was discussed in detail; reasons, intervention methods and the benefits of transforming an existing building.

The definition of re-use adaptation was discussed in all aspects and in order to make the thesis more specific certain examples of the culture and entertainment center were studied. The original function and the structural features of the building, and the potential of its environment were investigated.

Within the scope of the transformation projects carried out in Portugal, Russia, and Turkey, in case of insufficiency of the existing building for the re-use adaptation the relation between the additional buildings and the building itself, the new spatial constructs and the design decisions made by architects were studied.

The project of transforming historical Bomonti Brewery to Bomontiada Culture and Entertainment Center was investigated and discussed.

Keywords; re-use buildings, culture and entertainment center, museum transformation, Bomontiada, Bomonti.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim sürecinde sabrını, inancını, bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanını paylaşan, bana her konuda destek olan Sevgili Tez Danışmanım Doç. Dr. Osman ARAYICI'ya;

Yüksek Lisans ve önceki eğitim dönemlerimde gelişimime katkı sağlayan tüm hocalarıma;

Hayatım boyunca her zaman, her konuda bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen aileme;

En yakın arkadaşım eşim Özgür Can TÜRKER'e;

Elinde kâğıt ve kalemle tüm tez çalışma sürecinde, minicik elleriyle bana eşlik eden canım kızım Ela'ya;

Teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, Haziran 2019

Canâ TÜRKER

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	xiv
EKLER	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	1
1.2. Çalışmanın Yöntemi.....	2
2. KAVRAMSAL TANIMLAMALAR	4
2.1. Mevcut Bina Kavramı	4
2.2. Tarihi Binaların Korunmasıyla İlgili Kavramlar	5
2.3. İşlev Kavramı	7
2.4. Eski İşlev-Yeni İşlev Kavramları	8
2.5. Binalardaki Yaşam Döngüsü Kavramı.....	10
2.6. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Temel Kavramlar	11
2.6.1. Eskime Kavramı	11
2.6.2. Köhne(leşme) Kavramı.....	11
2.6.3. Süzülme Kavramı	11
2.6.4. Soylulaştırma Kavramı	12
2.6.5. Slum Bölgesi Kavramı.....	12
2.6.6. Çöküntü Bölgesi Kavramı	12
2.7. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Müdahale Yöntemleri	12
2.7.1. Yeniden Kullanım (Reuse)	12
2.7.2. Yeniden Hayat Verme (Regeneration)	13
2.7.3. İyileştirme (Rehabilitation).....	13

2.7.4. Kentsel Yenileşme (Urban Renaissance).....	13
3. BİNALARIN KÜLTÜR VE EĞLENCE MERKEZİ OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ.....	14
3.1. Binaların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Nedenler.....	15
3.1.1. Tarihi ve Kültürel Nedenler.....	16
3.1.2. İşlevsel Nedenler.....	16
3.1.3. Ekonomik Nedenler	17
3.1.4. Çevresel Nedenler.....	18
3.2. Binaların Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Faktörler	19
3.2.1. Yapının Bulunduğu Konum.....	20
3.2.2. Yapının İşlevsel Kurgusu.....	20
3.2.3. Yapının Hacimsel ve Mekânsal Kurgusu	21
3.3. Yeniden İşlevlendirmede Müdahale Sınırı.....	22
4. İŞLEV DÖNÜŞÜMÜNÜ KÜLTÜR VE EĞLENCE MERKEZİ OLARAK TAMAMLAYAN BİNALAR, 2000 YILI SONRASI.....	24
4.1. Mora Tren Garı – Mora İnteraktif Megalit Müzesi – Portekiz (2016).....	24
4.2. Vremena Goda Restoran – Garage Çağdaş Sanat Müzesi – Rusya (2015).....	29
4.3. Osmanlı Bankası – SALT Galata – İstanbul (2011)	33
4.4. Antrepo – İstanbul Modern Sanat Müzesi – İstanbul (2004).....	44
5. TARİHİ BOMONTİ BİRA FABRİKASININ BOMONTİADA KÜLTÜR VE EĞLENCE MERKEZİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ.....	50
5.1. Bomonti Bira Fabrikasının Tarihi	50
5.2. Dönüşüm Süreci	56
6. SONUÇ.....	77
EKLERİN GÖRSELLERİ.....	79
KAYNAKÇA	90
ÖZGEÇMİŞ.....	95

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 5.1 : Fabrikanın tespit edilen tescilli taşınmazlarının tablosu. (Sağlam, 2017)	
.....	56

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Binalarda işlev dönüşümünün yaşam döngüsündeki yeri.	10
Şekil 4.1: Mekânlar arası sirkülasyonu sağlayan metalik paneller.	24
Şekil 4.2: Mevcut ve yeni yapının ilişkisi.	25
Şekil 4.3: Ön Cephe.	25
Şekil 4.4: Arka Cephe Fotoğrafı.	25
Şekil 4.5: Zemin Kat Planı.	26
Şekil 4.6: Birinci Kat Planı.	26
Şekil 4.7: Atölyeden geçen kesit ve diğer yapılarla olan kütleli ilişkisi.	26
Şekil 4.8: Yenilenen çatı detayı ile ambardan dönüştürülen atölye alanı.	27
Şekil 4.9: Tren garından dönüştürülen kütüphane bölümünde, çatıda olduğu gibi ahşap malzemeye yer verilmiştir.	27
Şekil 4.10: Projeye yeni eklenen küçük yapı restoran olarak kullanılmaktadır.	28
Şekil 4.11: Projenin çoğunluğunda kullanılan ahşap, sergi elemanlarında da kullanılmaktadır.	28
Şekil 4.12: Binanın fonksiyon şemasını gösteren kesiti.	29
Şekil 4.13: Korunan tuğla ve yeşil fayanslar.	30
Şekil 4.14: Sergi alanları için kullanılan hareketli panellerin çalışma prensibini anlatan kesitler.	30
Şekil 4.15: Garage Çağdaş Sanat Müzesinin lobi kesiti.	31
Şekil 4.16: Mekânların birbiriyle olan sirkülasyonunu gösteren maket kesiti.	31
Şekil 4.17: Cephe de kullanılan polikarbonat malzemesinin detayı.	32
Şekil 4.18: Binadan Garage Gorky Parkı manzarasını görmek ve müzenin giriş lobisinin iki kat yüksekliğinde çerçevelemek için yukarı kaydırılan yarı saydam iki büyük panel tasarlanmıştır.	32
Şekil 4.19: İstanbul kent belleğinde önemli bir yapı olan SALT Galata.	33
Şekil 4.20: Binanın orjinal giriş kapısı korunarak kullanılmaya devam edilmektedir.	34
Şekil 4.21: Mevcut bina ile ek binanın ilişkisini anlatan eskiz.	34
Şekil 4.22: Mevcut bina ve ek binanın sirkülasyon bağlantısını gösteren kesit.	35

Şekil 4.23: Binanın ana girişinden kullanıcıları karşılayan merdiveni.....	35
Şekil 4.24: Binayı şehire açmak amacıyla, yukarıda bahsedilen aksın sonunda ve binanın pek çok noktasında Haliç’e doğru boşluk yaratma isteği ile düşey doğramalar tasarlanmıştır.	36
Şekil 4.25: Gün ışığını içeri almaya yarayan aynalar ve paneller.	36
Şekil 4.26: Kronolojik olarak, Osmanlı Bankası’nın yaşadığı önemli farklılıklar, gelişmeler ve iniş çıkışlar bulunmaktadır.	37
Şekil 4.27: Orjinal kullanımında şube olarak kullanılan 2 katta bulunan kasalar yeniden işlevlendirilerek yeni kat tasarımından sonra kullanılmaya devam etmektedir.....	37
Şekil 4.28: SALT Galata Oditoryum tasarımında kullanılan düzensiz ahşap yüzeyler, hem mağara hissi yaratmakta hem de kulak zarının soyutlamasına çağrışım yapmaktadır.....	38
Şekil 4.29: SALT Galata Oditoryum Planı. (Fotoğraf:.....	38
Şekil 4.30: SALT Galata Oditoryum Kesiti.	38
Şekil 4.31: SALT Galata zemin kat planı.	39
Şekil 4.32: SALT Galata asma kat planı.	40
Şekil 4.33: Mevcut bina ile ek binanın mimari ilişkisini ve bağlantı elemanını gösteren fotoğraf.	40
Şekil 4.34: SALT Galata birinci kat planı.	41
Şekil 4.35: SALT Galata’da ki dükkân günümüzde Robinson Crusoe 389 tarafından işletilmektedir.....	41
Şekil 4.36: SALT Galata ikinci kat planı.....	42
Şekil 4.37: SALT Galata üçüncü kat planı.	42
Şekil 4.38: SALT Galata dördüncü kat planı.....	43
Şekil 4.39: SALT Galata malzeme kullanımı ve çatı detayı.	43
Şekil 4.40: İstanbul Modern proje alanı.	44
Şekil 4.41: İstanbul Modern zemin kat planı ve fonksiyon şeması.	45
Şekil 4.42: İstanbul Modern birinci kat planı ve fonksiyon şeması.	45
Şekil 4.43: İstanbul Modern dönüşümden önce Antrepo olarak kullanıldığı zamanki hali.....	46
Şekil 4.44: İstanbul Modern dönüşümden sonra denizden çekilmiş fotoğrafı.	46

Şekil 4.45: İstanbul Modern dönüşümden önce Antrepo olarak kullanıldığı dönemdeki iç mekân fotoğrafı.	46
Şekil 4.46: İstanbul Modern sergi alanı.	47
.....	47
Şekil 4.47: İstanbul Modern dönüşümden sonra sergi alanı olarak kullanılan iç mekânı fotoğrafı.	47
Şekil 4.48: Sirkülasyon alanlarında kullanılan camlar.	48
Şekil 4.49: İç mekân – teras ilişkisini gösteren fotoğraf.	48
Şekil 4.50: Geçici sergilerin bulunduğu Açık Hava Müzesi.	48
Şekil 4.51: İstanbul Modern Kesitler. (Fotoğraf:	49
Şekil 4.52: İstanbul Modern Ön Cephe.	49
Şekil 4.53: İstanbul Modern Giriş Cephesi.	49
Şekil 4.54: İstanbul Modern Arka Cephesi.	49
Şekil 5.1: Tarihi Bomonti Bira Fabrikası ulaşılan en eski fotoğrafı, 1910'lar.	50
Şekil 5.2: Bomonti Bira Fabrikasını gösteren kartpostal, 1910'lar.	51
Şekil 5.3: Bomonti Bira Fabrikası restitüsyon vaziyet planı.	52
Şekil 5.4: Lojman genel görünümü, 2009.	52
Şekil 5.5: Yönetim ve idare binası genel görünümü, 2009.	53
Şekil 5.6: Arpa silosu ve Malt fırını genel görünümü, 2009.	53
Şekil 5.7: Kaynatma fırını genel görünümü, 2009.	54
Şekil 5.8: Farklı dönem ve tekniklerle yapılan fermantasyon ve dinlendirme binası, 2009.	54
Şekil 5.9: Bomonti Bira Fabrikası Cephesi.	55
Şekil 5.10: Bomonti Bira Fabrikası kesiti ve ek bina ile ana bina arasındaki bağlantı detayı.	55
Şekil 5.11: Bomontiada vaziyet planı.	57
Şekil 5.12: Bomontiada bulunan mekanların dağılım şeması.	58
Şekil 5.13: Girişten sonra kullanıcıları karşılayan dik bahçe fotoğrafı.	59
Şekil 5.14: Tasarlanan dik bahçenin planı ve çalışma prensibini anlatan kesiti.	59
Şekil 5.15: Avlu tasarımında tavan hissi yaratan aydınlatma elemanları.	60
Şekil 5.16: Bomontiada Avlu.	60

Şekil 5.17: Bomontiada pazar alanında oturma elemanları yerleştirilerek kullanıcıların; mekânı deneyimlemesi, girişten gelen insanları görmesi ve açık hava etkinlik alanı sağlanmıştır.	61
Şekil 5.18: Bomontiada giriş, dik bahçe ve avlu dizilimini gösteren plan ve kesitler.	62
Şekil 5.19: Üç farklı özel alanı barındıran Alt Galeri'nin fotoğrafı.....	63
Şekil 5.20: 'White Cube' adını tasarımından alan sergi alanının fotoğrafı.	63
Şekil 5.21: ŞANALarc tarafından tasarlanan Alt'ın planı.	64
Şekil 5.22: ŞANALarc tarafından tasarlanan Alt'ın performans sahnesi.	64
Şekil 5.23: Tasarım anlayışı olarak şeffaflık kullanılsada ihtiyaç doğrultusunda kullanılabilecek mekânların görsel ve ses açısından izole bir alan sağlanmıştır.	65
Şekil 5.24: LABS tarafından tasarlanan Atölye'nin ortak çalışma alanı.	65
Şekil 5.25: Bir bölümü herkese açık olan Atölye'de üyelik sistemiyle kullanılan özel alanlarda mevcuttur.	66
Şekil 5.26: Hareketli mobilyalar sayesinde etkinlik alanının üç farklı kullanım tipi.	66
Şekil 5.26 (devam): Hareketli mobilyalar sayesinde etkinlik alanının üç farklı kullanım tipi.	67
Şekil 5.27: Atölye'nin kesiti.	67
Şekil 5.28: Atölye'nin esnek mekan anlayışından kaynaklanan aydınlatma çözümü.	67
Şekil 5.29: Autoban tarafından tasarlanan Kilimanjoro'nun iç mekan fotoğrafı.	68
Şekil 5.30: Tüm taşıyıcı elemanların ve strüktürün sergilendiği üst kafes içerisinde yeşil bitkiler kullanılarak, endüstriyel atmosferin yarattığı sert etkinin kırılması sağlanmıştır.	68
Şekil 5.31: Kilimanjoro ve Babylon arasındaki geçiş bir kemerle sağlamış, mekanların bütünlüğünü sağlamak amacıyla da alınan tasarım kararları devam ettirilmiştir.....	69
Şekil 5.32: Ahşap iç kabuk olarak tasarlanan alanlarda aydınlatma elemanlarının bağlantı elemanlarının gizlenildiği bir tasarımdır.	69
Şekil 5.33: Kilimanjoro ve Babylon'un planı.	70
Şekil 5.34: Babylon'un bar detayı.	70
Şekil 5.35: Kilimanjoro ve Babylon'un Kesitleri.	71
Şekil 5.36: Babylon Sahnesi.	71

Şekil 5.37: Eski fabrikanın 3 katına yayılan Populist, altı farklı mekândan oluşmaktadır.....	72
Şekil 5.38: Mekanın ikinci katında bulunan bar.....	72
Şekil 5.39: Zemin kattan birinci kata ulaşım tasarlanan spirel merdivenle sağlanıyor, iki kat arasındaki yükseklik farklı 8 metredir.	73
Şekil 5.40: Zemin kattan yaratılan kış bahçesi.	74
Şekil 5.41: Mekanın tasarımında orijinal duvarlar mümkün olduğunca korunarak lekeler, çatlaklar ve kırıklar görünür bırakılmıştır.	74
Şekil 5.42: Galata'da da şubesi olan Kiva akşamları yeni nesil meyhane konseptiyle hizmet veriyor.	75
Şekil 5.43: Delimonti, gastronomi market, şarküteri ve şarkiteride bulunan yöresel lezzetlerin farklı sunum anlayışıyla ziyaretçilerine sunan bir mekandır.	75
Şekil 5.44: Monochrome Brasserie, kahvaltı, atıştırmalıklar, akşam yemeği, tatlı gibi ziyaretçilerine zengin bir menu sunan mekan taze kahve çeşitleri ile 3.dalga kahve konusunda da iddialıdır.	76
Şekil 5.45: Adını çok sevilen bir fotoğraf makinesinden alan mekanda üst düzey profesyonel cihazlarının satışı yapılıyor, yılın farklı zamanlarında dünyada ünlü fotoğrafçıların sergileri bulunuyor ve fotoğraf meraklıları için eğitimler düzenleniyor.....	76

KISALTMALAR

T. C.: Türkiye Cumhuriyeti

A. Ş.: Anonim Şirket

EKLER

Sayfa

EK A: Bomontiada'nın bulunduğu alanın tarihsel mirasını gösteren analiz paftası.	79
EK B: Bomontiada'nın bulunduğu alanın ulaşım aklarını, ana akslarını, çevresindeki fonksiyonları ve kat yüksekliğini gösteren analiz paftası.	80
EK C: Bomontiada'nın bulunduğu alanın yakın bağlantı aklarını ve arazi topoğrafyasını gösteren analiz paftası.	81
EK D: Bomontiada'nın bulunduğu alanın trafik akış yönünü gösteren analiz paftası.	82
EK E: Bomontiada'da ŞANALarc tarafından tasarlanan Avlu'nun mekan büyüklüğünü rakamsal değerlerle gösteren plan ve mekanların dizilimini gösteren kesit.	83
EK F: Bomontiada'da ŞANALarc tarafından tasarlanan mekanların şematik plan ve kesiti.	84
EK G: Alt'ın aksonometrik planı.	85
EK H: Alt'ın mekan kesitleri.	86
EK I: Alt'ın giriş mekanı, geçiş mekanı ve tuvalet tasarımının gösterildiği şemalar.	87
EK J: Alt'ın giriş mekan tasarımında seçilen malzelerin gösterildiği şema.	88
EK K: Atölye'nin birinci, ikinci ve üçüncü kat planları, esnek mekan anlayışının benimseyen tasarımcıların kullandığı hareketli mobilyalar planda renkli olarak belirtilmiştir.	89

1. GİRİŞ

Toplumun yaşadığı sosyal, ekonomik, siyasal ve teknolojik gelişmelerin sonucunda kent ve kentteki binaların değişmesi, dönüşmesi ve mevcut duruma ayak uydurması geçmişten günümüze süregelen bir durumdur. Bu durum; geçmiş tarihlerde savaşlar, yangınlar ve yönetim sisteminin değişmesi gibi sebeplerden kaynaklanırken; günümüzde, değişen ve gelişen teknoloji önemli rol oynamaktadır.

Günümüzde teknolojik gelişmelerin kazandığı ivmeyle bu değişim ve dönüşüm hızlanmıştır. Değişen koşulların etkisiyle mevcut binalar her ne kadar ihtiyaç listesine bağlı kalarak tasarlansa da zaman içerisinde daha karmaşık mekânsal ihtiyaçlar oluşabileceği gibi değişen ve gelişen teknolojinin yardımıyla daha basit mekânsal ihtiyaçlar da ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda oluşan mimari ve mühendislik ihtiyaçlarına cevap veremeyen binalar gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda yeterli gelmemekte ve işlevlerini yitirmektedir.

Her canlının olduğu gibi binaların da bir yaşam döngüsü vardır. Bu döngü yapım, kullanım, işlev kaybetme ya da eskime aşamalarını kapsamaktadır. Bunun sonucunda binalar terk edilerek zaman içinde yıkılabileceği gibi, henüz yapısal ömrünü tamamlamamış binaların yeniden işlevlendirilerek tekrar kullanılması söz konusudur.

Yeniden işlevlendirilen yapılara ihtiyaç listesi doğrultusunda kurgulanan mekânları mühendislik ve mekanik açıdan da desteklenerek yeni işlevle binaların sürdürülebilirliğini sağlamak mümkündür.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Yürekli'nin Cowan'dan aktardığına göre “toplum, her bir özel fonksiyonu için, büyüme ve değişme süreci içinde çeşitli organizasyonlar geliştirir.”, (Yürekli, 1983). “Organizasyonlar amaçlarına binalar aracılığıyla ulaşabildiklerinden belirli bir organizasyon belirli bir bina gerektirir. Ancak organizasyonlar ve amaçları durağan değil dinamik karakterlidir.”, (Yürekli,1983).

Toplumun yaşadığı gelişmeler sonucunda insanların binalardan beklentileri zaman içerisinde değişir. İşlevsel olarak geçerliliğini yitirmiş fakat yapısal ömrünü tamamlamamış binalar zaman içerisinde kullanıcılar tarafından terk edilip yıkılmaya bırakılmasındansa mevcut potansiyeli kullanılarak yeniden işlevlendirilmesi iyi bir yapım yöntemidir.

Mevcut potansiyelin bir kabuk görevi görerek kullanılması, terk edilen binaların bulunduğu bölgedeki yarattığı kullanışsız boşluğun değerlendirilmesi ve ülkemizdeki yıkım sürecinin başarıyla yönetilmemesi gerekçelerine alternatif bir çözüm olarak yeniden işlevlendirilme yönteminin tercih edilmesini sağlamak amacıyla böyle bir tez çalışması yapılmıştır.

Geçmişten bugüne toplumun sürekli olarak yaşadığı gelişmeler sonucunda değişime uğradığı ortadadır. Bu değişimlerin kapsamı, geçmişte belirli bir fonksiyon için planlanarak yapılmış dahi olsa binaların zaman içerisinde işlevini yitirmesi kaçınılmazdır. Dünya üzerindeki mevcut pek çok yapı başlangıçtaki işlevinden uzakta farklı bir işleve evrilmiştir. Bu sebepten ötürü geniş bir fonksiyon yelpazesine sahip olan dönüşüm projeleri daha detaylı bir bilgiye ulaşmak için ‘kültür ve eğlence merkezi olarak değerlendirilen binalar’ olarak kısıtlandırılmıştır.

Kültür ve eğlence merkezi olarak değerlendirilen binalar başlığının bir alt başlığı olarak da belirli bir zaman dilimi saptanıp projenin daha da detaylı bir kaynak haline getirilmesi amaçlanmıştır. Böylece saptanan tarih aralıklarındaki benzer projeler karşılaştırılıp izlenen yöntemler, proje sürecinin öncesinde ve sonrasında karşılaşılan durumlar ortaya çıkarılarak belirli bir döneme ışık tutması amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında ilk olarak yeniden işlevlendirilme kavramı incelenip, işlevlendirilme sebepleri ortaya konulmuştur. Daha sonra dünya ve ülkemizden dönüşüm sürecine giren yapı örnekleri incelenmiştir.

Tüm yapılan araştırmaların sonucunda Bomonti bölgesi seçilip, bölgenin dinamiğini değiştiren Bomontiada Kültür ve Eğlence Merkezi'ne dönüştürülme projesi daha detaylı ele alınarak analiz edilmiştir.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Araştırmada üç yöntem izlenmiştir. Bunlar; kavram araştırması, kısıtlanan konu ve zaman dilimine ait örnek araştırması ve seçilen bölgede gerçekleştirilen Tarihi Bomonti Bira Fabrikasının, Bomontiada Kültür ve Eğlence Merkezine dönüştürülmesi projesinin detaylı bir şekilde araştırılmasıdır.

Literatür araştırmasında çalışmanın konusu ile alakalı mevcut bina kavramı, tarihi binaların korunmasıyla ilişkili kavramlar, işlev kavramı ve eski işlev-yeni işlev kavramları, binaların yaşamsal döngüsü kavramı, yeniden işlevlendirmeyi gerektiren temel kavramlar ve yeniden işlevlendirilmeyi gerektiren müdahale yöntemleri araştırılmıştır.

Tarihi binaların korunmasıyla ilgili olan ve literatürde sıklıkla karşımıza çıkan Restorasyon, Restitüsyon, Renovasyon, Preservasyon, Konservasyon, Rekonstrüksiyon, Konsolidasyon, Rekonstrüksiyon, Rehabilitasyon, Reintegrasyon gibi yabancı kaynaklı kavramlar tanımlanmıştır.

Yeniden işlevlendirmeyi gerektiren temel kavramlar başlığı altında, eskime, köhneme ve köhneleşme, süzülme, soylulaştırma, slum bölgesi ve çöküntü bölgesi kavramlarının tanımlaması yapılmıştır.

Yeniden işlevlendirilen binalara müdahale edildiği durumlarda ise; yeniden kullanım, yeniden hayat verme, iyileştirme ve kentsel yenileşme kavramlarına değinilmiştir. Projenin daha kapsamlı olması amacıyla belirlenen Kültür ve Eğlence Merkezi konusuna ve saptanan zaman dilimine uyan yapı örneklerinin proje süreçleri araştırılmıştır.

Portekiz, Rusya ve Türkiye’de yapılan, eski işlevlerini yitirip Kültür ve Eğlence Merkezine dönüştürülen yapı örnekleri tespit edilmiş ve yazılı kaynaklardan araştırılarak fotoğraf ve şemalarla bu araştırma desteklenmiştir.

Çalışma konusu olarak seçilen Bomonti bölgesinde gerçekleşen Tarihi Bomonti Bira Fabrikasının Bomontiada Kültür ve Eğlence Merkezine dönüştürülmesi projesi, öncesi ve sonrasındaki mevcut durum, yazılı kaynaklardan araştırılarak fotoğraf ve şemalarla desteklenerek araştırılmıştır.

Bu bağlamda projenin hazırlanması sırasında belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilen, Kültür ve Eğlence Merkezi olarak dönüştürülen binaların üzerinde durularak kaynak araştırılması yapılmıştır. Bu kaynaklar; konu üzerine yazılmış tüm yazılı kitaplar, dergiler, makaleler, tezler, gerçekleştirilen söyleşiler, internet aramaları ve fotoğraf taramalarıdır. Kaynaklar, kaynakça bölümünde detaylı bir şekilde belirtilmiştir.

2. KAVRAMSAL TANIMLAMALAR

Çalışmanın bu bölümünde tezin konusu olan ‘yeniden işlevlendirme’ kavramının daha net anlaşılabilmesi için; mevcut bina kavramı, tarihi binaların korunmasıyla ilişkili kavramlar, işlev kavramı ve eski işlev-yeni işlev kavramları, binaların yaşamsal döngüsü kavramı, yeniden işlevlendirmeyi gerektiren temel kavramlar ve yeniden işlevlendirilmeyi gerektiren müdahale yöntemleri incelenecektir.

Tarihi binaların korunmasıyla ilişkili olan ve literatürde sıklıkla karşımıza çıkan Restorasyon, Restitüsyon, Renovasyon, Preservasyon, Konservasyon, Rekonstrüksiyon, Konsolidasyon, Rekonstrüksiyon, Rehabilitasyon, Reintegrasyon gibi yabancı kaynaklı kavramların tanımlaması yapılacaktır.

Yeniden İşlevlendirmeyi gerektiren temel kavramlar başlığı altında, eskime, köhneleşme, süzülme, soylulaştırma, slum ve çöküntü bölgesi kavramları tanımlaması yapılacaktır.

Yeniden işlevlendirilen binalara müdahale edildiği durumlarda ise; yeniden kullanım, yeniden hayat verme, iyileştirme ve kentsel yenileşme kavramlarına değinilecektir.

2.1. Mevcut Bina Kavramı

Mevcut Bina:

Bu çalışmanın temel kavramlarından biri olan "mevcut bina" terimi akla genellikle tarihi ve mimari açıdan önemi olan yani mimari mirasımızı oluşturan binaları getirmektedir, (Özkan, 2002).

Bu çalışmadaki "mevcut bina" kavramı ise tarihsel değeri olsun ya da olmasın, tescilli olsun yada olmasın, işlevsel ömrünü tamamlamış fakat yapısal ömrünü tamamlamamış yapılar için kullanılmıştır. İngilizce’deki “*obsolescence*” (işe yaramazlık; modası geçmişlik) ya da “*redundancy*” (gereksiz, fazlalık olma) gibi sözcükler de bu tür mevcut fakat işlevini yitirmiş binaları ifade etmektedir.

Bu tanımlara ilave olarak, 1930’da Mumford, eskime problemlerine değinerek eskimiş binaları ekonomik statüleri dolayısı ile yenileme, tamir ve bakım giderlerini karşılayamaz binalar olarak tanımlamıştır, (Mumford, 1953). Dolayısıyla yenileme, bakım ve tamir masraflarının karşılanabildiği yapıların eskimemiş ve tekrar kullanılabilir yapılar olarak değerlendirilmesi, yeniden işlevlendirilmeye uygun mevcut binalar olarak tanımlanması yanlış olmayacaktır. Bu yaklaşımın temelinde yeniden değerlendirme ve eldeki kaynakları daha etkin kullanma yaklaşımının olduğu görülmektedir, (Selçuk, 2006).

2.2. Tarihi Binaların Korunmasıyla İlgili Kavramlar

Tarihi binaların korunması amacıyla yapılabilen müdahalelere ilişkin kavramları tanımlayacak olursak;

Restorasyon: Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde yer alan tanıma göre; zaman içerisinde eskiyen bir binanın yıkılan ve bozulan kısımlarını orjinaline uygun olacak şekilde onarılması ve yenilenmesi olarak tanımlanmaktadır. Hasol ise Mimarlık Sözlüğünde “aslını bozmadan onarmak” şeklinde tanımlamıştır. Daha özel anlamda ise, binayı morfolojik gelişiminin, geçmiş bir evresindeki fiziki koşullara döndürme şeklinde tanımlayabiliriz, (Hasol, 1975).

Bir eseri veya geçmiş tarihte şahit olunan bir ürünü; muhafaza etmek ve gerekli olunan hallerde mümkün olduğu kadar ilk haline getirmek maksadıyla daha sağlam hale getirilmeye ve eserlerin yıpranmaması için alınan önlemlerin tamamına verilen kavramın adı Restorasyon'dur, (Hasol, 2005).

Restitüsyon: Kültür Bakanlığı İnternet Sitesi'nde (2006) verilen tanıma göre, Röleve analizi, tarihinin araştırılması ve buna benzer yakın örneklerin kıyaslanmasından sonra; dönem bazında değişiklik göstermiş, eklentileri olmuş, bir kısmı yıkılarak ayakta kalan ya da yok olan eserlerin, yapım aşamasından günümüze kadar geçen zamanda oluşan değişimlerini ve tarihsel süreçlerini belgeleyen/raporlayan boyutları belli çizimlerdir. Bu çalışma bilimsel ve zorunlu niteliğe sahip olup; eserde geriye kalan kalıntıların yeniden bir araya getirilmesi mümkün olmasa da yapılan bu restitüsyon çalışmaları, eserin orijinal tasarımını izah etmek, tarihi gelişimini analiz etmek ve kalıntıların daha iyi anlaşılabilmesini sağlamak için yapılır.

Renovasyon: Kültür Bakanlığı İnternet Sitesi'nde (2006) verilen tanıma göre, renovasyon yaşam koşullarının ve buna bağlı olarak taleplerin değişmesi ile birlikte işlevini kaybetmiş olan eski eserlerin daha farklı bir fonksiyona göre revize edilmesi veya fonksiyonları devam eden binaların ancak konfor koşulları standartta erişmeyerek kadar eskiyen eski eserlerin güncel hale getirilmesidir. Kültür Bakanlığı'na göre, çevresel nitelikleri sebebiyle korunması arzu edilen ve ekonomik bir süreç olan yeniden kullanma esnasında iç düzenlemeden daha esnek uygulamalara yönelinmesi olanağı varken, yeni fonksiyonun dış görünüme zarar vermeden gerçekleştirilmesi arzulanır. Yangın ya da bakımsızlık sebebiyle düşey yapı elemanlarını yitirmiş ve ilk haline ait yeterli miktarda dokumanı olmayan yapılarda, yeniden iç düzenleme yapılmasına izin verilmesi mümkündür. Nitelik bakımından kıymetli olan mimari öğeler, tarihi mekanların hatırasını devam ettiren düzenlemelere gidilmesi bu mekanlarda serbest iç düzenlemeler yapılmasından daha önemlidir.

Zaman içerisinde yaşam koşullarının ve buna bağlı olarak taleplerle birlikte işlevini kaybetmiş eski eserlerin başka bir fonksiyona revize edilmesi veya fonksiyonlarını koruyan fakat konfor şartları olması gereken değerin altında kalan dolayısıyla eskiyen eski eserlerin güncel hale getirilmesidir, (Ahunbay, 2011).

Preservasyon: Binanın, yeni kullanıcının eline geçtiği fiziki durumu ile korunması. Binaın estetik bütününün ekleme ya da çıkarmalarla değiştirilmediği bu tür uygulamada, fiziki eskimeyi yavaşlatmak için yapılan müdahaleler de binayı değiştirmeyecek niteliktedir, (Özkan, 2002).

Konservasyon ve Konsolidasyon: Britannica Online Sözlüğünde (2006), “dönüşümler ya da etkileşimler sürecinde, fiziksel niteliğin korunması” olarak tanımlanmaktadır. Binaın yapısal ömrünü güvence altına almak için gerçekleştirilen yapısal müdahaleler, Böcek ilaçlamasından, çürüyen ahşapların değiştirilmesi ya da yeni temeller konması gibi çok radikal çözümlere kadar farklı uygulamaların bu çerçevede değerlendirilebildiği görülmüştür.

Rekonstrüksiyon: Türkçede daha çok canlandırma olarak kullanılan kelime, kaybolmuş ya da yıkılmış binaların yerlerine yeniden inşası şeklinde tanımlanabilir. Bu yöntem, arkeolojik, arşivsel ve edebi verileri referans alarak günümüzde olmayan ya da çok az bir kısmı günümüze ulaşmış yapıların tekrar yapılması esasına dayanmaktadır, (Özkan, 2002).

Rekonstrüksiyon, tamamiyle yıkılmış, yok olmuş yahut viran halde olan bir kültür varlığının mevcut belgeler vasıtasıyla yeniden yapılmasıdır. Yapılan yeni yapı, eski eserin bütünü ve iç düzenlemesi ile birlikte yeniden dönemindeki gibi olmasıdır. Yerine yapılan eski eserin orjinal malzemesine, işçiliğine ya da tarihi dokusuna sahip değildir. Bu nedenle, rekonstrüksiyon çalışması öncesinde gerçek ve iyi araştırılmış bir restitüsyon çalışması yapılmalıdır. Bu araştırma sonucu elde edilen bilgiler doğrultusunda projelendirilmelidir. Yapılan yeni yapı kültür varlığı yerini alamadığı için gelecek kuşaklara doğru bilgi aktarılması bakımından eserin tekrardan yapıldığı tarihinde (rekonstrüksiyon tarihi), cephesinde yer alacak şekilde bir panoya belirtilmelidir, (Ahunbay, 2011).

Rehabilitasyon: Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde (2006) yer alan tanıma göre; bir kişinin iş yapmasına engel derecede olan sakatlığını ya da eksikliğini bertaraf etmek maksadıyla uygulanan tedavi, iyileştirme.” olarak tanımlanmıştır. Gonsiour (1976)’a göre ise, bina ve kent ölçeğinde bir mekânın sağlıklı yaşam standartlarına sahip olması, yeniden hizmet verebilir, randımanlı, uygun hale kavuşturulmasıdır. Yenileme olgusu, insanın yaşadığı çevresini, muasır malzeme ve uygulama metodları vasıtasıyla tekrardan düzenlemesi ve güncel konfor şartlarına erişebilme isteğine dayanmaktadır.

Bütünleme (Reintegrasyon): Kültür Bakanlığı İnternet Sitesi'nde (2006) verilen tanıma göre, bir kısmı hasarlanmış yahut yok olmuş eserlerin ilk halindeki bütünselliğe ulaştıracak şekilde geleneksel ya da modern malzemeler vasıtasıyla bütünlenme işlemine reintegrasyon denir. B t nlemenin kabul edilebilmesinin şartı ise sahici yapısal dokumanlara dayandırılmasıdır.

Bir kısmı hasarlanmış ya da yıkılmış eserlerin ilk dönemindeki bütünlüğü sağlayacak şekilde geleneksel yahut modern malzemeler kullanılarak bütünleştirmeye reintegrasyon denir. B t nlemenin kabul edilen bir uygulama olmasını koşulu gerçek yapısal verilere ya da belgelere dayandırılmasıdır, (Ahunbay, 2011).

2.3. İşlev Kavramı

Doğan Kuban'ın işlev ile ilgili Mimarlık Kavramları kitabında; ihtiyaçları oluşturan talepler ile onların programlaştırması manasına gelmektedir, diye ifade etmektedir, (Kuban, 1980).

Bert van Meggelen'e göre mimarlığın klasik üçlüsü biçim, teknik ve işlevdir (Yürekli, 2011). Mimarlıkta işlev yapının programıdır ve seçilen işleve göre binanın ihtiyaç programı oluşturulur. Bina ihtiyaç programı "beklenen fonksiyonel ihtiyaçları, sosyal, psikolojik, estetik gibi «biçimlenme»yi etkilemesi mümkün veya zorunlu faktörleri içerecektir.", (İnceoğlu, 1977).

Yürekli (1983) ise işlev için, "kısaca etkinliklerin mekân ihtiya ı olarak tarif edilebilir. Mekân ihtiya ının kapsamı, ölçü, biçim, etkinlikler arası ve etkinliklerin dış  evre ile ilişkisi (bina içinde belirli bir konum ihtiya ı) ile yapı sistemi üzerindeki etkiler (yapı alt sistemlerinden taşıyıcı sisteme verilen y k vb.) ile ilgili ihtiyaçlar olarak açılabilir." demiştir.

Yapı programında etkinlikler birbiri ile ilişki halindedir ve Kuban, yapıda etkinlikler arasındaki ilişkide belirli bir sıralama ile kullanımın olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: "Bir evin odaları, bir sinemanın girişi çıkışı, bir caminin çeşitli ögeleri arasında bir takım tanımlanabilir, bazen değişmeyen ilişkiler bulunuyor.", (Kuban, 1998).

Kona'nın 2015 de yayımladığı teze göre, "Vitruvius'un firmitas, utilitas, venustas dizisi utilitas kavramı ile yarara, dolayısıyla işleve gönderme yaptığını düşünürsek, işlevin yararlılıkla paralel bir değer taşıdığını görmekteyiz.", (Kona, 2015).

Fonksiyon, mimari tanımının i erisindeyer aldığında iki manası bulunmaktadır. Birinci anlamı, bir binanın pratik olarak belirlenmiş kullanımlarını ne derece yerine getirdiğidir, ikinci anlamı da yapıda yaşayan insanların mekanik ve maddi temeli ile olan bağlantısını temsil eden bir mimari dildir. İşlev ile ilgili tartışmalarda birinci anlam kullanılırken, ikincisinin de varlığı ima edilmektedir, (Colquhoun, 2005).

Bu bağlamda işlev kavramının mekânsal olarak incelendiğinde, yapılacak olan binanın ihtiyaçları doğrultusunda çıkan ihtiyaç listesi, fonksiyonun yanı sıra yararlılık anlamını da ele almak gerekmektedir. Mekân tasarlarken elimizdeki ihtiyaç listesinin yansırı kullanışlılığına uygunluğu gözetilmelidir. İstenilen ve uygun bir amaca göre; biçimsel, yapısal ve mekânsal husuları olarak açıklanıp bir bütün olarak ele alınmalıdır. Yapıya ait her mekanik, statik ve mimari elemanın veya mekânın, bir işlevinkarşılığı olacak özelliكتetasarlanması, eserin işlevine uygun olduğunu kanıtlamaktadır.

Bahsi geçen kelime bazen direkt olarak biçim seçmenin özellikleriyle ilgili de kullanılmaktadır. Örneğin yağış oranı fazla olan yerlerde çatının diğer yerlere göre daha eğimli olması veya hava şartlarına karşı duvar tarafının bir sıva tabakasıyla kaplanması, iklim şartlarına uygun olması için yapılarda saçak, iç avlu, balkon ve veranda gibi plan şemasındasıklıkla kullanımı yine fonksiyona uygun bir mekan olarak ifade edilmektedir, (Kuban, 1980).

Fonksiyonel ihtiyaçlardan biri olan ölçü ihtiyacı ise mekânın boyutlarıdır. Bazı fonksiyonlar için belli mekân ölçüleri belirlenmiştir. Bu ölçüler fonksiyonun mekân ihtiyacı, kullanıcının konfor koşulları ve mekânda yer alacak etkinlik yardımcı aletleri gereksinimleridir. Bunların yanı sıra ekonomik nedenler de ölçülerde standartlaş mümkün olabilmektedir. Örneğin üretim yapısında makine yerleşimi belirli bir programlama sistemi ile sağlanabilir, (İnceoğlu, 1977).

Zaman içerisinde değişen koşullar ve ihtiyaçların değişmesi ile yapının yeni işlevler kazandırılması veya mevcut işlevi terk edilerek yeni işlev yüklenmesi mümkündür. Kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak için bina - işlev ilişkisi binanın fiziksel ömrü sona erene kadar devam eden bir süreçtir.

2.4. Eski İşlev-Yeni İşlev Kavramları

Selçuklu zamanında Aspendos Tiyatrosu; saray ve kale olarak işlevini sürdürmüştür. Avrupa'da Antik Çağ döneminde; eser kalıntıları üzerine Ortaçağ yapıları kurmuşlardır. Roma şehrinde yer alan Piazza Navona Meydanı, Roma Stadyum'unun üzerine kurulmuştur, (Kuban, 2000).

Bu farklılıklar çevrenin canlı olduğunun bir kanıtıdır. Doğal süreç içinde yaşanan bu değişimler güncel zamanımızda bilinç anlayışımıza daha sistematik ve bilimsel bir müdahale özelliği katmıştır. Bu gelişme, eskiden bulunan kentlerin plansız, anlık değişimlerine karşı bugünün bir plan çerçevesinde yaşanan değişimlerine paralel olması ile tüm alanın planlanması fikrini destekler, (Kuban, 2000).

Restorasyon çeşitleri arasında yeniden yapılması, bütünlemesi ve sağlamlaştırılması gibi bütün alışılmış müdahaleler kabul görse de; yeniden işlevlendirme bunlardan farklı bir işlemdir. Çünkü yeniden işlevlendirme eski bir yapıya yeni bir işlev katmak ve doğal bir mimari tasarım sürecine dahil etmek demektir, (Kuban, 2000).

Yapıya Restorasyon çalışması yapılabilmesi mali imkanlar oluşturulmadan bir yapının yeniden işlevlendirilmesi mümkün değildir. Yeni oluşturulan fonksiyon, aslında yapının yeni olduğunu ifade eder. Yeni yapının restoratörün kendine özgü mimari müdahalesine açık olması gerekmektedir. Fakat burada önem arz eden husus; böyle bir tasarımda mimarın özgün olması bir önceki yapıdan kalan verilerle sınırlı olmasından dolayı yaratıcılığını bu sınırlara bağlı olarak kullanmalıdır. Bu; aslında içinde hiç bişi olmayan araziye yapılacak olan binaya kıyasla daha sınırlara bağlı kalmayı zorunlu kılar.

Yeniden işlevlendirme de uluslararası bir kural ile geri dönülebilmeyi ifade etmektedir. Yeniden işlevlendirme aşamasında sıklıkla eklerin daha önceki strüktüre zarar vermeden yapılması; binanın saçağı, sundurması, bölmeleri, merdivenleri ve girişi gibi öğelerin ortadan kaldırılabilceğini savunan bir sunum hazırlığı yapılmaktadır. Bu davranışın amacı ise ileride meydana gelebilecek yeni koşullarda, yapının günümüzdeki mevcut durumuna geri döndürülmesi istenmektedir. Yüksek önem arzeden eserler ile ilgili yukarıda bahsedilen durum öngörülebilir. İçinin tümüyle yıkılmasına karşın yalnızca dış cephesi muhafaza edilmiş 19. yüzyıldan kalma bir apartmanın eski haline gelebileceğini düşünmek olanaksızdır, (Kuban, 2000).

Sanat ve mimarlık tarihi çalışmalarının geliştiği ülkelerde genellikle yapıların envanteri hazırlanmış ve tarihi eserin konumu belirlenmiştir. Avrupa'da statü değiştirme konusunda yapılan tartışmaların birçoğunu kentlerle ilgili yayınlanan eserlerde görmek mümkündür. Türkiye'de kent ve mimarlık tarihi çalışmalarında da yeterli düzeyde olmadığından eski eserlerin belgeleri tamamlanmamış olup, buna bağlı kurum ve kurullar, restoratörler ve mimarlar, mal sahipleri ve idari kurumlar arasında olan münakaşa, henüz nihayete ermemiştir ve bu konular fazla gündeme getirilmeden işleyiş problemleri üzerinde devam etmektedir, (Kuban, 2000).

Yapıların; fonksiyonel olarak değişikliğini, koruma metodlarını ve prensiplerini zorlayamaz. Modern düşünce ve ihtiyaçlar doğrultusunda yapılan bazı değişiklik ve eklemeler ile yeni işlev ile yaşatılmak istenen yapılara ilgili uygulamaların yapılması zaruridir, (Ülker, 1985).

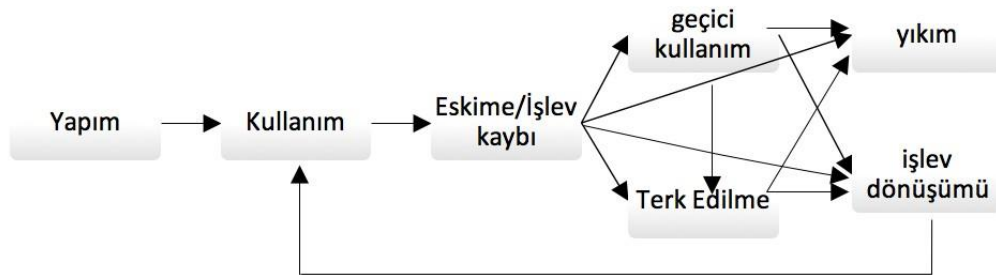
2.5. Binalardaki Yaşam Döngüsü Kavramı

Eser, naturel yaşam süreci içerisinde çeşitli vasyasyonlara uğrayabilir. Douglas yaşam döngüsü kavramını; beş derece ile açıklamaktadır. Bunlar; yaşam döngülerinin doğumu, gelişimi, kullanımı, duraklaması ve yıkımıdır. (Douglas, 2006)

Eserin hayata geliş sürecinde ilk defa kullanan kişilerle buluşması, yapım evresi tanımlamasıyla açıklanabilir. Bu aşamada belirlenen gereksinimi karşılama amacı güdülen binanın yapılmasının kararı, tasarımı ve uygulama aşaması yaşanmaktadır. Burada söz edilen gereksinim binanın asıl işlevini oluşturmaktadır. Kullanım, gereksinimlere cevap verildiği, ikinci aşama olan fonksiyonun yerine getirilmesidir. Fonsiyona yanıt alınamayan alanların düzenlenmesi ve genişletilmesini de ifade etmektedir. Eskime, üçüncü aşama olup; bu aşamada bina kullanılmaya devam edilmektedir. Ancak düzenli olarak bakım ve ufak düzenlemeler yapılarak ya da gereksinimlerinin sınırları aştığı ve yeni alanların eklenebildiği aşamadır.

Eskime döneminden sonra; dönemsel kullanım veya bırakıp terkedilen evreler görülebilir. Eserin yıkılma veya dönüştürülmesinden önce, binayı terkederek bırakma evresidir. Dönemsel kullanım ise; eserin mevcut fonksiyonundan farklı, ufak müdahalelerle veya durumu korunarak kısa zamanlı kullanılmasıdır.

Döngü kavramının son sürecinde doğrudan yıkım olabileceği gibi fonksiyon değişikliği sürecine de geçilebilir. Bu aşamada binanın fonksiyonel dönüşümü sayesinde sürdürülebilir halinin devamı sağlanabilir ve kullanıcı doğrultusunda eserin ayakta kalma süresinin uzatılabilmesi mümkündür, (Şekil 2.1).

Şekil 2.1: Binalarda işlev dönüşümünün yaşam döngüsündeki yeri. (Giresun, 2017)

Enerji tüketimini aza indirmek, alanı ve yapı malzemelerini tekrar kullanmak, kullanılamaz atıkları ve yapım işlerini azaltmak, mimari eserlere sahip çıkmak, kentsel alanları yeniden harekete geçirmek, ekonomi yönünden avantaj sağlayabilmek, zamanı doğru kullanmaya yönelik konular çevreye olumlu katkı sağlamaktadır, (Aydın ve Okuyucu, 2009).

2.6. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Temel Kavramlar

Yeniden işlevlendirmeyi gerektiren temel kavramlar başlığı altında, eskime, köhne(leşme), süzülme, soylulaştırma, slum ve çöküntü bölgesi kavramları tanımlaması yapılacaktır.

2.6.1. Eskime Kavramı

Zamanın bir sonucu olarak; tarihi binaların olduğu alanlarda, mimari, sosyo-ekonomik – kültürel ve yasal konularda eskime görülmektedir.

Kuş (1992) eskime kavramını “yapıların strüktürel ve fonksiyonel olarak mevcut amaçları için yetersiz kalmaları veya bölgedeki kullanımın değişimiyle, mevcut yapıların yeni amaçlara uygun olmamaları” olarak tanımlamaktadır, (s.25).

Keleş ise eskimeyi (1998) “bir yapının toplumsal, işlevsel ve sağlamlık yönlerinden yeni olmaktan çıkmasını, sağladığı yararların azalmasını ya da yok olmasını içeren süreç” olarak tanımlamaktadır, (s.126).

Çetiner (1985) eskimeyi şu şekilde tanımlamaktadır; eser, eserin dokusu, bununla birlikte kentin bütünlülüğü, strüktürü ile ilgili günümüzün şartlarına ayak uyduramama ve cevap verememe gibi bir çok yönden ifade edilebileceğini bizlere aktarmıştır, (s.111).

2.6.2. Köhne(leşme) Kavramı

Çetiner (1985), köhneleşmeyi, bölgede yer alan eserlerin fiziki olarak yıpranması, sağlık şartlarının bozulması, kişiler doğrultusunda artan talepleri karşılayamaması, mevcut standartlara göre düşüş yaşaması olarak tanımlamaktadır, (s.55).

Baransu (1989) ise köhnemeyi, bazı alanların işlevsel olarak değişim ve gelişimlerle birlikte, yatırım konusunda verimliliğini ve çekiciliğini yitirmesi olarak ifade etmektedir. Köhneme durumunun bağımsız olarak ve değişik koşullarda oluşabileceğini, binaların yeterli bakımının yapılmaması durumunda oluşan pisliği doğrultusunda gün yüzüne çıkabileceği gibi, yaşayan insanların sosyal alanlarının bozulmasıyla, yönetim yapısını etkilerek, politik durumlarda sıkıntılara sebep olacak köhnemeler olabileceğini de açıklamaktadır, (s.63).

2.6.3. Süzülme Kavramı

Uğursal (2011) süzülmeyi, şehirlerin ilk kurulduğu bölgelerde genelde konut ve ticari alanlar bulunmaktaydı. Zaman içerisinde yeni oluşan, kentsel alanların gelişmesi ile birlikte, varolan konut alanları gelişen kent çevrelerine yerleşmeleri, merkezdeoturan kişilere ait yapılarını ticari amaçlı kullanacak olan ve diğer hizmet alanlarına bırakmaları, kentlerdeki işlevsel ve sosyal değişimin sebebi olmaktadır. Fakat bu değişim döneminde eski, yıpranmış olan binalar genellikle farklı bir amaca hizmet edemeyeceğinden aynı işleviyle kullanılmaya devam edilir.

Değişim sürecinde eski ve yıpranmış durumdaki yapıları genellikle gelir düzeyi düşük olan yeni kullanıcılar tercih etmektedir. Kentsel bölgelerin bu şekilde kullanan kişinin değiştirmesi süzülme olarak anılmaktadır şeklinde açıklamıştır, (s.14).

Tarihi dokularda meydana gelen göçlerin temel nedeni, süzülme olayının olduğu yerlerde meydana gelen sosyal değişim sebebiyle göç ile oluşan yeni sosyal yapının yerleşmesi için uygun ortam oluşmaktır, (Uğursal, 2011).

2.6.4 Soylulaştırma Kavramı

Soylulaştırma; tarihi alanlarda meydana gelmektedir. Yapılmış olan müdahalelerle birlikte orta gelirli ve üst gelirli sınıfın merkeze yakın olması sebebiyle ilgili bölgeye taşınması ve işçi sınıfının ise bu sakinlerle yer değiştirmesi olarak ifade edilmektedir. Soylulaştırmada yapılara gelir düzeyi yüksek kullanıcılar tarafından yerleşilmekte ve geliri düşük olan kullanıcılar ile gelir seviyesi yüksek kullanıcılar ile yer değiştirmektedir. Göksu (2005)'ya göre soylulaştırma müdahalede bulunan noktadan yaşayanları başka yerlerde yaşamaya gönderme ve oraya gelir düzeyi yüksek olan grupları çekmeyi amaçlayan projeler olarak ifade edilebilir.

2.6.5. Slum Bölgesi Kavramı

Uygun yaşamını sağlayan bölgelerden, açık alanlardan, altyapıdan ve sağlık hizmetlerinden uzaklaşmış, suç işleme, depresyon, gelir düşüklüğü, fakirlik, zihinsel engellilik, sosyal çözümlenme durumlarında yoğunlaştığı bölgelere slum bölgesi denilmektedir, (Baransü, 1989, s.84).

2.6.6. Çöküntü Bölgesi Kavramı

Ülkenin, ekonomik ve toplumsal etkenleriyle gelişmesinin önüne geçilen, taşınmazları sürekli değer kaybeden, sadece yoksulların bulunduğu bir yer olmaya yüz tutmuş bölümü olarak ifade edilmektedir. Diğer bir açıklama ise; aşırı nüfus değişimleri, yoğunlaşmaları ile yığılmalarıyla beraber, tüm şehri etkileyen sosyal ve işlevsel olarak oluşan negatif dönüşümlerdir, (Baransu, 1989, s.72).

2.7. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Müdahale Yöntemleri

Yeniden işlevlendirmeyi gerektiren müdahale yöntemleri olarak, yeniden kullanım, yeniden hayat verme, iyileştirme ve kentsel yenileşme kavramlarına değinilecektir.

2.7.1. Yeniden Kullanım (Reuse)

Yeniden kullanım, yapının eskimiş hale gelmesi, kullanım amacını kaybetmesi ile teknolojik ortamda kifayetsiz kalması sebebiyle, tamiri yapılarak yeniden kullanılmasının sağlanmasıdır. Yeniden kullanımın sağlanabilmesi için yapının farklı kişilerce farklı gereksinimlere hizmet etmesi ya da aynı gereksinimlere hizmet etmesi gerekir. Bu nedenle yeniden kullanımı tarihi eserin yeni bir işleve sahip olması ya da geçmiş öneminde olan işlevi farklı bir düzenleme ile devam ettirmesi olarak ifade edilmektedir, (Uğursal, 2011).

2.7.2. Yeniden Hayat Verme (Regeneration)

Rejenerasyon; yeniden teşekkül; tekrar doğma, yenileme ve iyileştirme gibi anlamlarla tanımlanmaktadır. Yeniden hayat verme bozulmuş, çökmüş, yok olmuş alanlarda yeni bir tasarımın meydana getirilmesidir. Özden (2002)'e göre rejenerasyon, yeni olan dokunun oluşumu sırasında iyileştirilebilecek alanların ıslah edilmesi koşuluyla dokuya kazandırılmasıdır. Bir başka deyişle rejenerasyonun amacı hâlihazırda bulunan fakat eskimiş bölümlerin yenilenmesi ve tekrar oluşturulmasını sağlanmasıdır. Rejenerasyonun bir yenileme türü olduğunu söylemek mümkündür. Bu yenileme ise ancak yeni işlevin atfedilmesi ile mümkün olmaktadır, (Uğursal, 2011).

2.7.3. İyileştirme (Rehabilitation)

Çetiner (1985)'e göre rehabilitasyon, düzenli olarak gelişmiş ancak zaman içerisinde yıpranmış, çeşitli eklentilerle yoğunlukları artmış binaların tekrardan düzenlenmesi ile sağlıklı olabilmesi için yapılan sağlıklılaştırma yöntemidir. Özden (2002)'e göre ise, deformasyonların, sağlıksız ve niteliksiz gelişmelerin başladığı, ancak orijinal niteliğini kaybetmemiş olan kentsel bölgenin tekrardan ilk haline getirilmesi olarak ifade edilmektedir.

Göksu (2005)'e göre rehabilitasyon; şehrin tamamında ya da belirli bir bölümünde fiziksel olarak eskimenin meydana gelmesi veya ihtiyaçlara yanıt vermemesi halinde, varolan yapıların ve çevrenin koşullarının iyileştirilerek sahip olmasını sağlamak amacıyla varolan toplumsal yapısına dokunmadan, bazı düzeltmelerle kullanılabilir niteliklerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesidir.

2.7.4. Kentsel Yenileşme (Urban Renaissance)

1980'li dönemlerde Avrupa Konseyince, kentlerin özgünlüğünü yitimesi ve sıradanlaşan sorunların ortaya çıkması ile birlikte üye devletler tarafından kentsel yenileme kelimesi yerine “kentsel yenileşme” kavramının kullanılması tavsiye edilmiştir.

Kentsel yenileşme yöntemleri ile birlikte ilk defa, kentli insanın kent mekânlarıyla bir bütün olarak ele alınması, kentlerin kalıplaşmış değerlerinin ölçü ve oranları ile muhafaza edilmesi, mekânsal tanım ve anlamları ile saklı tutulurken, kent kültürü ve kentsel yaşantıyı yeniden canlandırma hedeflenmektedir, (Birsell, Polat, Yılmaz, 2003). Kentsel yaşamın yeniden canlandırılması için alanların yeniden kullanılması mecburi olup; bu durum da sonucunda yeniden işlevlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Bu sayede muhafaza edilemeyen ve kentsel tarihi mekânların yıkılıp yeniden inşa edilmesi ile kültürel ve tarihsel mirası yokeden tutum terk edilerek özgürlüğünü koruyabilmiş, modern yaşam şartlarına uygun, kentte yaşanması mümkün mekanların meydana getirilmesi olgusu önem kazanmıştır.

3. BİNALARIN KÜLTÜR VE EĞLENCE MERKEZİ OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Fiziksel anlamda somut bir nitelik taşıyan ve katı bir öge olan mekânların, soyut bir nitelik taşıyan ve değişken özellik gösteren toplumsal yapı ile etkileşim halinde olmalarıdır. Yapıların zamanla değişen koşulları neticesinde sahip oldukları toplumsal yapı kişiliği ve yaşanan mekânların günümüz ihtiyaçlarına yanıtı kalması bakımından bazı sorunlar yaşanmaktadır, (Göçer, 2003).

Mekânların değişen şartlara cevap verememesi sonucunda kullanım ömrünü tamamlayan binalar terk edilerek, geçici kullanım ya da yıkılma sürecine girmektedirler. Mevcut durumdaki binaların gelen yeni kullanıcının ihtiyaç listesine uygun organize edilmemesi sonucunda, geçici kullanıma açılan binaların işlev ömrünün kısıtlı olması kaçınılmazdır. Bu durum yıkım sürecine geçişi hızlandırmaktadır.

Terk edilmiş binaların yıkılarak yeni mekânlara dönüştürülme süreci ülkemizde sancılı bir süreçtir. Bina sahibi ya da kullanıcılara yasal bir yükümlülük bindirilmediğinden genellikle binalar uzun yıllar boyunca çürümeye mecbur bırakılmaktadır. Çürümeye bırakılan bu binalar ise kent içinde büyük ve kullanışsız mekânların oluşmasına ve sosyal çevresini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu açıdan yeniden işlevlendirme tercih edilmesi gereken iyi bir yapım tekniğidir.

Pekol'un Weeks'ten aktardığı tanıma göre yeniden işlevlendirme, "bir yapının tarihi, kültürel veya mimari değerlerini yansıtan özellikleri ve/veya bölümlerini koruyarak, onarım ve ekler vasıtasıyla bu yapıya uygun, özgün işlevinden farklı bir işlev vermektir.", (Pekol, 2010).

Binaların ömürleri uzun zaman dayanabilir ve bir süre sonra kendiliğinden bir değişim yaşar. Ancak binaların işlevlerinde bu durum söz konusu olmayıp; işlev zaman içerisinde hem teknolojik anlamda hem de sosyo-kültürel anlamda eskir. Yeniden işlevlendirme, malzeme ömrünün bitmemesine karşı, işlevsel olarak eskiyerek standart dışı kalan, güncelleştirilmediğinde terk edilerek harap olmaya mahkum olan yapıların yıkılmadan kurtarılması ve yeniden yaşayabilir hale getirilmesidir. Kısaca yeniden işlevlendirme, yapının tamirlerle mevcut gereksinimleri karşılayacak hale getirilmesidir.", (Burden, 2004, s.215).

Bu tekniklerden yeniden işlevlendirme; zaman içerisinde kendine özgü fonksiyonunu kaybeden tarihi yapıtların belirli kurallar ile yapısal nitelikleri korunarak, yeniden işlevsel hale getirilmesi yahut fonksiyonları devam etse de konfor koşulları bozulan tarihi yapıların güncel hale getirilmesidir.

Çevresel nitelikleri sebebiyle korunması amaçlanan yapıların yeniden kullanımlarında, yeni verilecek işlevin dış görünümü korunarak gerçekleştirilmesi istenmektedir. Binaların kurtarılmasında ekonomik açıdan avantajlı olan yeniden kullanım esnasında yangın, bakımsızlık sebebiyle döşemeleri ve tavanları yitirilmiş ve ilk tasarıma ait yeterli veri bulunmayan 2. grup yapılarda, yeniden iç düzenleme yapılmasına müsaade edilmektedir. 1. Grup yapılar ise önemli mimari öğeler, plan ve iç mekan değerlerine sahip olduklarından bu yapılarda serbest iç düzenleme uygulanmaları tercih edilmemelidir. Bunun yerine tarihi mekanların hatırasını devam ettiren düzenleme ve değişikliklere gidilmesi doğru olacaktır, (Ahunbay, 2011).

Tarihi bir yapıya yeni bir işlev verirken birtakım yaklaşımlar ortaya konmuştur. Pekol'un Scott'tan aktardığı ifadeye göre “yapıyı bir devirden diğerine, geçmişten geleceğe taşıırken güncel olarak okunabilir olmasını sağlamak gereklidir.”, (Pekol, 2010). Akın, tarihi yapıların tamamen günümüze adapte edilmemesi gerektiğini, “eski anlamıyla bugünkü anlamı arasında bir yere, üçüncü ve yeni bir alana çekilmesi lazım.” ifadesi ile belirtmiştir, (Tanju, Tanyeli, Akın G, 2000).

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi; yapının koruma altına alınmasını, işlevsel olmasını ve fiziksel ömrünün uzamasını sağlarken geçmişle olan kültürel bağların geleceğe aktarılmasını da sağlar. Yeni işlev verilirken tarihi yapıda özgün değerlerin korunmasına ve yapının bulunduğu bölgeye kültürel, sosyal ve ekonomik yönden katkı sağlamasına özen gösterilmelidir, (Kona, 2015).

3.1. Binaların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Nedenler

Hızını sürekli artıran bir değişim sürecinde Heraclitus'un değişim için söylediği gibi toplumda; algı, ihtiyaç, kimlik gibi bir çok özelliğinin de değiştiğini gözlemlemek mümkündür. Yapıların bu değişimden etkilendiği; işlev, doku ve boyut sağlayan özelliklerin de sürekli değiştiği gözlemlenir. Bu özellikler ve hatta mekanlardaki değişimin de mimari yapıyı bir değişim içerisine girmeye zorlamaktadır. İşte tam olarak bu nedenle işlevselliği eskiyen binaları/yapıları yeniden işlevlendirme yöntemiyle sürdürülebilir.

Yeniden işlevlendirmeye ilgili aynı nedenler farklı sıralarla ve farklı mimarlar tarafından sınıflandırılmış olsa da hepsi bir araya topladığında aşağıda olduğu gibi sınıflandırılabilir;

- Tarihi ve Kültürel Nedenler
- Fonksiyonel Nedenler
- Ekonomik Nedenler
- Çevresel Nedenler

3.1.1. Tarihi ve Kültürel Nedenler

Yapılar, toplumun manevi değerlerini, yaşam şekillerini, kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklerini yansıtır. Bunun yanında ait olduğu dönemin teknik ve mimari yetkinliğine dair de veriler ve ipuçları verirler. Bu özellikleriyle ait oldukları dönemin aynası olarak da nitelendirmek mümkündür, (Kaşlı, 2009).

Herşeyin çok hızlı değiştiğini kabul ederek toplumların sahip olduğu şartlar ve değerler de değişir denilebilir. Bu hızlı değişime karşı “koruma kavramı” anlayışıyla yapıların, insanlar ile etkileşiminin ve iletişiminin devam edebilmesi için yeniden kullanılması gerekir, (Kaşlı, 2009).

Toplumlarda kimlik yansıması, sahip oldukları kültürel değerleriyle, tarihi değerleriyle kendi yaşam standartlarını biraraya getirip birbirine adapte edebildikleri ölçüde gerçekleşir. Tarihi yapılar ne kadar korunarak işlev değişikliği uygulamaları yapılırsa yok olması da o kadar önlenmiş olur. Bu şekilde yaşama tekrar dahil edilmesi de sağlanır. Tarihi yapıların insan yaşamına dâhil edilerek korunabilmeleri kültürel, sosyal ve ekonomik boyutları ile bir bütündür. Burada ki amaç yapıyı çevresi ile birlikte kullanarak sürdürülebilirliğini sağlamaktır, (Yaldız, 2013).

Bir yapı, malzemesi, renkleri, mimarisi ve diğer tüm özellikleri ile tasarlandığı zamanın ve bulunduğu bölgenin karakterini yansıtır. Yapıldığı dönemde, toplumun o zaman ki gereksinimlerine cevap verecek fonksiyonlar ile donatılmıştır. Ancak sonraki dönemlerde artık bu fonksiyona ihtiyaç kalmamış olabilir. Bu durumda mevcut yapının yıkılıp yenisinin yapılması yerine yeniden işlevlendirilip, değerlendirilmesi gerekir. Sadece bu şekilde toplumsal kimlik zarar görmeden miras gerçekliği sonraki nesillere de taşınabilir. Diğer türlü mevcut toplumsal bellek başka verilerle yer değiştirerek zaman içerisinde silinir ve yok olur.

3.1.2. İşlevsel Nedenler

Yapılara yeniden işlevlendirmeyi gerektiren nedenler ya yapının orijinal işlevini yitirmesinden ya da yapının eskimesinden kaynaklanmaktadır, (Altınoluk, 1998). Bu nedenlerden bir tanesi eskimedir. Eskimenin de bir çok alt nedeni olacaktır. Bunlar teknik ya da teknolojik gelişmelerin yanı sıra çevresel ve ekonomik açıdan karşımıza çıkabilir. Eskime zamana bağlıdır. Çevresiyle bir bütün halde değerlendirilen yapıyı haliyle çevresinin güncel standartlarından uzaklaşması tamamen zamanla bağıntılıdır. Eskime yapısal olarak ele alındığında kullanılan malzemenin kalitesi ve yapım tekniği, yapının ömrünü gösterecektir. Deprem, sel gibi yaşanan ani bir doğa olayının yıkıcı etkisi çıkarıldığında süreç yavaş ve sürekli. Tahmin edileceği üzere işlev olarak eskime yapısal eskimeye kıyasla daha hızlı cereyan eder ve değişiklik uygulanma ihtiyacına girer, (Avcı, 2003; Dinçer, 1988).

Yukarıda da belirtildiği gibi fiziksel dayanım ile işlevsel dayanım farklı sürelerde gerçekleştiği için yapılar fiziki ömrünü doldurmadan işlevi eskiyebilir ya da işlevsel ömrünü tamamen tüketebilir. Günümüzde tarihi bir takım yapılar (medrese, saray vb.) orijinal işlevini yitirmiştir. Diğer taraftan bankalar gibi yapılar teknolojinin ve gelişen bankacılık metodlarının da etkisiyle, orijinal işlevini kaybetmese de işlevsel anlamda eskimiş olarak örneklendirilebilir. Böyle bir durumda ya işlev komple değiştirilir ya da yapının işlevselliği geliştirilmek zorunda kalır, (Sarıcı, 1990; Altınoluk, 1998).

Günümüz Türkiye'sinde, özellikle Cumhuriyet dönemi öncesi, bir çok tarihi yapı işlevselliklerini yitirmiştir. Osmanlı döneminde savunma amacıyla kullanılan hisarlar, saraylar ve hanlar gibi yapılar şu an kullanılmamakla birlikte böyle işlevlere gerek duyulmadığı için farklı işlevlerde yaşayan halka açılmıştır. Daha çok konser, tiyatro gibi sosyal ve kültürel aktiviteler bu yapılar içerisinde gerçekleştirilir. Diğer taraftan bazı camiler gibi işlevini devam ettiren fakat çevre koşullarının da değişmesiyle kullanılmayan yapılar da bulunmaktadır. Bu tür yapılar tarihi restoran, lokanta gibi farklı bir işlevle zamanın yok edici etkisine girebilmektedir, (Yıldırım, 1999).

Yine Osmanlı döneminden kalan kervansaray, han gibi konaklama mekanları aslında orijinal işlevini sürdürebilse de sosyal hayattaki değişimlere karşı koyamamaktadır. Burada da konaklama ihtiyaçlarının ve hizmetinin farklılaşması ve gelişmesi sonucu çağın gerisinde kalma durumu söz konusudur. Bu tarz bir farklılaşma yapısal ve mekansal olarak yenileme yoluna gidilse de durumu değiştirememekte ve yapılar kullanım dışında kalmaktadır, (Yaldız, 2003).

3.1.3. Ekonomik Nedenler

Mevcut stokların değerlendirilmesi hem ekonomik kazanç, hem de enerji açısından yarar sağlamaktadır. Özellikle tarihi kent çekirdeğinde yer alan yapılar gerek konumunun getirdiği avantajlar, gerekse arsa ve yapım masrafı gerektirmediklerinden yeniden işlevlendirme tercih edilmektedir, (Altınoluk, 1998).

Günümüzde şehirlerde nüfus ve ekonomik anlamda çok hızlı bir gelişme söz konusudur. Bu gelişme sonucu ilçelerdeki spesifik tarihi yapılar ya da başlı başına tarihi ilçeler etkilenmekte olan arazi değerleri ile birlikte fiziksel yapı olarak da değişmektedir. Bunun sonucunda tarihi ve mimari yapılar, anıtlar zorlanarak baskıya karşı koyamamaktadır. Özgünlüğünü kaybetmeyen yapılar dahi yeniden işlevlendirme sürecine girmektedir, (Yaldız, 2003). Böyle bir süreçte yeniden işlevlendirme, ekonomik nedenler incelenerek olumlu, olumsuz etkileriyle birlikte ele alınmalıdır. Fiziksel olarak uygun ancak işlevi eskimiş olan bir yapıyı yeniden işlevlendirilerek kullanılabilir duruma getirmek, ekonomik anlamda olumlu bir hareket olacaktır.

Mevcut yapıyı değerlendirmek yerine yıkılıp yenisinin yapılması, çok daha fazla maliyet, iş gücü, enerji, malzeme ve zaman gerektirir. Eski yapıların onarılma ve tekrar kullanıma kazandırılma maliyetinin, yenisıyla kıyaslandığında çoğunlukla % 50 – 80 civarında daha düşük rakamlara denk geldiğini söylemek mümkündür, (Kaşlı, 2009).

Yeniden işlevlendirmenin sağladığı yapısal faydaların yani sıra dönüşüme uğrayan bölgenin sosyo-ekonomik katkısı göz ardı edilemez. Atıl durumda kalan ve kent içerisinde büyük boşluklara neden olan mekânların değerlendirilmesiyle bölgeye canlılık kazandırılabilir. Bölgenin ziyaret edilmesini sağlayacak olan fonksiyonların eklenmesiyle (kültür ve eğlence merkezleri vb.) yapılan dönüşümün sağladığı sosyal, kültürel yararlar, ekonomik olarak da ülkeye önemli katkı sağlayacaktır.

3.1.4. Çevresel Nedenler

Her yapı bulunduğu lokasyonun ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanmış ve inşa edilmiştir. Bu ihtiyaçlarda bir değişiklik olursa yapıda da işlevsel olarak değişimi tetikler. Bir yapının tekrar kullanılma gerekliliği, çevre – yapı etkileşimi ile sebeplendirilir, (Kaşlı, 2009).

Yapının ait olduğu çevredeki şartlar ve ihtiyaçlar değiştikçe aynı doğrultuda binanın işlevleri de değişecektir. Bu değişim esnasında tarih, kültür, çevredeki diğer unsurlar ile etkileşim tekrar ele alınmalı ve anlam bütünlüğü çerçevesinde yorumlanmalıdır. Bunlar birbirine bağlı zincir reaksiyonlardır ve halkaları koparılmamalıdır. Ancak bu sayede tarihi ve sosyal sürdürülebilirlik sağlanabilir ve toplumsal bellek korunmuş olur. Yüklenecek yeni işlev binanın öncesi ve sonrası arasındaki bağı oluşturmalıdır, (Kaşlı, 2009).

Yapının bulunduğu çevrenin hangi tür yapılarla çevrildiği o yapıya yeni işlev vermeyi gerekli kılabilir. Örneğin ticaret baskısı altında kalan konutlar ya da bir bölgenin belirli bir amaç için kullanımı üzerine alınmış koruma kararları vb., (Altınoluk, 1998).

Bir yapı korunmaya değer özellik taşıyorsa içinde bulunduğu çevre için önemini devam ettirecek şekilde işlevlendirilmeli ve çevre halkının sahiplenme duygusunu devam ettirmelidir. Yeniden işlevlendirme, burada yaşan kitlenin ihtiyaçlarına göre belirlenmeli ve bu doğrultuda tasarlanmalıdır. Halkın ihtiyaçlarını karşılamaktan kasıt bir istihdam yaratması, çeşitli eğitimsel, sanatsal aktivite imkanlarını sağlaması ya da bir spor etkinliğinin bütünleşmeyi desteklemesidir. Bölge ihtiyaçlarına göre müdahaleler yapılması aynı zamanda kültürel bütünlüğe katkı sağlar ve kabullenme sürecini hızlandırır, (Kaşlı, 2009).

Haliç bölgesi, tarihinde bir ticaret ve sanayi merkezi olmakla birlikte, çevresel durumundan dolayı (su kenarında olması, fabrika kaynaklı suda ve çevrede oluşan kirlilik, zaman içerisinde şehir merkezinde kalması) rekreasyon alanı olarak güzel bir potansiyeldir. Bu çevresel durum, bölgeyi yeniden işlevlendirme örneği haline getirmiştir. Bölgedeki yapıların, yaşayan halka sağladığı sosyal ve ticari olanakları düşünüldüğünde, bu yapılarda olası bir yeniden işlevlendirme söz konusu olduğunda, kültürel etkileşim çerçevesinde tasarımlar yapılmalıdır, (Kaşlı, 2019).

3.2. Binaların Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Faktörler

Mevcut binaların yeniden işlevlendirilmesinin en zorlayıcı kısmı ise binanın daha önceden verilmiş bir işlevinin olması, bu işleve uygun bir organizasyonla oluşturulmuş kütleye sahip olması, arazi içerisindeki konumlandırılmasının belirlenmiş olmasıdır. Bu nedenle yeniden işlevlendirilen binalara verilecek yeni işlevin özenle belirlenmesi büyük önem gösterir.

Mekânsal ve kütleli belirleyicilerin haricinde mevcut binanın bulunduğu bölgenin sosyal ve ekonomik durumu iyice araştırılmalı ve o bölgenin kullanıcı alışkanlıklarına uygun ve ihtiyaçlarını kapsayan bir işlev ortaya konularak belirlenen yeni işlevin fayda sağlaması gözetilmelidir.

Yeni bir işlevlendirme veya tasarım için yapı ölçeği, alan ölçeği vb. nitelikler geniş bir pencereden bakmak ve perpektif kazandırmak gerekmektedir, (Altınoluk, 1998). Bu nitelikler özetlenecek olursa; (Altınoluk, 1998; Selçuk, 2006; Bozkurt, 2014; Kocabıyık, 2014);

- Lokasyonu ve bu lokasyondaki çevre ile ilişkisi
- Yapısal sağlamlığa ve işlevselliğe göre sınıflandırılma
- Yapı ile çevrenin işlevsel bir değişim durumu söz konusuysa bir arada değerlendirilerek tespit edilmesi
- Sadece yapı özelinde gerçekleşen bütün işlevsel süreçlerin tetkik edilmesi
- Yapının yapısal (strüktürel), mimari ve mekansal hususiyetinin çözümlenmesi
- Yeniden işlevlendirme birden fazla yapıya uygulanacaksa bu yapıların ilişkisi saptanarak mimari özelliklerine göre gruplara ayrılması
- Bir yapıya yeni bir işlev katılacaksa ve yeterli hacim mevcut değilse kentin silüetine ve dokusuna yaratacağı etkiye göre tasarlanması
- Yapının bulunduğu şehire ve yapıyı kullancak olanlara hissettirdiği önem ve algı şeklinin belirlenmesi diyebiliriz.

Mevcut yapıya yeni işlev verilmeden incelenmesi gerekenler dört başlık altında toplanmıştır: mimari değer faktörü, yapının bulunduğu konum, yapının işlevsel kurgusu, yapının hacimsel ve mekânsal kurgusudur.

3.2.1. Yapının Bulunduğu Konum

Mevcut binaya verilecek olan yeni işlev, binanın konumu ile doğrudan ilişkilidir. Yapılacak müdahalelerden sonra binanın hacmi, işlevselliği, mekânsal kurgusu, teknik ve tasarım kararları her ne kadar doğru olsa da bulunduğu bölgenin potansiyellerini karşılamadığı sürece dönüşüm süreci başarısız sayılır. Yapıya verilecek yeni işlev kararı, bölgede yaşayan kullanıcıların taleplerini ve bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel gerekliliklerini ve fiziksel özelliklerini barındırmalıdır.

Bölgede yaşayan insanların talepleri ya da sosyo-ekonomik durumları göz önüne alınmadan verilen yeni işlev kararı dönüştürülen binanın talep görmeyerek yeniden terk edilmesine sebep olur. Örneğin, ekonomik düzeyi düşük olan bir bölgede lüks tüketim alışkanlıklarına uygun işlev verilmesi ya da sosyal hayatlarında bulunmayan unsurları içeren işlevsel mekânların yapılması bölge insanlarının bu yeni mekânları talep etmemesini sağlayacaktır.

Bölgenin sosyal ve kültürel özellikleri işlev seçiminde son derece önemlidir. Örneğin ticaret alanına dönüşmüş bir bölgede konut yapılması, kütüphane yapılması son derece yanlış bir karar olacaktır.

Tasarım kararları alınırken bölgenin fiziksel durumu, denize yakınlığı dağlık, ya da ormanlık alanda olması farklı işlev kararlarında rol oynar. Bulunduğu bölgenin fiziksel özelliklerine göre farklı tasarım kararları gerektirdiğinden yeni işlev seçerken bölgeye uygunluğu göz ardı edilemez bir gerçektir.

Tüm bu belirtilen özellikler göz önüne alınarak mevcut binalara, bölgenin potansiyellerine cevap verebilecek işlevler tanımlanarak yapılan yeniden işlevlendirme başarılı olabilir ve binanın sürdürülebilirliği sağlanabilmektedir.

3.2.2. Yapının İşlevsel Kurgusu

Yapının işlevsel kurgusunu içinde barındırdığı mekânlar ve mekânlar arası bağlantılar oluşturmaktadır. Yürekli'nin Norberg-Schulz'den aktardığı ifadeye göre mekânlar arası bağlantılar, “en basit günlük etkinliklerde bile vardır; yiyecek hazırlama-servis-yeme, uyuma-yıkama-giyinme gibi.”, (Yürekli, 1983). Selçuk'un Arcan'dan aktardığı üzere bir mekana veya mekanlara yeni bir fonksiyon verilecekse duysal ve iletişimsel verilerin göz önünde bulundurularak, mekanların arasındaki bağlantının sağlanması gerekmektedir, (Selçuk, 2006).

Bir yapının işlevsel kurgusunu belirleyebilmek için o yapının içerisinde gerçekleşmesini beklediğimiz aktiviteler arasında olan ilişkiyi dikkate almak gerekir. Bir fabrikada imalatın girişinden çıkışına kadarki tüm süreçlerde mekanların birbiriyle ilişkili olması esastır. Tüm iç mekan bu ilişkiye göre şekillenmektedir.

Örneğin; bir süt fabrikasında çiğ süt alım noktasından itibaren pastörizasyon, pastörize süt tankları, sterilizasyon, sterilize süt tankları, dolum, kolileme ve depolama alanları bir sıraya göre tasarlanır ve konumlandırılır. Ayrıca ofisler bölgesi girişe yakın bir yerde bulunurken ıslak alanlar da fabrika içinde bir noktada bir arada olacaktır.

Tarihi eserler gibi korunma isteyen yapılarda ise orijinal halindeki işleviyle yenilenme sonrası işlevin bir etkileşim ve işlevsel benzerlik içerisinde olmasını bekleriz. Bu durumu eski bir hanın bir konaklama tesisine dönüştürülmesinden sonra danışmaya ulaşmak için bir insanın odadan çıkıp ya yapay olarak oluşturulan bir dolaşım alanını izlemesi ya da bir avludan geçmesi gibi örneklendirilebilir, (Altınoluk, 1998, s.22).

3.2.3. Yapının Hacimsel ve Mekânsal Kurgusu

Yapıların mekansal oluşumlarını üç bölümde; tek bir hacim, tekrarlanan çoklu hacimler ve karmaşık plan şemaları olarak gösterilir, (Altınoluk, 1998).

Şehirin içinde yer alan bir hanı sinema olarak kullanılmasa da modern bir konaklama mekanı olarak kullanmak mümkün olabilir. Bu söylemde bahsedilen tek mekan ya da tek hacim özelliğinde yapıların Avrupa'da örnekleri vardır. Kiliselerden otomobil galerileri olabilir, sinema olabilir fakat çoklu sınıflar halinde okul veya benzeri bir mekan olamaz. Mekanların kimliklerinin büyük bir bölümünü yitirmeden dönüşmeleri gerekmektedir. Bu sebeple bir handan sinema ya da bir kiliseden okul olmaz denilebilir, (Altınoluk, 1998).

Şehirin içinde yer alan eski bir hanın konaklama tesisine dönüşebilmesi, mekan boyutları sorun yaratmayacak şekilde, mekansal kurgu ögesi itibarıyla mümkündür. Yeni fonksiyonun birimlerini analiz etmek gerekmektedir. İki han odası bir yatak odası olabilecektir ya da tam tersi de olabilir. Hacimsel durumu karşılamayan binalardan yapılan fonksiyon değişikliği olumlu olamamaktadır. Sonuç olarak tarihi bir mekanı yatay ve düşeyde çok kez bölerek otel gibi görünmesini sağlanabilse de yapının orijinal kültürü kaybolur, (Altınoluk, 1998).

Hacimsel (form) tasarım kararları binaların işlevlerine göre etkilenebilir. Esas biriminin analizi, otel odası – otel veya sınıf – ilkokul gibi, fonksiyonların verilmesinde önem arz etmektedir, (Altınoluk, 1998). Önemli konulardan bir tanesi tasarımdaki üçboyut algısıdır. Çünkü tamamen kendine has bir yapıdaki açıklıklar ile tavanın yükseklikleri ve oranları arasındaki bağlantı düşünülmelidir. Bu konu dikkate alındığında yeni bölme ya da asma katlarda bir hacim değişikliği olacaksa tüm oranlarda değişiklik olması beklenecektir, (Ersen, 1992). Yapıya mevcut sisteme uygun plan şeması olan işlev verilmesi birçok açıdan (koruma, ekonomik, görsel bütünlük vb.) daha yararlıdır.

3.3. Yeniden İşlevlendirmede Müdahale Sınırı

Yeniden işlevlendirme dediğimizde yeniden müdahale türlerinden (bütünleşme, sağlamlaşma, yeniden yapma) farklı birşey ortaya çıkması gerekir. Çünkü yapıyı doğal bir tasarım sürecine sokmaktadır. Tarihi yapının korunmasının yanı sıra verilmiş olan yeni işlevi tam olarak yerine getirmesi gerekmektedir. Bunun için yapıya ek yapılması uygun olabilir.

Yeniden işlevlendirme kararı alınmasının gereklilikleri,

- Eski yapıya, yeniden işlevlendirme yapıp restorasyonu için ekonomik bir olanak yaratılmadan kurtarılması imkân dâhilinde olmadığı,
- Yeni işlev, özgün mimariyi bozmaksızın müdahaleye uygun ya da açık olmak zorunluluğu şeklinde özetlenebilir, (Kuban, 2000).

Bu tür tasarımlarda eski yapıların miras bıraktığı mimari öğeler mimarın özgürlüğünü sınırlar. Mimar, bu sınırlar içerisinde tasarım özgürlüğünü en iyi ve en uygun şekilde kullanmak zorunda kalır. Bu durum da boş bir arsada yapılan tasarıma kıyasla mimara kısıtlama getirmektedir, (Kuban, 2000).

Bir yapının yeniden işlevlendirilmesi, kentsel çevre göz önüne alınarak yapılır. Korunması istenen yapılar yeniden kullanılacaksa, yapıya kazandırılan yeni işlev, tarihi çevre bütünlüğünü önemseyerek ve dış görünümü bozmadan gerçekleştirilmelidir. Bu bağlamda eski yapının dış boyutları, hacmi ve cephesi tarihi çevrede en önemli sınırlayıcı koşullardır. Bunlar, aynı zamanda yapının herkes tarafından algılamasını sağlayan tarihi bir belge niteliğindeki temel öğeleridir. Yeniden işlevlendirilen yapı, mimari, tarihi ve koruma ölçütleriyle sınıflandırılmış ve tescillenmiş bir yapı olduğunda tasarımın sınır koşulları, yapının tarihi verilerinin korunmalıdır, (Kuban, 2000). Plan, cephe, strüktür, malzeme ve bezeme özellikleriyle aynen korunması gereken 1. grup yapılarda, tarihi verilere saygılı düzenlemeler yapılır. 2. grup yapılar ise önemli iç mekân özelliğine ve bezemelere sahip değilse, dış görünüme ve gabariye yansımayacak şekilde değişiklikler yapılarak yeniden işlevlendirmeye uygun hale getirilebilir. Her iki durumda tarihi yapıya müdahale koruma statüsüne göre sınırlanmaktadır, (Ahunbay, 2009).

Müdahale kararında sınırlayıcı rol oynayan unsurlardan biri de tarihi yapının önemidir. Yapının evrensel ya da yöresel değer taşıması, ona yapılabilecek müdahalenin ölçüsünü ve yapıya yaklaşım tarzını belirler. Anıtlar, insanlık tarihi için önemine ve evrensel niteliğine göre korunmalı ve özen gösterilmelidir. Eğer sadece içinde bulunduğu çevre için bir anlam taşıyorsa, o zaman esneklik sınırları daha geniş olabilir, (Ahunbay, 2009).

1964, Venedik Tüzüğü'nün 5. maddesine göre yapılacak müdahalenin ifadesi şöyle nitelendirilir; Anıtların korunmasını kolaylaştırabilmek için onları topluma karşı sorumlu ve yararlı amaçlar uğruna kullanmalıyız. Yapının planını, süslemesini değiştirmeden bu çeşit bir kullanma gerekmekte ve istenmektedir. Yapılan tasarımlar fonksiyon değişikliklerini gerektiriyorsa, belirtilen sınırlar içerisinde kalındığı sürece izin verilebilmektedir.

Yeniden işlevlendirmede, uluslararası kabul gören bir diğer kural da, istenildiğinde geriye dönebilirliktir. Bu da genellikle yeni yapılanların, orijinal yapıya zarar vermeden (bağımsız bir strüktür vb.) yapılmasını öngören bir proje hazırlamakla mümkündür. Bazı şeylerin, dünyada herşey sürekli değişim içindeyken geriye dönmesini düşünmek bir ütopyadan öte olmasa da tarihi, mimari, sanat ve estetik değeri açısından önem taşıyan bir yapının yeniden işlevlendirilmesi “geriye dönebilirlik” ilkesine göre yapılması gerekmektedir. Bu düşünce, ileride koşulların değişmesi durumunda, yapının yine orijinal durumuna döndürülmesi, estetik ve kültür mesajını uygarlığın birikimi olarak geleceğe aktarılması amacını içermektedir, (Kuban, 2000). Buna ek olarak “geriye dönebilirlik” ilkesine göre tasarlanan ve restore edilen yapı, gelecekte işlevsel eskimeye uğraması durumunda verilebilecek yeni işlevlere de kolay uyum sağlama esnekliğini elde eder.

4. İŞLEV DÖNÜŞÜMÜNÜ KÜLTÜR VE EĞLENCE MERKEZİ OLARAK TAMAMLAYAN BİNALAR, 2000 YILI SONRASI

Türkiye ile dünyada kentsel belleğinde önemli bir yeri olan ve yüzlerce yıllık geçmişi bulunan yapıların; yeniden işlevlendirilerek Kültür ve Eğlence Merkezi dönüştürülerek, binaların sürdürülebilirliği sağlandığı örnekler bulunmaktadır. Aşağıda; 2000 yılı sonrasında Portekiz, Rusya ve Türkiye’den yeni işlevi Kültür ve Eğlence Merkezi olarak hayata kazandırılan çeşitli örnekler sunulmuştur.

4.1. Mora Tren Garı – Mora İnteraktif Megalit Müzesi – Portekiz (2016)

Projesine 2012 yılında başlamış olup inşası 2016 Eylül ayında tamamlanarak açılan, Mora İnteraktif Megalit Müzesi Portekiz’in Alentejo bölgesine bağlı Mora kasabasında bulunmaktadır. Kentsel bellekte önemli bir yeri bulunan ve 1908’de inşa edilip 30 yıl önce kullanıma kapatılan eski tren garı Lizbon merkezli CVDB Arquitectos tarafından müzeye dönüştürülmüştür. Bölgede pek çok arkeolojik en doymuş yoğunlukta megalitik kalıntılar bulundurması nedeniyle müze yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan bu proje hem yerel hemde ulusal bağlamda gerçekleştirilen kültürel yeniden işlevlendirilen binalar için önemli bir örnektir.

1.100,00 m²’lık bir araziye kurulan ve 1.200,00 m²’lik kapalı alanı barındıran proje için arazide mevcut bulunan eski tren garı ve ambarın alanı yeterli gelmediği için sergi alanı ve restorandan oluşan iki yeni kütle eklenerek dönüşüm projesi tamamlanmıştır. Mevcut binalar ile eklenen yeni kütleler arasındaki sirkülasyonu sağlaması için üzerinde farklı yorumlanmış geometrik desenleri bulunan beyaz metalik panellerden oluşan bir yürüyüş yolu bulunmaktadır.

Şekil 4.1: Mekânlar arası sirkülasyonu sağlayan metalik paneller.
(Fotoğraf: Fernando Guerra | FG+SG)

Arazi üzerinde bulunan eski tren garı ve ambarla mimari olarak yarışmaması ve eskiye duyulan saygı sebebiyle eklenen iki kütle oldukça yalın bir mimari kullanılarak tasarlanmıştır. Sirkülasyon alanlarında da kullanılan metalik levhalar kütlelerin cephelerinde ve arazinin çevresinde kullanılarak bir bütünlük sağlanmıştır.

Şekil 4.2: Mevcut ve yeni yapının ilişkisi.
(Fotoğraf: Fernando Guerra | FG+SG)

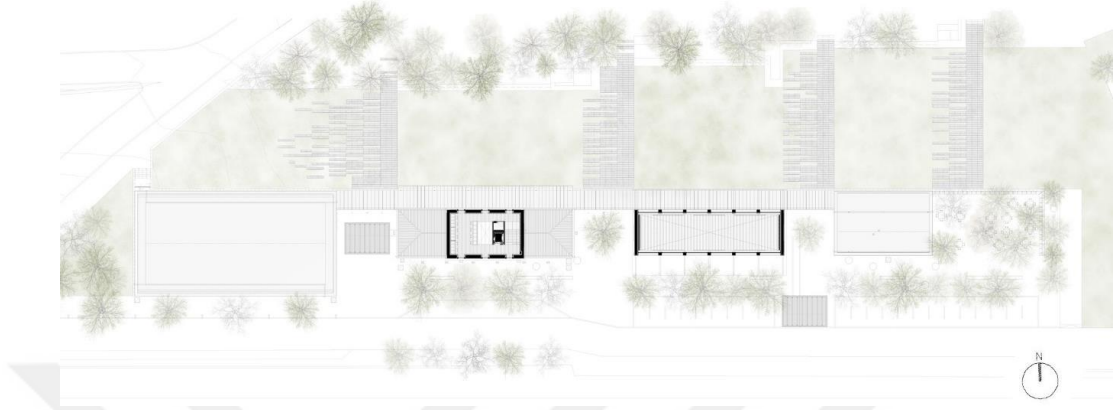

Şekil 4.3: Ön Cephe.
(www.theplan.it)

Şekil 4.4: Arka Cephe Fotoğrafı.
(Fotoğraf: Fernando Guerra | FG+SG)

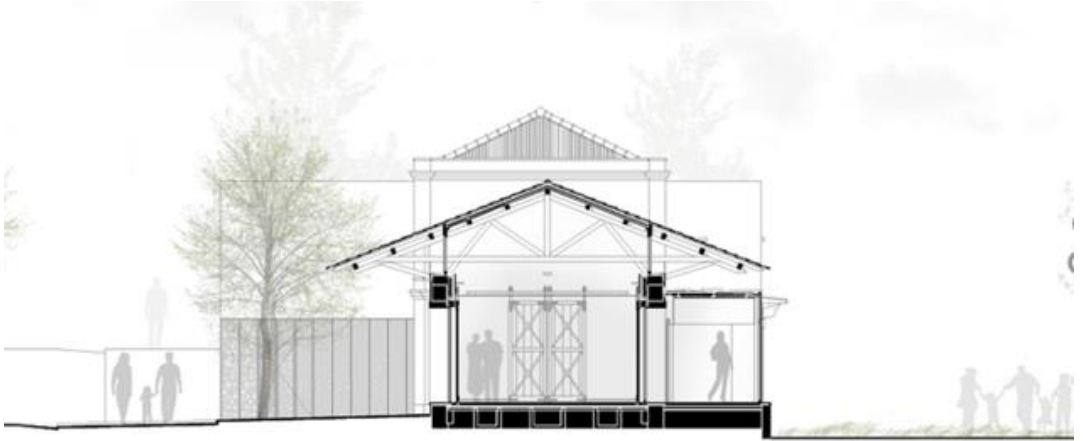
Projenin ana girişi eski tren garından yapılmaktadır. Ayrıca eski tren garında kütüphane, IT odası ve yönetim alanları bulunmaktadır. Eski ambar ise yeniden düzenlenip, çok amaçlı eğitim atölyeleri olarak kullanılmaktadır. Projenin ihtiyaçları doğrultusunda iki farklı boyutta olan yapılardan büyük ve batıda olan sergi alanı, küçük ve doğuda olan yapı ise restoran olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.5: Zemin Kat Planı.
(www.theplan.it)

Şekil 4.6: Birinci Kat Planı.
(www.theplan.it)

Şekil 4.7: Atölyeden geçen kesit ve diğer yapılarla olan kütleli ilişkisi. (www.theplan.it)

Binaların dış cephesinde olduğu kadar iç mekânlarda da tarihi dokusuna saygı duyulup korunmaya özen gösterilmiş. Eski gar ve ambar ilk hali gibi elden geçirilerek yenilenmiştir. Malzeme seçiminde geleneksel ve yerel davranan mimari ekip çatıda kullandığı ahşaptan yola çıkarak iç mekân malzeme seçiminde de ahşaba ağırlık verilmiştir.

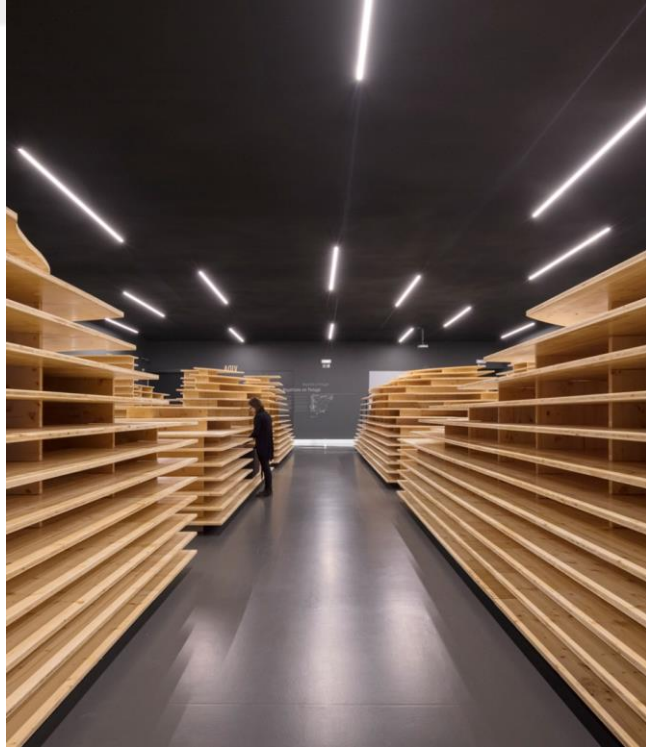
Şekil 4.8: Yenilenen çatı detayı ile ambardan dönüştürülen atölye alanı.
(Fotoğraf: Fernando Guerra | FG+SG)

Şekil 4.9: Tren garından dönüştürülen kütüphane bölümünde, çatıda olduğu gibi ahşap malzemeye yer verilmiştir. (Fotoğraf: Fernando Guerra | FG+SG)

**Şekil 4.10: Projeye yeni eklenen küçük yapı restoran olarak kullanılmaktadır.
(Fernando Guerra | FG+SG)**

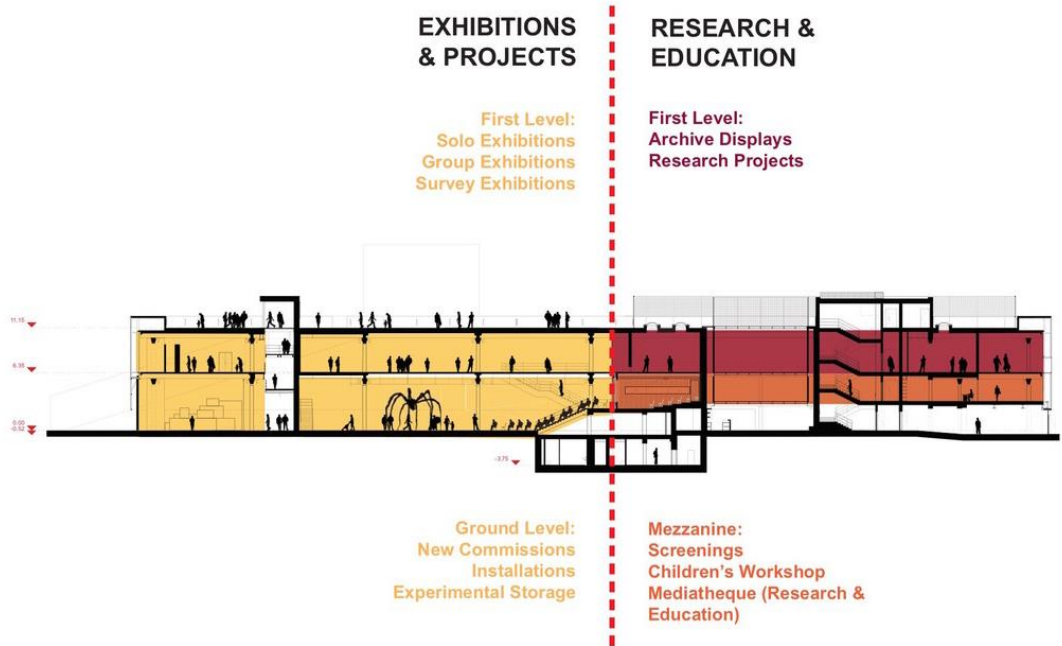

**Şekil 4.11: Projenin çoğunluğunda kullanılan ahşap, sergi elemanlarında da kullanılmaktadır.
(Fotoğraf: Fernando Guerra | FG+SG)**

4.2. Vremena Goda Restoran – Garage Çağdaş Sanat Müzesi – Rusya (2015)

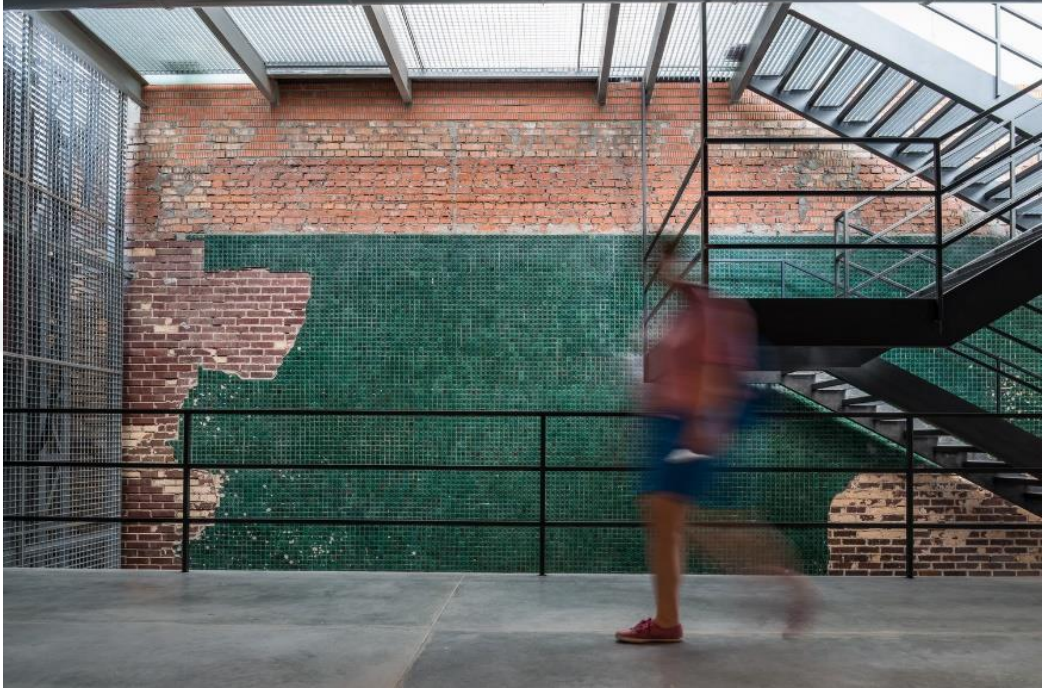
1960’li yıllarda yapılan ve 20 yılı aşkın süredir terk edilmiş olan Vremena Goda Restoran’ı OMA mimarlık ofisi tarafından 2015 yılında Garage Çağdaş Sanat Müzesine dönüştürülmüştür. 2008 de Konstantin Melnikov tarafından yeniden işlevlendirilerek Bakhmetievsky Otobüs Terminalinin, Garage Gorky Parkı’na dönüştürülmesi projesi sonrasında bölge yarı endüstriyel bir semt iken Moskova’nın en bilinen kamusal alanı haline gelmiştir. İki projenin birbirine olan yakınlığı yapılacak olan Çağdaş Sanat Müzesi için Vremena Goda’yı tercih edilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu sayede daha geniş ve çeşitlendirilmiş bir kullanıcı kitlesine hitap etmesi hedeflenmiştir.

5.400 m2’lik proje alanına sahip olan merkez iki katında sergi galerileri, çocuklar için yaratıcı bir merkez, dükkan, kafe, oditoryum, ofisler, ve çatı terası fonksiyonlarına evrilmiştir. Şekil 4.12’de gösterilen fonksiyon şemasında da görüldüğü gibi üç katlı olan yapı iki dolaşım ve servis çekirdeği etrafında, ana iki fonksiyon doğrultusunda tasarlanmıştır. Bu fonksiyonlardan bir tanesi daha serbest ve engelsiz dolaşım imkânı veren sergi ve proje alanı ikendiğeri daha parçalı alanları barındıran araştırma ve eğitim alanlarıdır. Sergi ve proje alanı olarak tasarlanan alanın birinci katı kişisel, grup ve kullanıcıların deneyimlerini inceleyen sergi alanları olarak üç gruba ayrılmıştır. İkinci katı ise komisyon, yükleme ve depo alanı olarak ayrılmıştır. Binanın diğer ana fonksiyonu olan araştırma ve eğitim alanında ise; birinci katında araştırma ve arşiv alanları olarak bırakılmıştır. İkinci katı ise çocuklar için atölye alanları ve teknolojik medya alanı olarak tasarlanmıştır.

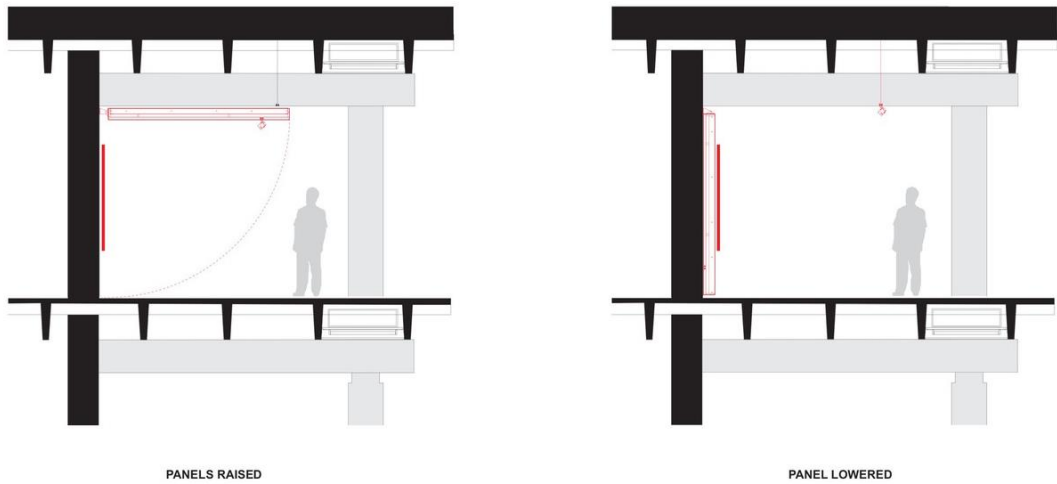
Şekil 4.12: Binanın fonksiyon şemasını gösteren kesiti. (Fotoğraf: www.archdaily.com)

Terk edilmesinden kaynaklanan ve zaman içerisinde yağmur, güneş gibi etkilere maruz kalan yapı bir harabe haline gelse de Sovyet dönemin mimari öğelerini barındırdığı ve yeniden tasarlanıp kentsel bir cazibe merkezi haline gelen kamusal parka yakınlığı sebebiyle yeniden işlevlendirilerek korunma kararı alınmıştır. Dönemin mimari öğelerini barındırdığı için tasarım kararları alınırken mevcut binada bulunan mozaik duvar, fayans ve tuğla gibi orijinal Sovyet dönemi unsurları korunurken, günümüz mimarisini yansıtan mimari öğelerde eklenmiştir.

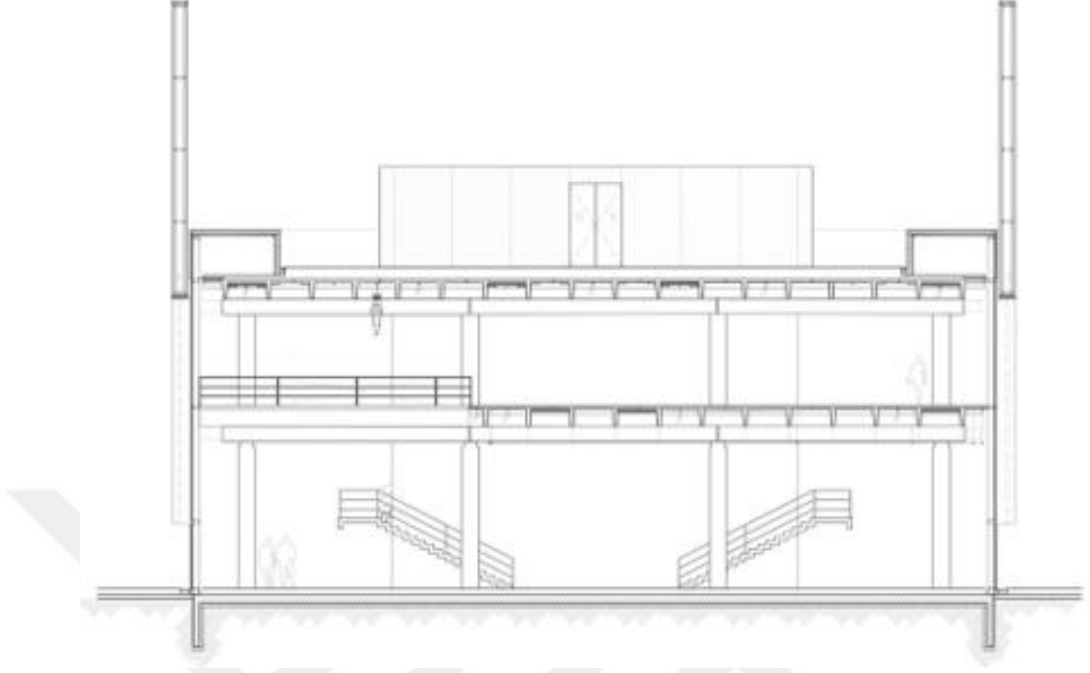
Şekil 4.13: Korunan tuğla ve yeşil fayanslar. (Fotoğraf: www.archdaily.com)

Bina dışarıdan doğayla nötr bir ilişki kurması amacıyla ‘beyaz küp’ gibi algılan yalın bir mimari tercih edilse de iç mekan tasarımında sanat sergileri için tavandan aşağıya katlanılabilen menteşeli beyaz duvarlar gibi yenilikçi unsurlar barındırmakta ve mevcut duvarlar, tuğlalar ve yeşil kiremit kaplamaları korunmaktadır.

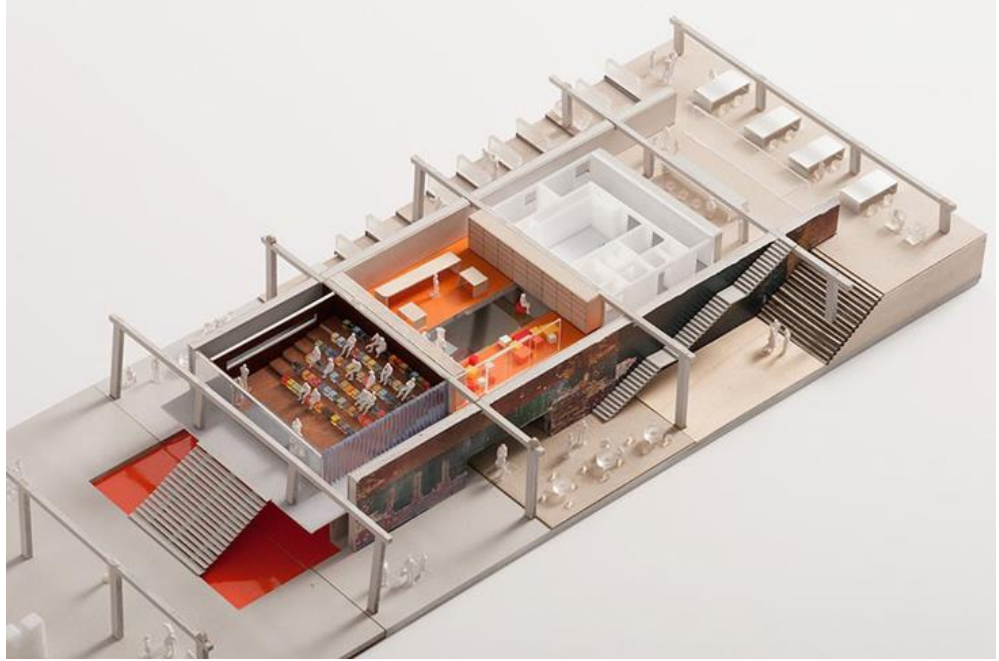
Şekil 4.14: Sergi alanları için kullanılan hareketli panellerin çalışma prensibini anlatan kesitler. (www.archdaily.com)

Üst katın tabanındaki açıklık 9x11 metre iken, lobive sergi alanındaki ekstra büyük heykellerin görüntülenmesi için çift yükseklikli bir alan (10 metre) oluşturulmuştur.

Şekil 4.15: Garage Çağdaş Sanat Müzesinin lobi kesiti. (Fotoğraf: www.archdaily.com)

Alt katta ise halka açık bir kitapçı bulunmaktadır. Kitapçıyı medya merkezine, oditoryumu ve Sovyet dönemi mobilyalarıyla gayri resmi bir oturma odası olarak tasarlanan bir kafeye bağlayan mekânlar bulunmaktadır.

Şekil 4.16: Mekânların birbiriyle olan sirkülasyonunu gösteren maket kesiti. (www.arkitera.com)

Mevcut beton yapı, sergi alanlarının serbest kalmasını sağlayan, binanın havalandırma ekipmanlarının büyük bir bölümünü barındıran yeni bir yarı saydam çift katmanlı polikarbonat cepheye sahiptir. Pavyonun iç kısmını parka görsel olarak yeniden bağlamak için cephe yerden 2.25 metre kaldırılmıştır.

Şekil 4.17: Cephe kullanılan polikarbonat malzemesinin detayı. (www.arkitera.com)

Şekil 4.18: Binadan Garage Gorky Parkı manzarasını görmek ve müzenin giriş lobisinin iki kat yüksekliğinde çerçevelemek için yukarı kaydırılan yarı saydam iki büyük panel tasarlanmıştır. (Fotoğraf: www.archdaily.com)

4.3. Osmanlı Bankası – SALT Galata – İstanbul (2011)

İstanbul, Karaköy Bankalar Caddesi’nde bulunun ve ilk işlevi banka olan bina, kültür merkezine dönüştürülerek bugünkü SALT Galata adını almıştır. Dönüşüm projesinde; Mimarlar ve Han Tümertekin, Araştırma ve Kentsel Tasarım, Autoban, Zoom TPU, ŞANALarc Mimarlık ve Superpool birlikte çalışmıştır.

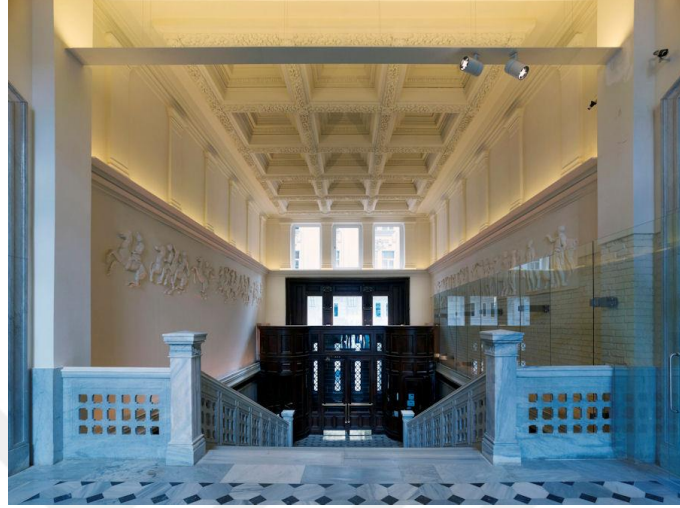
1892 yılında hizmete açılan Bank-ı Osmanî Şahane; orjinal işlevi banka olarak tasarlayan kökeni Fransız olan Levanten Mimar Alexandre Vallauray, binanın ön ve arka cephelerinde neoklasik ve oryantalist akımlarıyla benzersiz farklılıklarından dolayı dikkat çekmektedir. Süreç içerisinde bina; Banka Şubesi, Bölge Müdürlüğü ve Osmanlı Bankası Müzesini bünyesinde barındırmıştır.

Şekil 4.19: İstanbul kent belleğinde önemli bir yapı olan SALT Galata.
(Fotoğraf: www.arkitera.com)

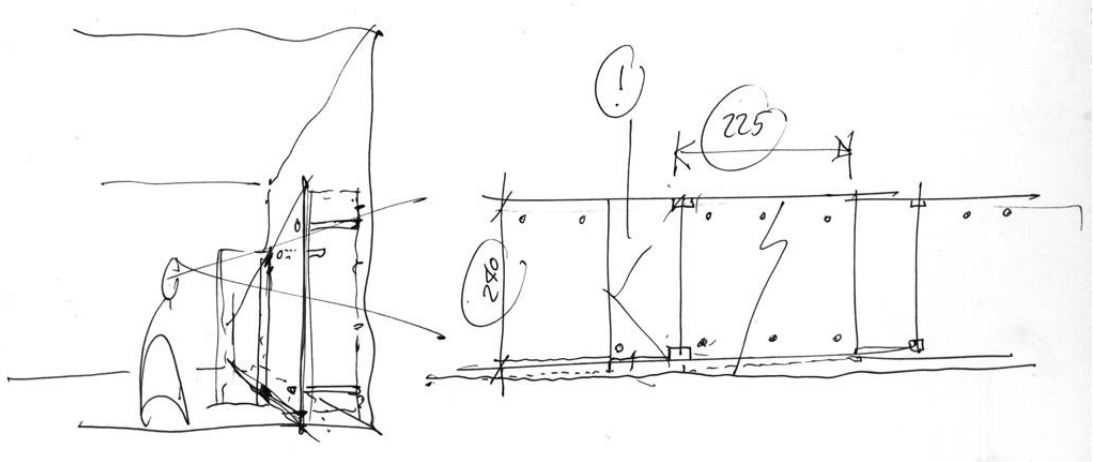
Kullanıma başlandığı günden itibaren zaman içerisinde çeşitli nedenlerle yapısal müdahalelere maruz kalsa da orijinal işlevini yakın zamana kadar korumuştur. Binanın yeniden işlevlendirilme projesi, Ağa Han ödüllü Mimar Han Tümertekin önderliğinde yürütülmüştür.

Binanın orijinal işlevinin gerektirdiği üzere banka çalışanları için tasarlanan mekân düzenlemelerinin eklerinden, binanın özgün karakterini ön plana çıkaracak şekilde arındırılarak, oluşturulan yeni çok katmanlı fonksiyon gereksinimlerine göre düzenlenmiştir. Bina dönüşüm sürecinde orijinal kabuğu, iç mimarisi ve süslemelerinin korunmasına önem verilmiştir.

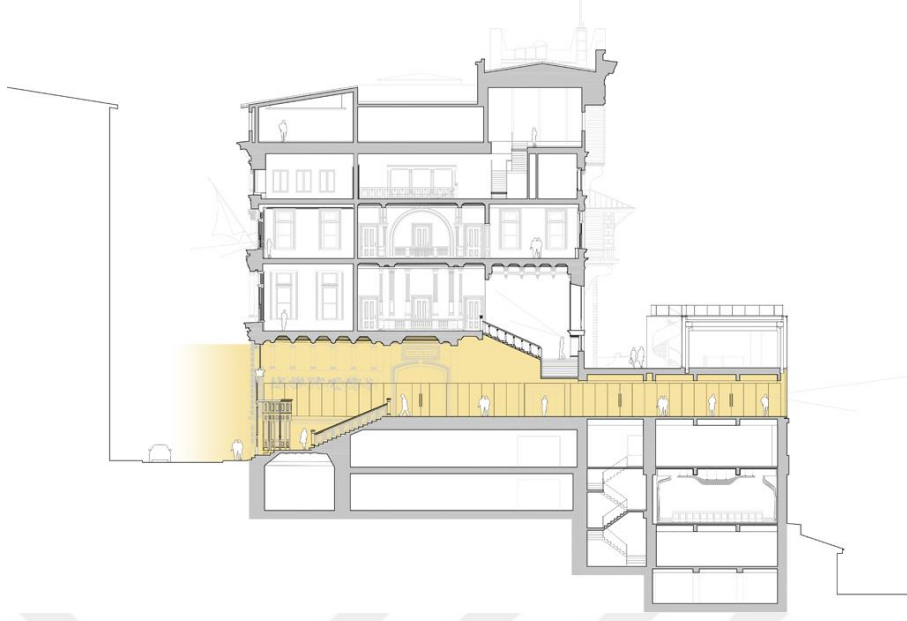

Şekil 4.20: Bina'nın orijinal giriş kapısı korunarak kullanılmaya devam edilmektedir.
(Fotoğraf: www.arkitera.com)

Dönüşüm sonrasında verilen yeni fonksiyonlar ise, kütüphane ile birlikte, basılı olan ve dijital kaynaklara sahip olan arşiviyle SALT Araştırma, Açık Arşiv, restoran, dükkan, kafe, sergi alanları, atölyeler, tekrar tasarlanan Osmanlı Bankası Müzesi ve oditoryumdur. Mevcut bina hacmi, ihtiyaç listesindeki mekân ihtiyacına yeterli gelmediği için ek bina yapma ihtiyacı doğmuştur. Böylelikle '2 bina 1 program' mantığıyla ek bina yapılarak bu çok katmanlı kültürel kompleks tamamlanmıştır. Projenin baş mimari olan Han Tümertekin, yeni verilecek işlevler için yapılan müdahaleler ve ek binanın eklenmesiyle ortaya çıkan yeni kompleksi "ekiyle çalışan bir bina" olarak tanımlamaktadır.

Şekil 4.21: Mevcut bina ile ek binanın ilişkisini anlatan eskiz.
(Fotoğraf: www.mimarlar.com)

Şekil 4.22: Mevcut bina ve ek binanın sirkülasyon bağlantısını gösteren kesit.
(Fotoğraf: www.mimarlar.com)

Mevcut binada bir tanesi bodrum olmak üzere toplam yedi kat bulunmaktadır. Binaların ana girişi orijinalinde ki gibi Karaköy Bankalar Caddesi üzerinde bulunan eski Osmanlı Bankasından yapılmaktadır. Yapılan ek bina ise dördü bodrum olmak üzere altı kattan oluşmaktadır. Binaya birinci bodrum katta bulunan ana girişten giren kullanıcılar karşılarında yalnızca orijinalliğini koruyan ana merdiveni görmektedir. Bu merdiveni kullanıp bir kat yüksekliğinden çıkan kullanıcılar mekânın iç avlusuna gelerek (zemin kat); ek binaya ya da istenilen katlara ulaşılabilir.

Şekil 4.23: Binanın ana girişinden kullanıcıları karşılayan merdiveni.
(Fotoğraf: www.mimarlar.com)

Aynı aks üzerinde olan; mevcut Osmanlı Bankası binasının girişi ile yapının arkasında yer alan ek bina arasındaki bağlantıyı güçlendiren ve tasarımın odak noktası yapıya eklenen cam yüzeylerdir. Cam yüzeylerin bulunduğu alanda yapının arkeolojiside sergilenmektedir. Böylelikle cam yüzeyler sayesinde bir bütün haline gelen yapıya; çelik konstrüksiyon ile güçlendirilen yeni asansörler, kütüphane, kafenin girişleri ve avlu oluşumunu sağladı, (www.mimarlar.com).

Şekil 4.24: Binayı şehire açmak amacıyla, yukarıda bahsedilen aksın sonunda ve binanın pek çok noktasında Haliç'e doğru boşluk yaratma isteği ile düşey doğramalar tasarlanmıştır. (Fotoğraf: www.mimarlar.com)

Orijinal işlevinde mekânsal kurgunun tamamen banka çalışanlarına yönelik olarak tasarlanan binada, dönüşüm projesi kapsamında en büyük müdahale mevcut binada orijinalinde ana merdivenin ortasında yer alan asansörün kaldırılmasıyla gerçekleşmiştir. Kaldırılan asansörlerin yerine, yeni bir alanda saydam bir görünüm sağlayan asansörler eklenilerek yeni bir düşey sirkülasyon oluşturulmuştur.

Zaman içerisinde meydana gelen aşınmalarla binaya çatının güneşi yansıtmaması sebebiyle, gün ışığına göre ışığı yansıtan ayna sistemi ve cam paneller tasarlanmıştır. Böylelikle maksimum gün ışığı en ekonomik şekilde binanın tam ortasına taşınabilmiştir.

Şekil 4.25: Gün ışığını içeri almaya yarayan aynalar ve paneller. (Fotoğraf: www.mimarizm.com)

Düzenlenmesi planlanan sergilerin bulunduğu birinci bodrum kat planında, mevcut yapısal özellikleri gizlenmeyecek şekilde beton malzemeden oluşan döşeme ve duvarların beyaz olduğu açık bir alandan oluşmaktadır.

İşlevsel olarak ülkemizde özel bir banka aracılığıyla yapılan; ilk müze olma özelliği taşıyan yer, Osmanlı Bankası Müzesi'dir. 2002 yılında, Osmanlı Bankası'nın Arşiv ve Araştırma Merkezi hayata döndürülerek; yıllar sonra 2011 senesinde, Edlem Eldem'in önderliğinde konsept ve arşiv çalışmaları yapılmış olup, Bülent Erkmen tarafından da tasarım süreci yönetilmiştir.

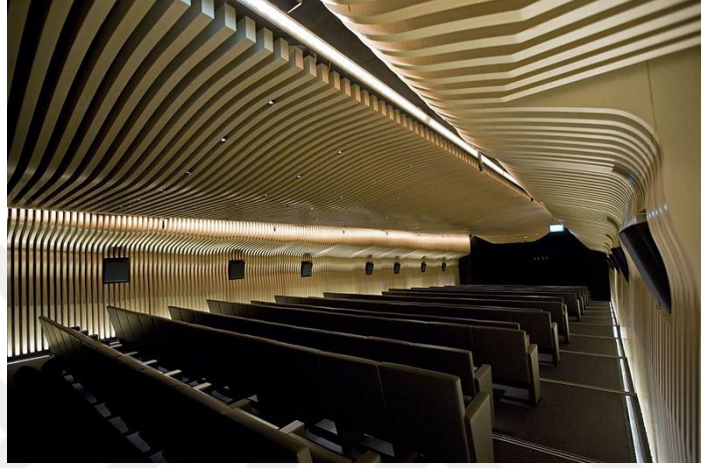
Şekil 4.26: Kronolojik olarak, Osmanlı Bankası'nın yaşadığı önemli farklılıklar, gelişmeler ve iniş çıkışlar bulunmaktadır. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Müzenin mekân tasarımında projenin başka yerlerinde de olduğu orijinalliğini koruyan kasa daireleri kullanılarak, müze alanı kasaların içinde ve etrafında düzenlenmiştir. Osmanlı Bankası Müzesi yalnızca bir bankanın tarihine değil, Osmanlı Döneminde hazinedarı ve merkez bankası olarak görevini yaptığı için ekonomisi, halkı, siyaseti, bununla birlikte günlük hayatına ve kültürüne de ışık tutma özelliğini de taşır.

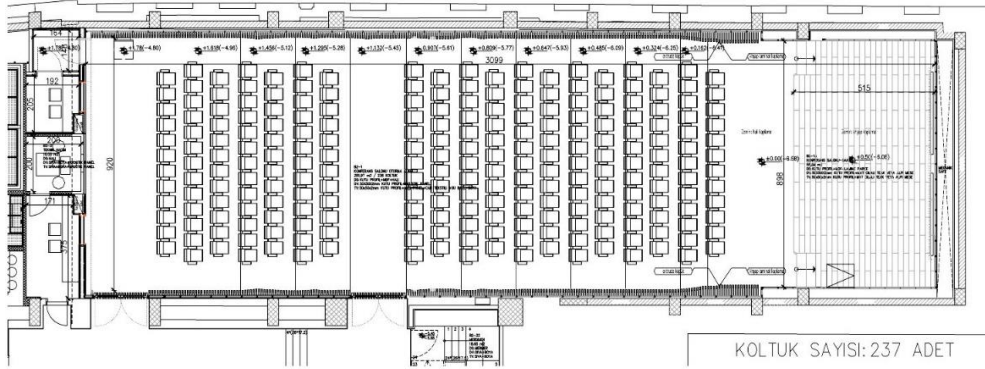

Şekil 4.27: Orijinal kullanımında şube olarak kullanılan 2 katta bulunan kasalar yeniden işlevlendirilerek yeni kat tasarımından sonra kullanılmaya devam etmektedir.

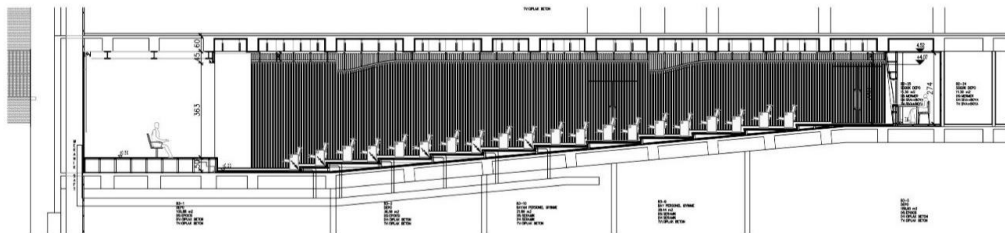
Ek binanın toprağa gömülü olan üç katı da 237 kişi oturma kapasiteli Oditoryuma ve oditoryumun gerektirdiği mekânsal alanlara ayrılmıştır. Konferans, seminer, film gösterileri, prezantasyon ve yapılan etkinlikler gibi işlevlere yönelik yapılan oditoryum, Zoom TPU önderliğinde tasarlanmıştır. Mekân tasarımında koltuklarda deri ve ağırlıklı olarak ahşap kullanılan mekânda teknik detaylardan oluşan aydınlatma gereçleri ve mekanik detaylar ahşap malzemesinden oluşan yüzeylerin arkasına saklanmıştır. Mekânın akustiği için duvarlarda, düzensiz ve aralıkları az ve farklı olacak şekilde eğrilerden oluşan masif ahşap yüzeyler kullanılırken tavanda da bu tasarım devam ettirilerek mekânın bütünlüğü sağlanmıştır.

Şekil 4.28: SALT Galata Oditoryum tasarımında kullanılan düzensiz ahşap yüzeyler, hem mağara hissi yaratmakta hem de kulak zarının soyutlamasına çağrışım yapmaktadır. (Fotoğraf: www.zoom.com.tr)

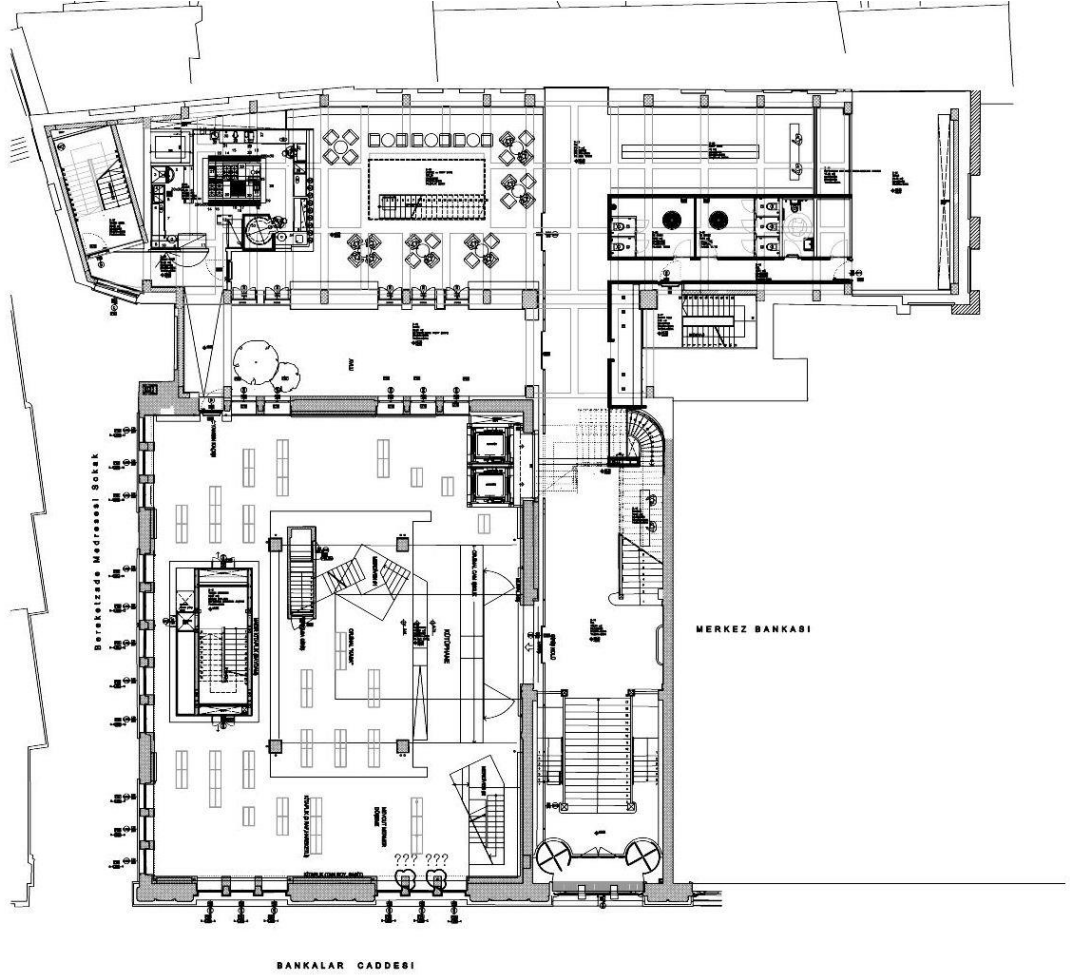

Şekil 4.29: SALT Galata Oditoryum Planı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

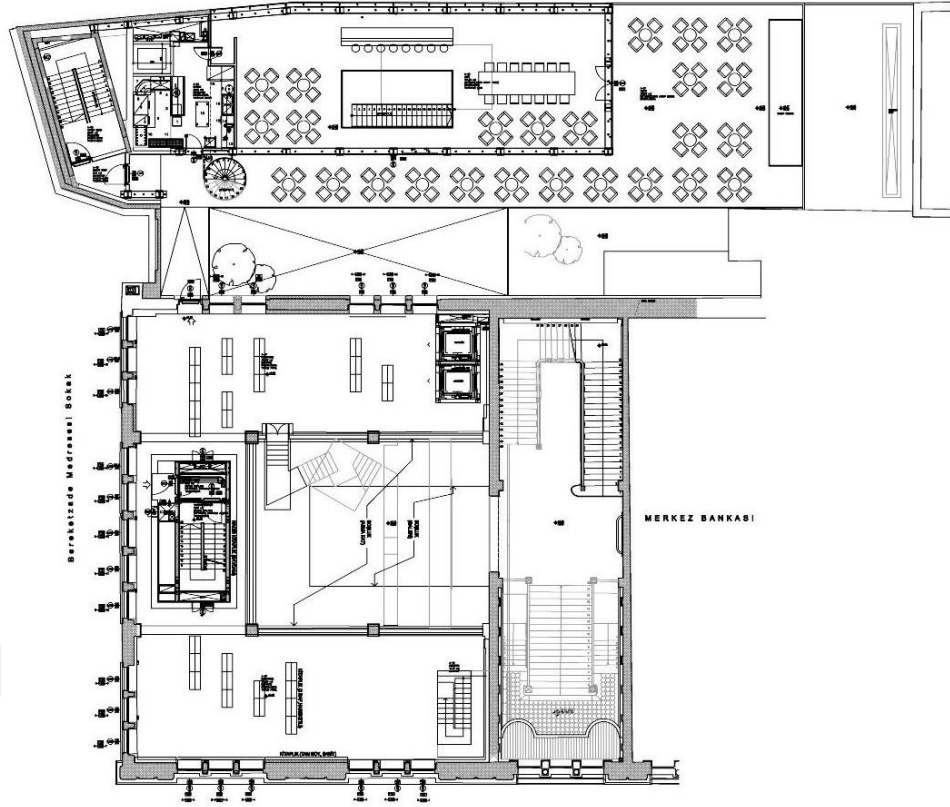
Şekil 4.30: SALT Galata Oditoryum Kesiti. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Mevcut Galata binasının girişinde, zemin katında hemen karşımıza çıkan SALT araştırma, orta avlusu ile ara katındaki 650 metrekarelik alanda ekonomi, tarih, sanat, tasarım, mimarlık ağırlıklı bir çok konuda kapsamlı bir kaynak koleksiyonu oluşturmaktadır. Kütüphane içerisindeki bu arşiv hem basılı hem dijital kaynaklar ile sunulmaktadır.

Şekil 4.31: SALT Galata zemin kat planı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

SALT Araştırma Şanal Mimarlık tarafından tasarlanmış olup kullanıcılarının araştırma yaparken, tasarım esnasında dikkate alınan güncel kütüphanecilik teknikleri sayesinde önceliği kendinde hissetmesini ve rahat bir ortamda çalışmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte grup çalışmalarına, izleme ve gözleme ve hatta üretime de imkân veren nitelikli bir mekana dönüşmüştür. SALT Araştırma'nın Murat Şanal tarafından yeniden tasarlanması esnasında önceki mimari tasarımlardan da faydalanılmış, diğer taraftan başka tasarımlar kullanılarak modernize edilmiştir. Bu sayede izleme, gözleme, oturma ve çalışma gibi birim ve nesneler yeniden yorumlanmıştır. Kullanıcılar burada online katalog, hareketli görüntüler ve dijital belgeler gibi teknolojik bir çok unsurdan faydalanabilmektedir. Bu durum hem araştırmada ve erişimde kolaylık sağlarken hem de görsel bir farkındalık yaratmaktadır.

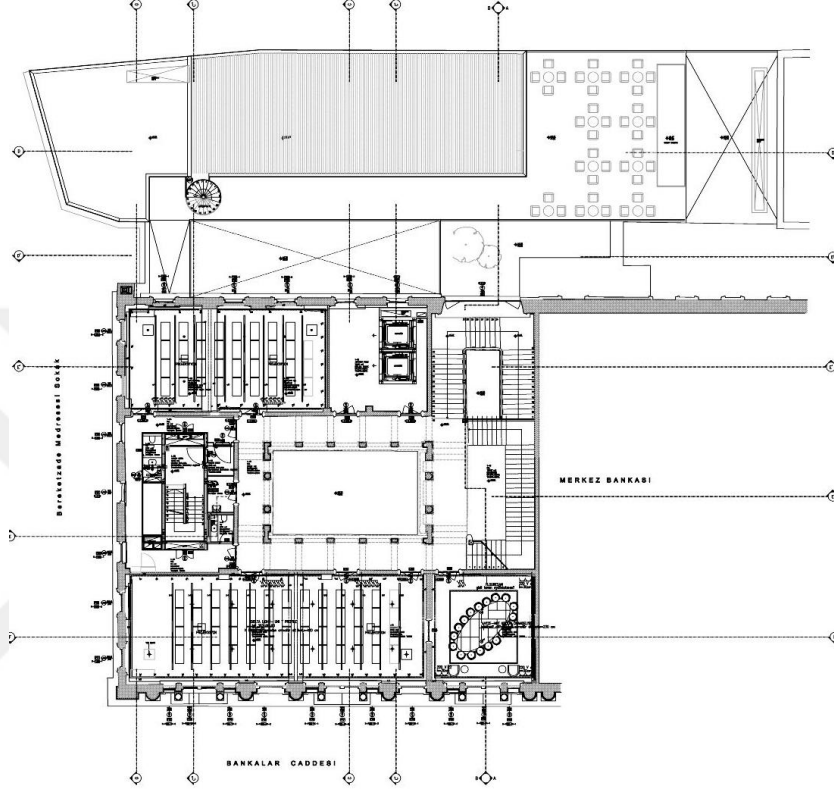
Şekil 4.32: SALT Galata asma kat planı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Ek binanın iki ana fonksiyonu vardır. Bunlardan bir tanesi yukarıda bahsedilen ve tamamen toprağa gömülü olan oditoryum iken diğeri toprak üstünde bulunan iki katı, Kafe ve Restorandır. Betonarme yapıdaki Kafe, zemin katta bulunur ve bu Kafe'nin içinden geçerek ulaşım sağlanan restoran ise çelik konstrüksiyondur. Değişik dönemlerde yapılan eklerin ayrıştırılması için malzeme seçimindeki farklı tercihler yapılmıştır.

Şekil 4.33: Mevcut bina ile ek binanın mimari ilişkisini ve bağlantı elemanını gösteren fotoğraf. (Fotoğraf: www.mimarlar.com)

SALT Galata'nın birinci katında bulunan atölyeler Arif Özden ve Tanju Özelgin tarafından tasarlanmıştır. İhtiyaç ve isteğe bağlı bölünebilen bir adet büyük mekan ve sabit iki adet toplantı alanından oluşmaktadır. Ayrıca birçok kişinin aynı anda çalışabilmesini desteklemek amacıyla zemin katta yer alan SALT Araştırma'ya da kolay erişim imkânı sağlanacak tasarımlar bulunmaktadır. Atölyeler; güncel ihtiyaçlar, esneklik ve kolaylık tasarım ilkeleriyle yola çıkılarak tasarlanarak yeniden düzenlenme olasılıkları sağlamaktadır.

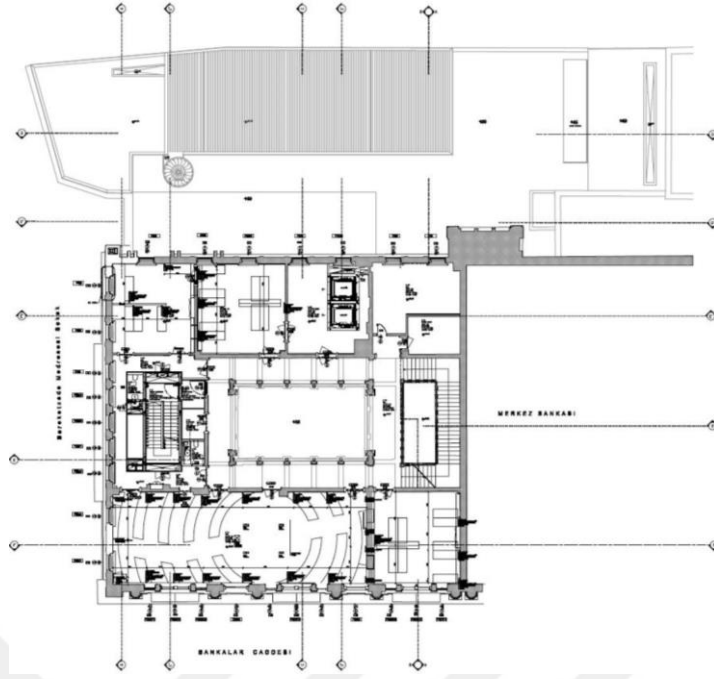

Şekil 4.34: SALT Galata birinci kat planı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Her bir birimin tasarımını farklı bir ofis yüklendiği gibi SALT dükkânında tasarımı, Tasarımcı Ömer Ünal tarafından yapılmıştır. Tasarım yaklaşımında farklı ihtiyaçlara cevap verebilmesi adına esnek bir sistem geliştiren Ünal, malzeme olarak metal ve ahşap kullanmıştır. Geliştirdiği esnek sistem anlayışıyla, satış ve teşhir koşullarının değişken koşullara ayak uydurabilmesi hedeflemiştir.

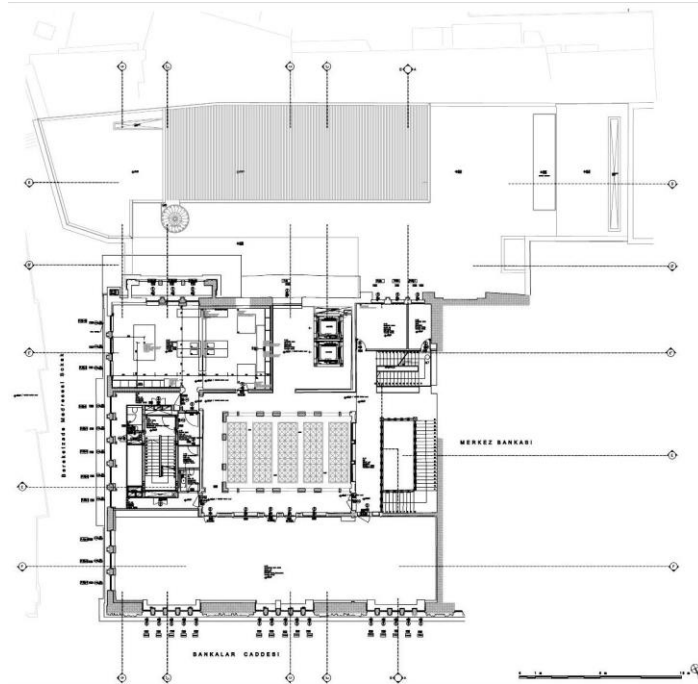

Şekil 4.35: SALT Galata'da ki dükkân günümüzde Robinson Crusoe 389 tarafından işletilmektedir. (Fotoğraf: www.saltonline.org)

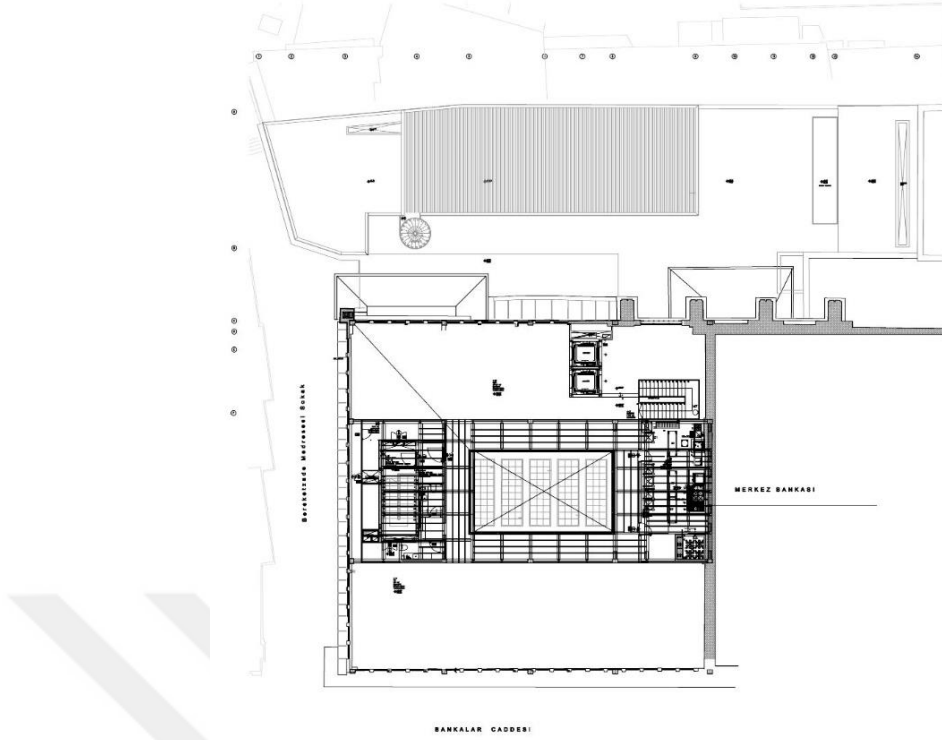

Şekil 4.36: SALT Galata ikinci kat planı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

SALT Galata'nın ikinci ve üçüncü katı diğer katlarda olduğunun aksine daha içe ve kuruma dönük ve özel bir alan olarak tasarlanmıştır. Bünyesinde bulundurduğu kurumun ofis ve çalışma ortamı ihtiyacı bu iki katta çözümlenmiştir. Yenilikçi, araştırmacı ve deneysel bir yaklaşımla Parlamento adı verilen ve ortası boş bir toplantı salonunu andıran bir alan tasarlanmıştır. Bu alan, SUPERPOOL tarafından tasarlanmıştır. Ofis alanlarında elips şeklinde masaların çevresinde kümelenecek şekilde öngöründe bulunulmuş ve bireysel çalışmalar ile küçük toplantıları aynı anda yapabime olanağı sağlanmıştır.

Şekil 4.37: SALT Galata üçüncü kat planı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Şekil 4.38: SALT Galata dördüncü kat planı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Binanın dördüncü katında hem kurum içi hem de dışından kullanılabilecek bir özel etkinlik alanı tasarlanmıştır. Bu özel etkinlik alanında da tıpkı ikinci ve üçüncü katın kullanıcılarında olduğu gibi daha kısıtlı bir alan yaratılmak istenilmiştir.

Şekil 4.39: SALT Galata malzeme kullanımı ve çatı detayı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

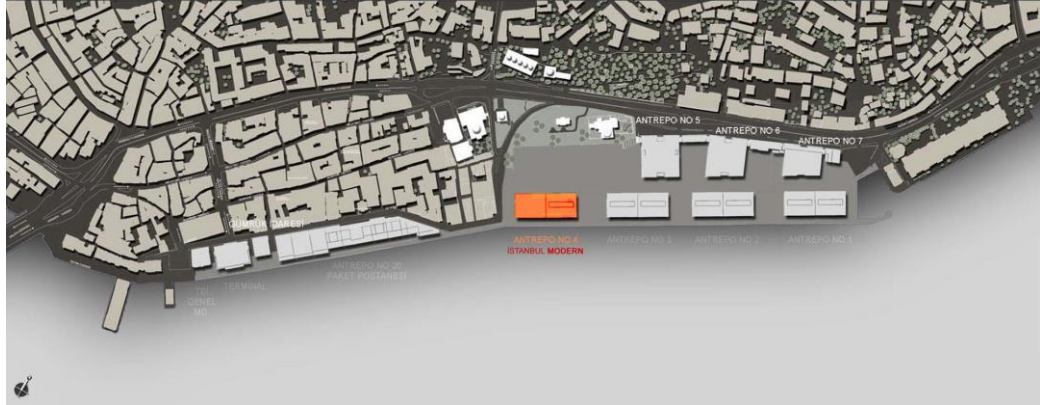
Autoban tarafından yapılan tasarımda dolaşım, kullanıcılarına yoğunlukla danışma, sergi alanları, Oditoryum'un fuayeleri ve üç kattaki ıslak hacimler üzerinden verilmiştir. Tarihi yapıda kullanılan mermer malzeme yoğunluğundan yola çıkarak binadaki tasarım kararlarında aynı malzeme kullanılmaya ve mermerin üretim sürecini mimari yüzeylere yansıtmaya karar verildi. Yoğun insan trafiğini karşılamak için danışma bölgesi, merdiven altının yerleştirildi.

Binanın yeniden işlevlendirilme sürecinde son derece titiz davranan tasarımcılar yönlendirme kararlarını alması için Koray Özgen ile çalışmıştır. Koray Özgen, binanın lokasyonuna uygun kültürel ve görsel mirastan yola çıkarak, siyah fon üzerine altın varak yazı karakteri kullanmış ve işaretlendirme ekipmanlarını bu şekilde tasarlatmıştır. Bina restore edilirken de, alınan tasarım kararları sonucunda, mevcuttaki işaretlendirme ekipmanları malzeme değiştirilmeden bina içi dolaşımı ve görsel bilgilendirmeyi sağlamıştır.

Beyoğlu, İstiklal Caddesi üzerinde bulunan ve kültür sanat programlarının düzenlendiği kamusal bir alan olan SALT Beyoğlu, alanının yeterli gelmemesi ve yeni mekân arayışı içine girerek SALT Galata dönüşüm projesini başlatan unsur olmuştur.

4.4. Antrepo – İstanbul Modern Sanat Müzesi – İstanbul (2004)

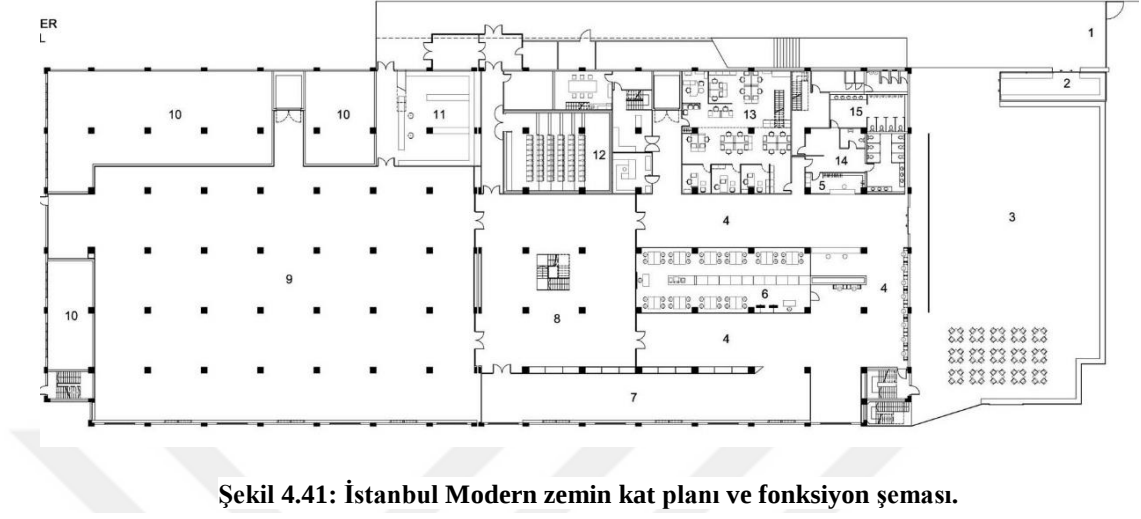
İstanbul Modern Sanat Müzesi'nin binası öncesinde Denizcilik İşletmeleri için kurulmuş ve Tabanlıoğlu Mimarlık tarafından inşa edilmiş olmasına rağmen zaman içerisinde işlevini kaybetmiştir. Sonrasında da yeniden tasarlanarak bugünkü adıyla İstanbul Modern Sanat Müzesi olarak faaliyet göstermeye başlamıştır.

Şekil 4.40: İstanbul Modern proje alanı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

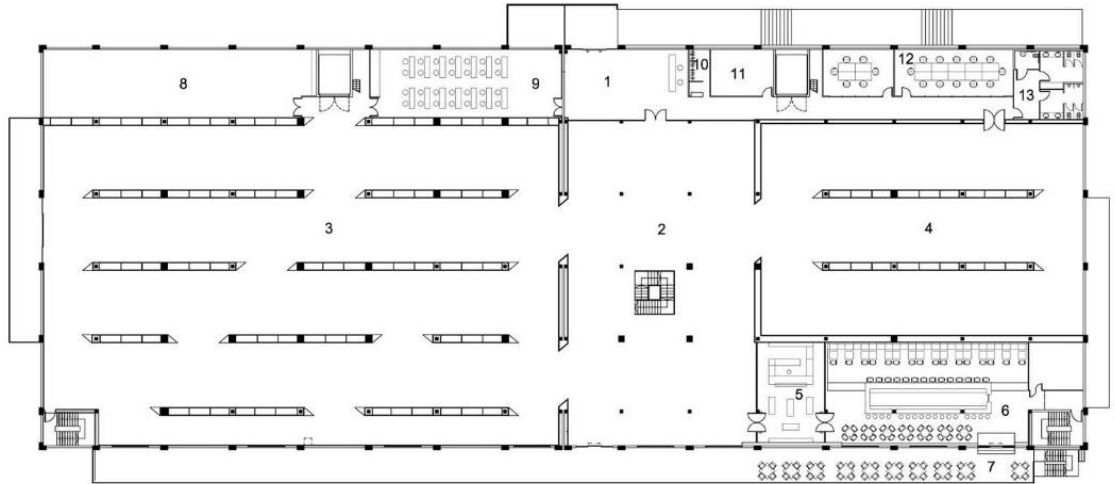
8,000 m² inşaat alanına sahip olan yapı iki kattan oluşmaktadır. Çağdaş sanat müzesi işlevi kapsamında binaya, bilet ve güvenlik alanı, heykel sergisi, fuaye, vestiyer, kütüphane, fotoğraf sergisi, çok amaçlı salon, ofisler, depo, sinema, kalıcı ve geçici koleksiyon için sergi alanları, dükkanlar, cafe, eğitim odaları ve toplantı odaları işlevleri verilmiştir.

Zemin kat planında; giriş, bilet ve güvenlik, heykel sergisi, fuaye, vestiyer, kütüphane, fotoğraf sergisi, fuaye, çok amaçlı salon, ofisler, depo, sinema, ofisler, tuvaletler, personel alanları bulunmaktadır.

Şekil 4.41: İstanbul Modern zemin kat planı ve fonksiyon şeması.
(Fotoğraf: www.arkitera.com)

Birinci kat planında; giriş, fuaye, kalıcı koleksiyon, geçici koleksiyon, dükkanlar, kafe, teras, ofis + depo, eğitim odası, vestiyer, bilet ve güvenlik, toplantı odaları ve tuvaletler bulunmaktadır.

Şekil 4.42: İstanbul Modern birinci kat planı ve fonksiyon şeması.
(Fotoğraf: www.arkitera.com)

Şekil 4.43: İstanbul Modern dönüşümden önce Antrepo olarak kullanıldığı zamanki hali.
(Fotoğraf: <http://www.tabanlioglu.com>)

Şekil 4.44: İstanbul Modern dönüşümden sonra denizden çekilmiş fotoğrafı.
(Fotoğraf: <http://www.tabanlioglu.com>)

Şekil 4.45: İstanbul Modern dönüşümden önce Antrepo olarak kullanıldığı dönemdeki iç mekân fotoğrafı. (Fotoğraf: <http://www.tabanlioglu.com>)

Projede sanat eserlerinin ön plana çıkması amacıyla mevcut yapının öz tasarım kararları korunarak, sadelik tercih edilmiştir. Sergi salonlarının duvarlarında beyaz renk geri kalan yüzeylerde ise gri renk kullanılmıştır. Ana sergi alanında kullanılan beyaz duvarların bitişleri 60 derecelik bir açıyla yapılarak ziyaretçilere alternatif izler sunulmuştur.

Şekil 4.46: İstanbul Modern sergi alanı. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Şekil 4.47: İstanbul Modern dönüşümden sonra sergi alanı olarak kullanılan iç mekânı fotoğrafı. (Fotoğraf: <http://www.tabanlioglu.com>)

Projede kullanılan şeffaf cam bölmeler boşluklar arasında süreklilik sağlamakta ve İstanbul kentini arka plan olarak kullanmaktadır. Binanın ana girişinin bulunduğu alanda bulunan açık hava müzesi ise çeşitli atmosferleri kapsayarak ziyaretçilere farklı deneyimler yaşatmayı hedeflemektedir.

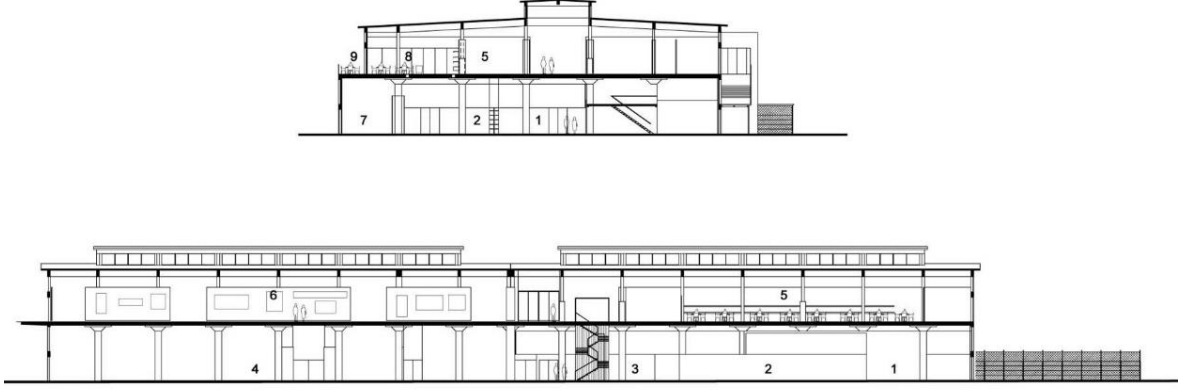
Şekil 4.48: Sirkülasyon alanlarında kullanılan camlar. (Fotoğraf: <http://www.tabanlioglu.com>)

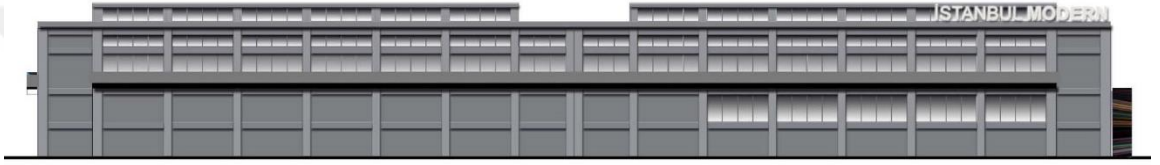
Şekil 4.49: İç mekân – teras ilişkisini gösteren fotoğraf. (Fotoğraf: <http://www.tabanlioglu.com>)

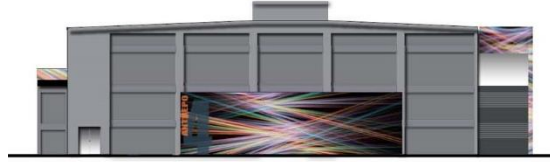
Şekil 4.50: Geçici sergilerin bulunduğu Açık Hava Müzesi.
(Fotoğraf: <http://www.tabanlioglu.com>)

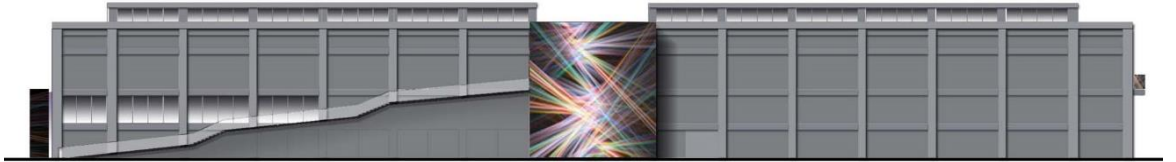
Şekil 4.51: İstanbul Modern Kesitler. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Şekil 4.52: İstanbul Modern Ön Cephe. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Şekil 4.53: İstanbul Modern Giriş Cephesi. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Şekil 4.54: İstanbul Modern Arka Cephesi. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

5. TARİHİ BOMONTİ BİRA FABRİKASININ BOMONTİADA KÜLTÜR VE EĞLENCE MERKEZİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

Bulunduğu bölgeye adını veren Tarihi Bomonti Bira Fabrikası, Osmanlı döneminde İstanbul'un önemli sanayi tesislerinin yer aldığı semtlerinden biridir. Bira fabrikası bölgede yer alan en eski sanayi kuruluşudur. Modern üretim tekniklerini kullanarak imalat yapmaya başlamış ilk tesis Bomonti Bira Fabrikası'dır.

İlk olarak Nişantaşı Abdi ipekçi Caddesinde başlayan kentsel tasarım projelerinin üçüncü etabı, Bomonti bölgesinde gerçekleştirilmektedir. Tarihi bira fabrikası gibi pek çok tarihi eserin bulunduğu bölgede, yükselen modern yapılar ve gecekondular dikkat çekmektedir. Bölgede bulunan gecekonduların dönüştürülerek bölgenin değerinin artması hedeflenmektedir.

Bomonti'de yapılan ve yapıldığı dönemde Türkiye'nin 4. büyük oteli olan Hilton Otel, kentsel dönüşüm projesinin kapsamında yapılan en büyük yatırımdır. Otel işlevinin yanı sıra kongre merkezi olma özelliği de barındıran otel, bölgeye yeni kullanıcıları çekmektedir.

Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan ve Bomonti'den geçen tünel hattının uzantısı, bölgenin ulaşımını kolaylaştırmaktadır. Büyük ölçüde başlayan ve günümüzde inşaat firmalarının da rağbet gösterdiği Bomonti 'ye turist çekebilmek adına Bomontiada projesinin yapılmasına karar verilmiştir.

5.1. Bomonti Bira Fabrikasının Tarihi

Bulunduğu bölgeye adını veren Tarihi Bomonti Bira Fabrikası, Osmanlı döneminde İstanbul'un önemli sanayi tesislerinin yer aldığı semtlerinden biridir. Bölgedeki en eski sanayi tesisi ise bira fabrikasıdır. Bomonti Bira Fabrikası, modern bira üretim tekniği ile imalata başlamış olan ilk tesistir.

Şekil 5.1: Tarihi Bomonti Bira Fabrikası ulaşılan en eski fotoğrafı, 1910'lar.
(Fotoğraf: TEKEL İşletmeleri Genel Müdürlüğü Fotoğraf Arşivi)

1892 yılında İsviçreli Bomonti biraderler tarafından faaliyete geçen Bomonti Bira Fabrikasının kurulmasıyla İstanbul'un önemli sanayi bölgelerinden birine dönüşen Bomonti, dönemin önemli yerleşim yerleri olan Galata ve Pera'ya yakın olan Şişli sınırları içinde bulunmaktadır. Fabrikanın kurulduğu dönemde hüküm süren Osmanlı iktisadi tarihinin en önemli özel sektör yatırımı olması ve ülkede bira sanayiinin gelişiminde büyük rol oynayan öncü bir kuruluş olması açısından önemli bir yere sahiptir. Kurulan bira fabrikasının, ülkede bir bölgenin sanayi ve yerleşim merkezi haline gelmesini sağlaması ve özel bir yatırım olarak ülke ekonomisine katkılarından dolayı önemi büyüktür.

Feriköy Fırın Sokağı ve Sıracevizler Caddesi ile Baruthane deresi yamaçları arasında kalan alan, fabrika kurulmadan önce etrafı boş, yerleşim yerlerinden uzak, Bakla Tarlası olarak bilinen arazidir. Fabrikanın kurulması için yer seçimine ilişkin, arsa değeri ve yapılacak olan işçilik değerinin düşük olması ve batı kültürüne sahip kişilerin bu bölgede yaşıyor oluşu gibi sebepler gösterilse de civarda başka fabrikaların olması, yerleşim yerinin dışında bulunması muhtemeldir, (Sağlam, 2017).

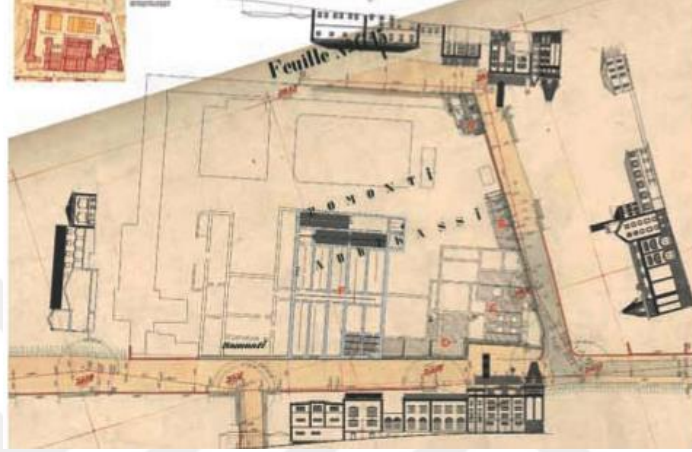

Şekil 5.2: Bomonti Bira Fabrikasını gösteren kartpostal, 1910'lar.
(Fotoğraf: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi)

1909'da kurulan Nektar Bira Fabrikası, kurulduğu tarihten beri rakipsiz olan Bomonti Bira Fabrikası'na rakip olmuştur. Bu durum bir süre sonra her iki şirketi de zarara uğratmaya başlayınca, 1911 yılında birleşerek Bomonti-Nektar Birleşik Bira Fabrikaları Şirketi'ni kurmuşlardır. 'İçki Tekeli'nin kurulduğu 22 Mart 1926 yılına kadar bira üretimi, Bomonti-Nektar Şirketi'nin tekelinde kalmıştır. İçki Tekeli'nin imtiyaz verdiği Polonyalı şirketin bir süre sonra dağılması üzerine bira üretimi, 1938 yılına kadar on yıl Tekel tarafından tekrar Bomonti-Nektar Şirketine verilmiştir. 1938 yılında çıkarılan bir yasa ile şirket Tekel İdaresi tarafından satın alınmıştır.

Tekel İdaresi'nde 1994 yılına kadar üretime devam eden Bomonti Bira Fabrikası'nın, yaklaşık 100 yıl sonra, üretimi durdurulmuştur', (Sağlam, 2017).

Bomonti Bira Fabrikası, İstanbul İli, Şişli İlçesi, Cumhuriyet Mahallesi 167 pafta, 1018 ada, 1 parselde yer alıp, zeminde 17.600 m2 yer kaplamaktadır. Bu büyük fabrika kompleksi güneyde Silahşör Caddesi'nin devamı olan Bomonti Caddesi, doğuda Birahane Sokak, kuzeyde Bomonti Arkası Sokak ve batıda Özkaynak Sokak ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 5.3: Bomonti Bira Fabrikası restitüsyon vaziyet planı. (Fotoğraf: Tanyeli, İkiz, 2009)

Zaman içerisinde yeni ihtiyaçlar doğrultusunda, fabrikaya farklı dönemlerde yeni tesisler eklenmiştir. Günümüzdeki haline ulaşan fabrika, cadde üzerindeki cepheler bitişik düzen yapılar görünümü vermektedir.

1910'lu yıllarda ihtiyaç doğrultusunda lojman binası eklenmiştir. Bodrum, zemin, birinci kat ve çatı katından oluşan bu yapıya zaman içinde yeni müdahalelerde bulunulmuş; balkon ve merdiven eklenmiş, mekânsal kurgusu değiştirilmiştir. Dolu tuğla örgülü yığma strüktürlü bir yapıdır.

Şekil 5.4: Lojman genel görünümü, 2009. (Fotoğraf: Tanyeli, İkiz, 2009)

1920’li yıllarda ise yönetim ve idare binası eklenmiştir. Zemin kat, ara kat ve birinci kattan oluşan yapı ayrıca fabrika girişi olarak kullanılmış, gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda binaya kuzey kısmından ek yapılarak pencere ve kapı açıklıkları değiştirilmiştir.

Şekil 5.5: Yönetim ve idare binası genel görünümü, 2009. (Fotoğraf: Tanyeli, İkiz, 2009)

Eski arpa silosu ve malt fırını parsel içerisindeki ilk yapılardandır. Zaman içerisinde değişen ve artan ürün kapasitesine göre yeni donanımlar yapıya eklenmiştir. Gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda farklı zamanlarda ve çeşitli biçimlerde eklenen kısımlarla dik ve yamuk bir plan şemasına sahiptir. Değirmen tesisi, mayşeleme bölümü, kaynatma bölümü, kule yapısı ve idari bölümü olmak üzere beş ana kısımdan oluşmaktadır. Yığma sistemle inşa edilen yapı, bodrum, zemin ve 1., 2., 3., ve 4. normal kat ile bir çatı arası kattan oluşan bina yığma taşıyıcı sistemi ile uygulaması yapılmıştır.

Şekil 5.6: Arpa silosu ve Malt fırını genel görünümü, 2009. (Fotoğraf: Tanyeli, İkiz, 2009)

Eski kaynatma fırını olarak kullanılan bina iki farklı dönemde yapılmıştır. 1920'li yıllarda yapılan yapının birinci kısmı zemin kat, birinci kat ve ikinci kattan oluşur. 1960'lı yıllarda ise yapının kuzeyine yeni bir yapı eklenmesiyle taşıyıcı kuzey duvarı kısmi olarak yıkılmış ve yerine bir betonarme strüktür yapılmıştır.

Şekil 5.7: Kaynatma fırını genel görünümü, 2009. (Fotoğraf: Tanyeli, İkiz, 2009)

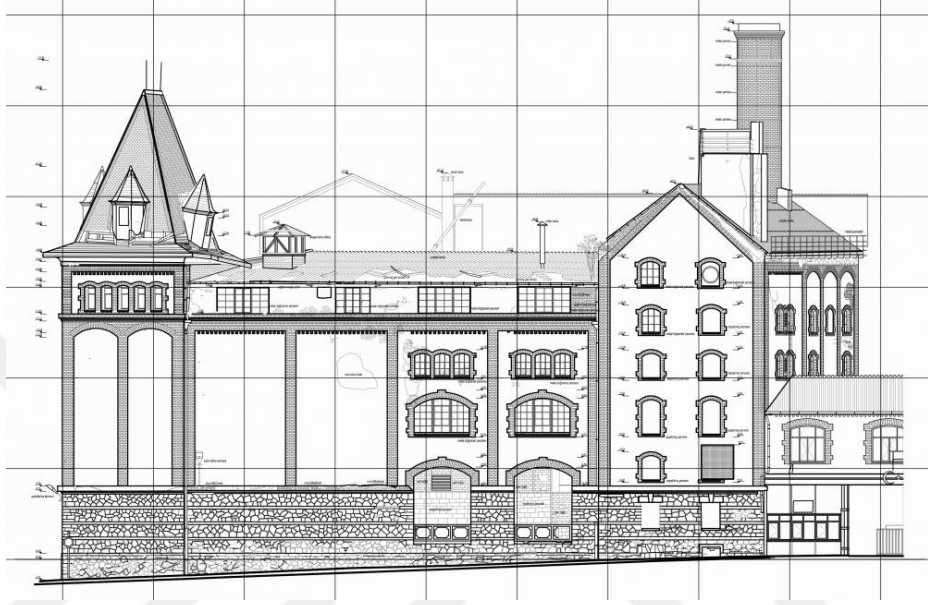
Eski fermantasyon ve dinlendirme binası, yapılan kütlelerin birbirlerine farklı dönemlerde eklenmesi sonucu oluşmaktadır. Yapı bloğu, dönemsel ve işlevsel özelliklerine bağlı olarak beş farklı bölüme ayrılmaktadır. Bu yapı blokları plan şemaları ve yapım teknikleri ile farklılık gösterebilir de, sonradan birbirlerine bağlanarak, üretim sürecinin gerektirdiği farklı işlevler için bir bütünsellik içinde kullanılmıştır.

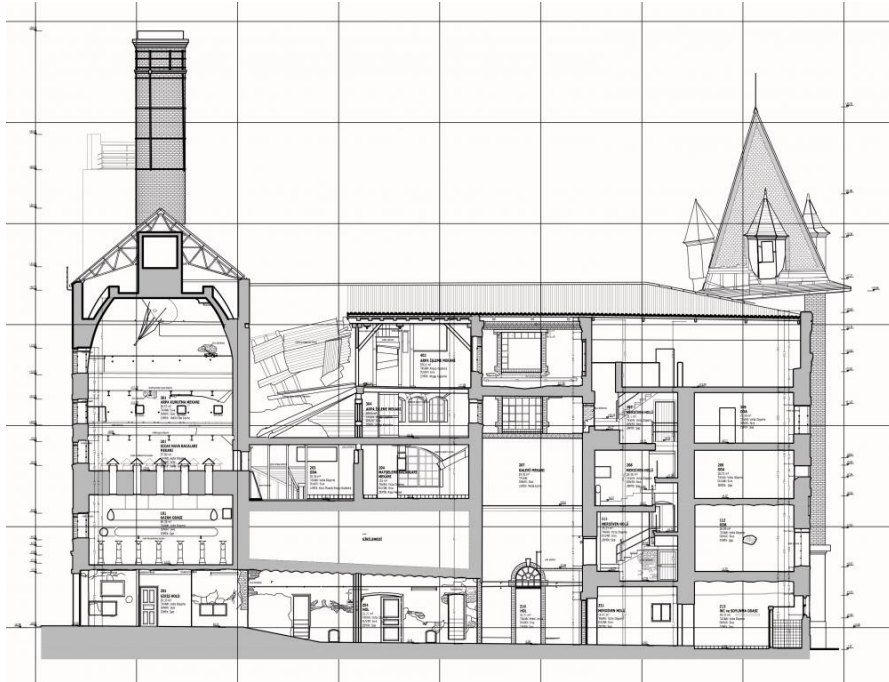
Şekil 5.8: Farklı dönem ve tekniklerle yapılan fermantasyon ve dinlendirme binası, 2009. (Fotoğraf: Tanyeli, İkiz, 2009)

1945-1965 yılları arasında tam olarak belirlenemeyen bir aralıkta, eski salamura ve karbondioksit dairesi, dinlendirme ve laboratuvar binası yapılmıştır. Fabrika kompleksinin farklı zamanlarda yapılmasından kaynaklanan yapım tekniklerinde çeşitlilik görülmektedir. Gelişen ve değişen dönemin yapım teknikleri kullanılması sonucunda; eski salamura ve karbondioksit dairesi, betonarme karkas sistemli iken dinlendirme ve laboratuvar binasında betonarme tekniği uygulanmıştır.

1892'den günümüze varlığını sürdüren fabrika binası farklı dönemlerde restorasyon işlemi görerek korunmayı başarmıştır. Restorasyon çalışmalarından birini yürüten Muka Mimarlığın paylaştığı ve Şekil 5.9'da görülen görünüşte, yukarıda bahsedilen sonradan eklenerek bir araya gelme süreci açıkça görülmektedir. Her ne kadar bitişik nizamda olan ve uzaktan bir bütün gibi dursa da binaların farklı dönemden yapılmasından kaynaklanan mimari üslup ve yapım tekniği çeşitliliği açıkça görülmektedir.

Şekil 5.9: Bomonti Bira Fabrikası Cephesi. (Fotoğraf: www.mukamimarlik.com)

Şekil 5.10: Bomonti Bira Fabrikası kesiti ve ek bina ile ana bina arasındaki bağlantı detayı. (Fotoğraf: www.mukamimarlik.com)

Tarihi Bomonti Bira Fabrikası, endüstri mirası kapsamında değerlendirilmektedir. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 25 Şubat 1998 tarihli kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir, (Sağlam, 2017).

Çizelge 5.1 : Fabrikanın tespit edilen tescilli taşınmazlarının tablosu. (Sağlam, 2017)

Tescilli Taşınmazın Türü	Taban Alanı (m²)	Kat Adedi	Toplam İnşaat Alanı (m²)
Lojman	250	3	750
Fabrika Giriş ve Yönetim Binası	225	2	450
Bira Fabrikası	-	-	-
Malt Fırını	162	5	810
Malt Dairesi	712,5	4	2.850
Eski Kaynatma	820	1	820
Salamura ve CO2 Dairesi	600	2	1.200
Buz Fabrikası İmla Tankları Fıçı Yıkama ve Doldurma	533,5	5	1.600
1.Fermantasyon Dinlendirme	840	4	3.360
2.Fermantasyon Dinlendirme	1.128	5	5.640
Toplam Taban Alan	5.521		18.230

1990'ların başından itibaren çeşitli nedenlerle atıl kalmış, özgün yapı ve donanımlarını büyük ölçüde kaybetmişlerdir. 1994 yılında üretimin durması ve kalan donanımlarının tümüyle sökülmesi, yapıları üretim süreci ve teknolojisiyle birlikte anlamlandırılabilme olanağından yoksun bırakmıştır.

5.2. Dönüşüm Süreci

1938 yılında Tekel yönetimine geçen Tarihi Bomonti Bira Fabrikası, zaman içerisinde belirli politika (ticari) sebeplerinden ötürü önce fabrikanın adı, sonra da mal sahipleri değişmiştir. 1994'de kapatılan fabrika uzun yıllar kapalı kalmış, daha sonra bildiğimiz marka olan Efes Pilsen devralmıştır.

Son sahibi olan Efes Pilsen, içerisinde bir müze ve özel bir kuruluş olan Babylon'un bulunduğu bir proje için çalışmalara başlamıştır. Bir marka değeri ve kullanıcı profili olan Babylon, ana çekim merkezi olarak konumlandırılması için projeye dâhil edilmiştir. Babylon'un projeye dâhil edilmesi için Efes tarafından Cem Yegül'e teklif götürmüştür. Yegül'ün teklifi kabul edip ortağı olan Doğu Holding'i de projeye katmasıyla, D.ream ve Pozitif ortaklığı ile Bomonti Kültür A.Ş. adında bir firma kurulmuştur. Bomontiada yönetiminden Bomonti Kültür A.Ş. sorumlu iken, küratörlüğünü Pozitif yönetmektedir.

Şekil 5.11: Bomontiada vaziyet planı. (www.arkiv.com.tr)

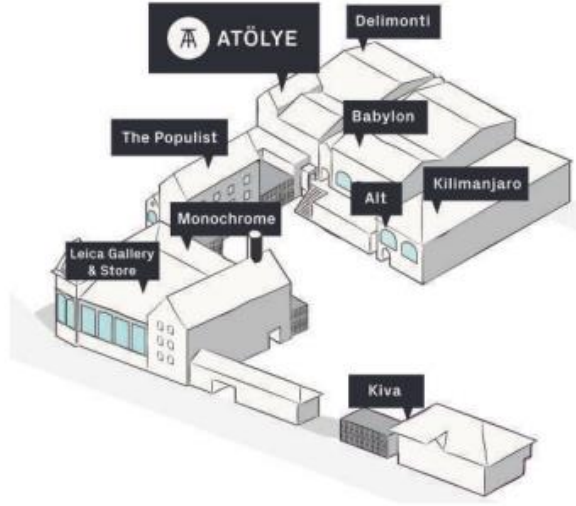
Bomontiada projesine katılan Yegül Tarihi Bomonti Bira Fabrikası için, 'Eski İstanbul'a dair hikayeler anlatılır. Bu hikayeler, Pangaltı ve Bomonti civarındaki bira bahçelerinden, insanların bu bahçelerde buluşup sosyalleşmesine kadar uzanır. Bu bahçeler her yaştan, her kültürden ve kesimden insanların ahşap masalarda birlikte oturup masanın ortasında önceden hazırlanan çok çeşitli yemekleri paylaştığı, çevrede yer alan mesire alanında sosyalleştiği bir yer olarak betimlenir, (konseptprojeler.com).

Bomonti kardeşlerin yarattığı "bir araya gelme" kültürü bir buluşma noktası yaratılması adına bir çıkış noktası olarak kabul edilir. Hedef, şık mekan konseptinden uzaklaşarak geniş bir alan içerisinde tek ve ortak bir mekan tasarımına geçmek ve bu şekilde sosyal bütünlüğü sağlayabilmektir. Bu çıkış noktasıyla Bomontiada, mahallenin merkezi olarak belirlenmiş, tarihi bir değeri de olan bira fabrikasının endüstriyel görüntüsü bozulmadan dönüştürülmüştür.

Yegül Bomontiada'yı, bir kreatif kültür merkezi olarak niteliyor. Burası sadece kafelerin ve restoranların olduğu bir buluşma ve sosyalleşme alanı olarak değil, aynı zamanda mevcut yerleşik popülasyonu ve çalışan kesiminde dahil olmasıyla bölgenin yaşam tarzı ve kültürünü değiştirecek bir program olarak tasarlandığının altını çiziyor. Bomontiada'da bu katılım ve etkileşim ile ciddi bir kültürel çeşitlilik oluşmakla birlikte ve bu çeşitliliği artıracak konserler, sanatsal etkinlikler, çeşitli festival ve aktiviteler de düzenleniyor.

Tarihi bira fabrikasının dönüşüm fikirleri 2010 yılında atılarak çeşitli sebeplerden ötürü ertelenen projenin, yapımına 2015 de başlanıp, 2016 da bitirildi. Arsa alanı 3,700 m², toplam inşaat alanı ise 2,300 m²'dir. Fabrikanın yakın zamanda Han Tümerterkin ve Mimarlar ofisi tarafından restorasyon çalışması tamamlanmıştır. Orjinal işlevi bira fabrikası olan Bomontiada; canlı müzik, performans sanatları, sergi alanları ve benzeri faaliyetlerin özelliklerini kapalı bir şehir kampüsü içerisinde barındıran çok fonksiyonlu bir komplekstir. Bu fonksiyonların yanında eşlik eden diğer mekânlar ise; avlu bahçesi, restoranlar, Babylon konser salonu ve yapının eski işlevine adanmış bir hacim anısına oluşturulmuş bira bahçeleridir. Çok kapsamlı bir proje olan Bomontiada da pek çok mimar bir araya gelerek farklı mekânları tasarlamıştır.

Bomontiada projesinin yer aldığı alanın daha iyi algılanması için yapılan; alanın tarihsel mirasını, alanın ulaşım aklarını, ana akslarını, çevresindeki fonksiyonları ve kat yüksekliğini, yakın bağlantı aklarını, arazi topoğrafyasını ve trafik akış yönünü gösteren analiz paftaları ekte, (A, B, C ve D ekleri).

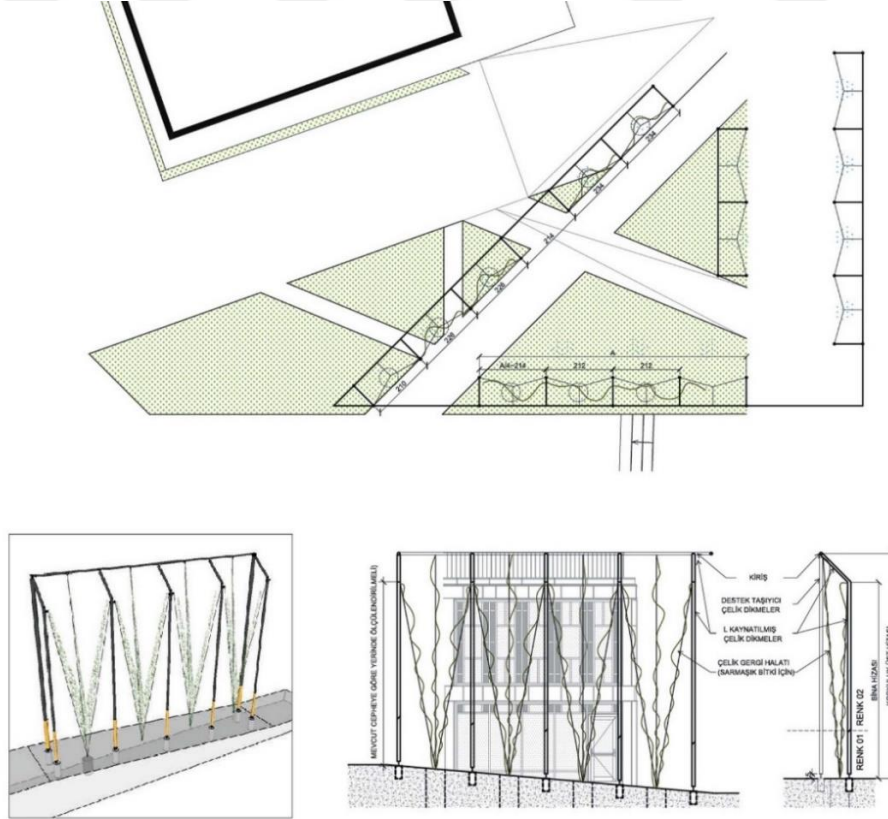
Şekil 5.12: Bomontiada bulunan mekanların dağılım şeması. (ŞANALArc)

Bomontiada bugün Babylon, Leica Gallery İstanbul, ATÖLYE, Kilimanjaro, Kiva Bomonti, Delimonti, Monochrome ve The Populist gibi müzik, sanat, yeme-içme, eğlence ve gastronomi gibi alanlarda faaliyet gösteren popüler mekanlara ve bu mekanlara gelen farklı kitlelere kucak açmaktadır, (islihayat.com).

Avlu'nun tasarımı Alexis Şanal ve Murat Şanal önderliğinde ŞANALarc Mimarlık tarafından yapılmıştır. Büyük şehirden gelen kullanıcıların alçak bir girişkapısı, binanın girişi ile büyütülmüş bir eşik olan yaşayan ekolojiye sahip olan dik bahçelerle karşıılıyor. Kısa bir deneyim sunan dik bahçelerin devamında ise sizi kampüsün iç avlusu bekliyor. Boyut itibarıyla çok büyük olmayan (EK E) avlunun tasarımında kullanılan bu dizilim mekânın daha büyük algılanmasına neden oluyor, (EK F).

Şekil 5.13: Girişten sonra kullanıcıları karşılayan dik bahçe fotoğrafı. (Fotoğraf: İbrahim Özbunur)

Şekil 5.14: Tasarlanan dik bahçenin planı ve çalışma prensibini anlatan kesiti. (ŞANALarc)

Avlunun tasarımını üstlenen Şanal, kullanıcıların avluya kavuşurken “içeride” olma hissine sahip bir “dış oda” da bulunmak deneyimini yaşamasını hedefliyor. Yaratılmak istenen “dış oda” hissi, tavan varmış hissi veren ortam aydınlatması ile sağlanmıştır. Kullanılan aydınlatma ekipmanları hem akşam hem de gündüz etkinlikleri için etrafı çevrili bir alan algısı oluşturmaktadır. Boyut itibariyle çok büyük olmayan avlunun tasarımında, alçak kapı ve dizilim, mekânın daha büyük algılanmasına neden olmaktadır.

Şekil 5.15: Avlu tasarımında tavan hissi yaratan aydınlatma elemanları.
(Fotoğraf: İbrahim Özbunur)

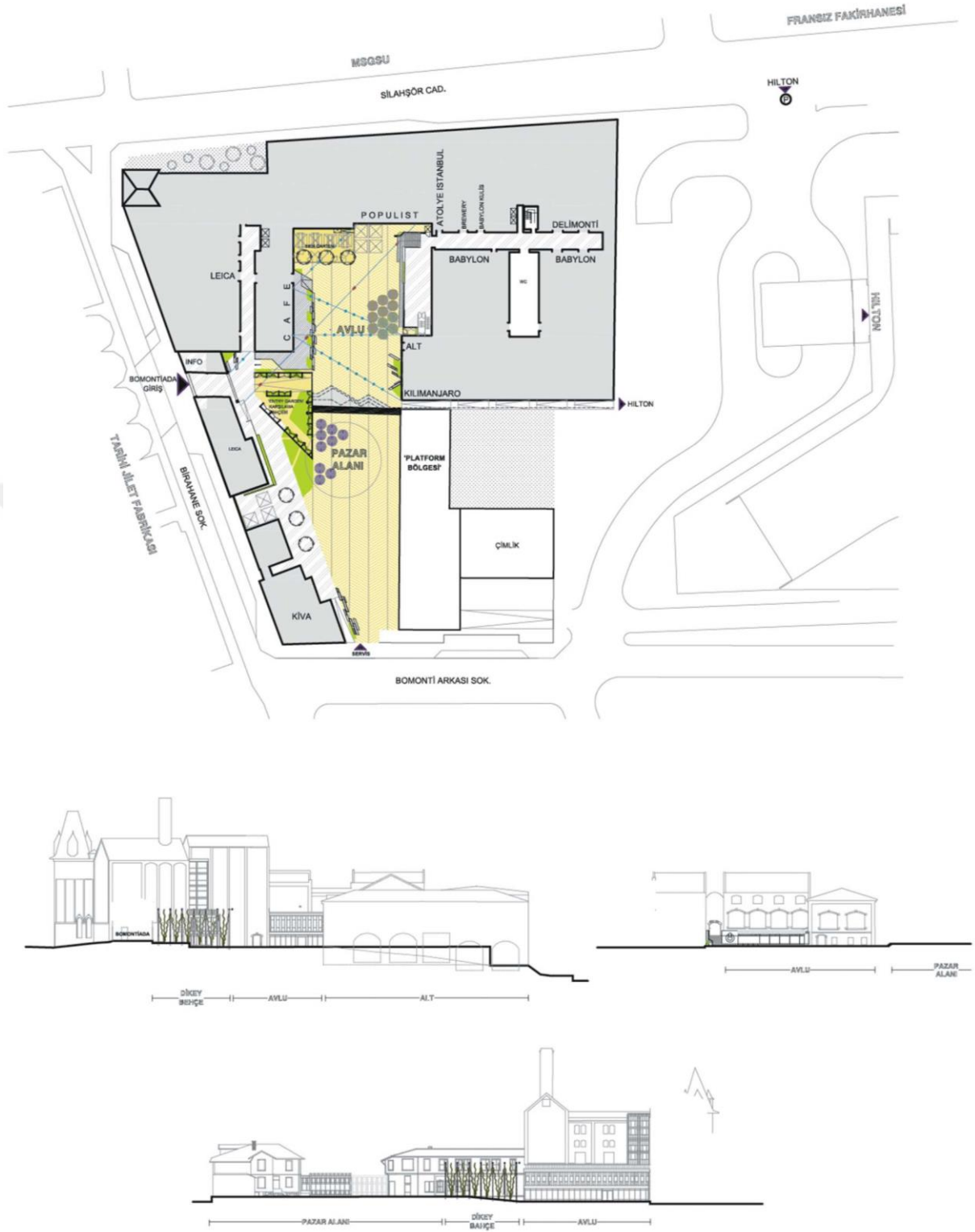
Şekil 5.16: Bomontiada Avlu. (Fotoğraf: İbrahim Özbunur)

Dinamik bir proje olması hedeflenen Bomontiada'nın kullanıcıların zaman içerisinde değişen talepleri, ihtiyaçları ve kullanım alışkanlıklarına göre şekil alabilen ve zamanın gerekliliklerine ayak uydurabilen bir yapı olması hedeflenmiştir. Bu anlayış projenin başından beri etkili olan tasarımcıların yaratmak istediği Bomontiada felsefesinden gelmektedir.

Şantiye ile kamusal kullanım alanlarını ayırmak ŞANALarc ve PER SA Mimarlık tarafından pazar alanında paletlerle bir tasarım yapılmıştır. Geçici bir bariyer düzenlemesi yapılarak "Making Place" Birinci Faz adı verilmiştir. Birinci faz, Eylül-Şubat 2016 arası, 5 ay süre ile yayılı kalmış, Alt Galerinin açılmasıyla doğan yeni mekan ihtiyacı doğrultusunda İkinci Faz kurgusuna geçilmiştir. İkinci Faz kurgusu, bahar ve yaz sezonunda avluda gelişmesi olası senaryolar düşünülerek düzenlenmiş, bu süreçte Bomontiada ekibine katılan Buğday Ekolojik Hayatı Destekleme Derneği biçimlenişte ana dinamikleri oluşturmuştur. Derneğin düzenlediği atölye çalışmalarının ürünleri olan, ekilmiş kasalar Pazar alanındaki yerini almıştır. Kalan paletler ise mekânda düzenlenecek olan etkinlikler ve kullanıcıların kullanım şekillerine göre şekillenecektir. Avlunun her türlü etkinliğe, ihtiyaca ve kullanım alışkanlığına cevap verebilen dinamik bir alan olması tasarımcılar ve kullanıcılar için son derece önemlidir. Zamanı dolduğunda İkinci Faz da son bularak yerini yeni ihtiyaçlar doğrultusunda oluşacak tasarımlara bırakacaktır.

Şekil 5.17: Bomontiada pazar alanında oturma elemanları yerleştirilerek kullanıcıların; mekânı deneyimlemesi, girişten gelen insanları görmesi ve açık hava etkinlik alanı sağlanmıştır.
(Fotoğraf: Selim Erdan)

Şekil 5.18: Bomontiada giriş, dik bahçe ve avlu dizilimini gösteren plan ve kesitler. (ŞANALarc)

Ortak açık alanların tasarımını yapan ŞANALarc Mimarlık proje için 1300 m²'lik kapalı alan tasarımı da yapmıştır. Sanatçıların üç ana ihtiyacına cevap vermek üzere yüksek performanslı, özel sergi alanları tasarlanmış ve Alt adı altında toplanmıştır. Bunlar; beyaz salon olarak geçen 'white cube' sergi alanı, deneysel performanslar, tiyatro ve multimedya sanatçıları için tasarlanan 'white box' alanı ve bu iki salon arasında içeriği ve dışarıyı birbirine bağlayan ve atölye olarak da kullanılabilen prova salonudur. Tüm bu bağlantılar ekteki aksonometrik plan ve kesitlerde açıkça görülmektedir, (EK G, EK H).

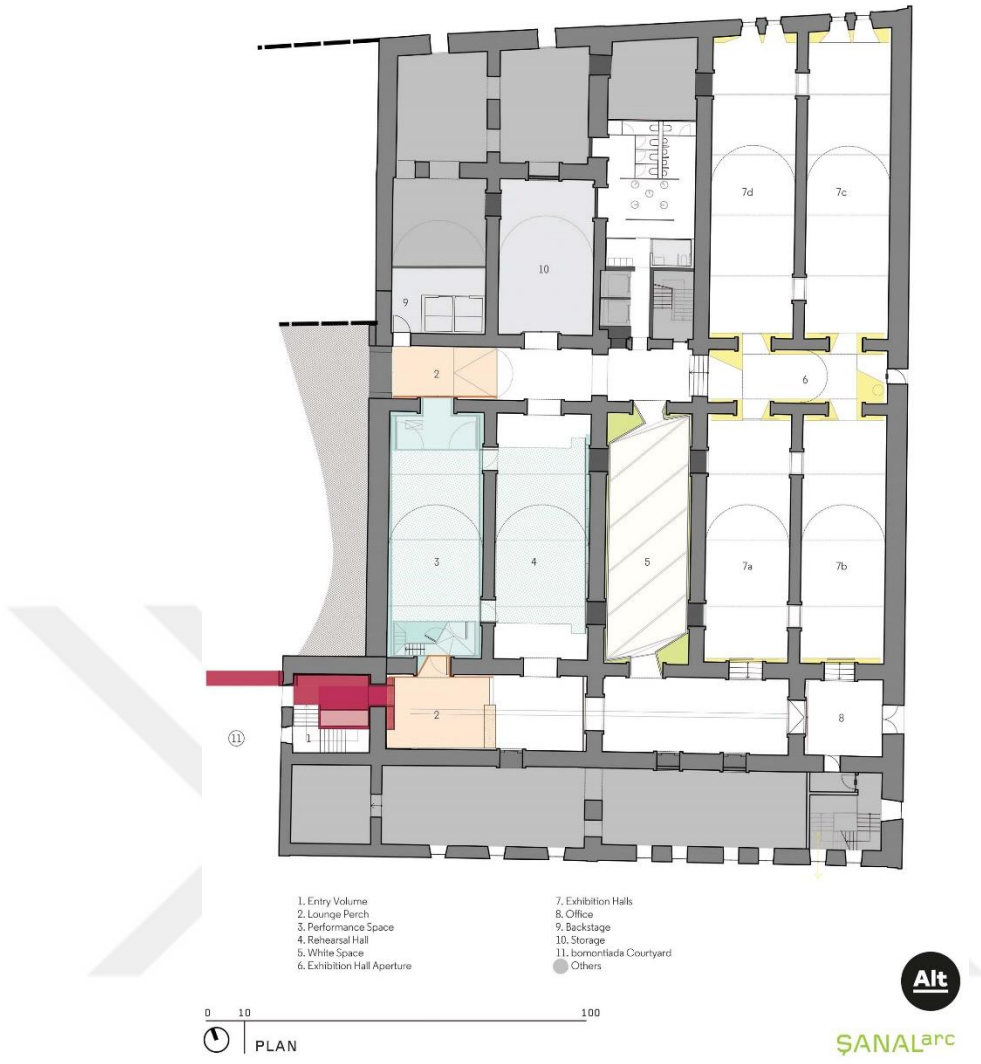

**Şekil 5.19: Üç farklı özel alanı barındıran Alt Galerî'nin fotoğrafı.
(Fotoğraf: İbrahim Özbunar)**

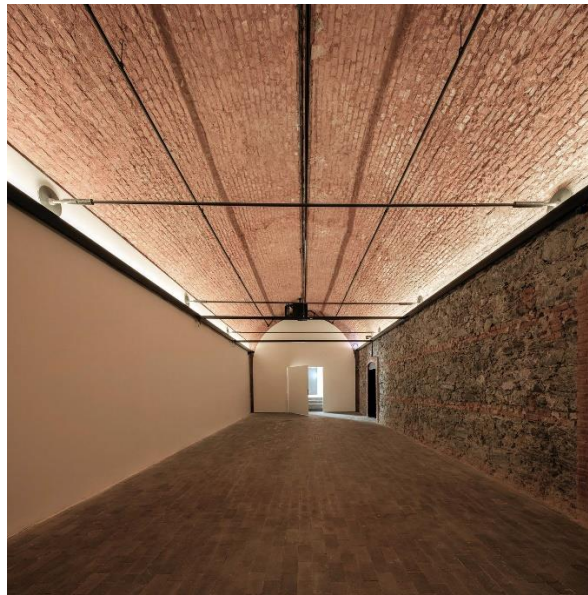
Mekânların tüm mekanik ve aydınlatma sistemleri pasif tasarım sistemine sahiptir. Hacimlerin son derece saf olmasını isteyen tasarımcılar; görsel kirlilik yaratmayan bir arka plan sayesinde yalnızca objeye odaklanmayı mümkün kılmıştır, (EK I, EK J).

**Şekil 5.20: 'White Cube' adını tasarımından alan sergi alanının fotoğrafı.
(Fotoğraf: ŞANALarc)**

Şekil 5.21: ŞANALarc tarafından tasarlanan Alt'ın planı. (ŞANALarc)

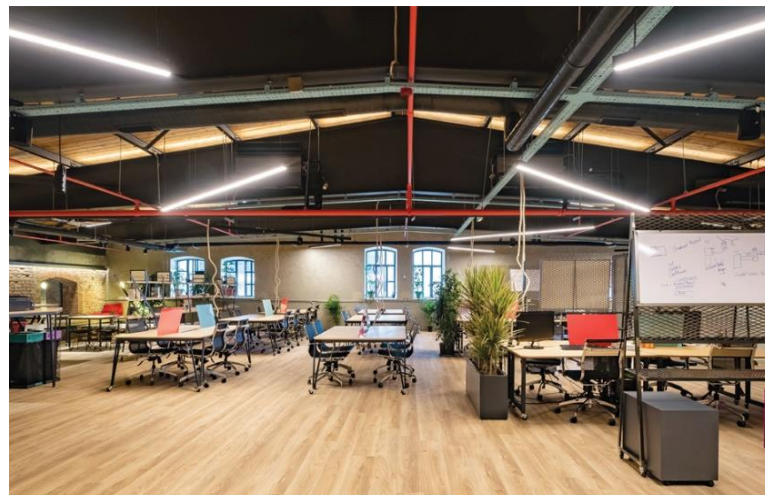

Şekil 5.22: ŞANALarc tarafından tasarlanan Alt'ın performans sahnesi. (ŞANALarc)

LABS tarafından tasarlanan Atölye projesi 700 m²'lik üç kata yayılan alanda, ortak çalışma, üretim, prototipleme, sergileme ve öğrenme gibi farklı kullanım alanlarına hizmet sağlayan ve birbirlerinin varlığını karşılıklı olarak besleyen, esnek alanlara sahip olan bir ortak çalışma alanıdır. Bina girişinde açık şeklinde olan etkinlik alanı bulunmaktadır. Seminer ve atölyeler dışında, farklı sergilere de kapılarını açankısım; hareketli ve akışkan mobilyaların kullanılmasıyla zamanı geldiğinde bölünebilen tasarım anlayışını benimsemiştir. Böylelikle ihtiyaç doğrultusunda daha özel bir alanda seminer, atölye veya fotoğraf çekimlerinin yapılması mümkün kılınmıştır.

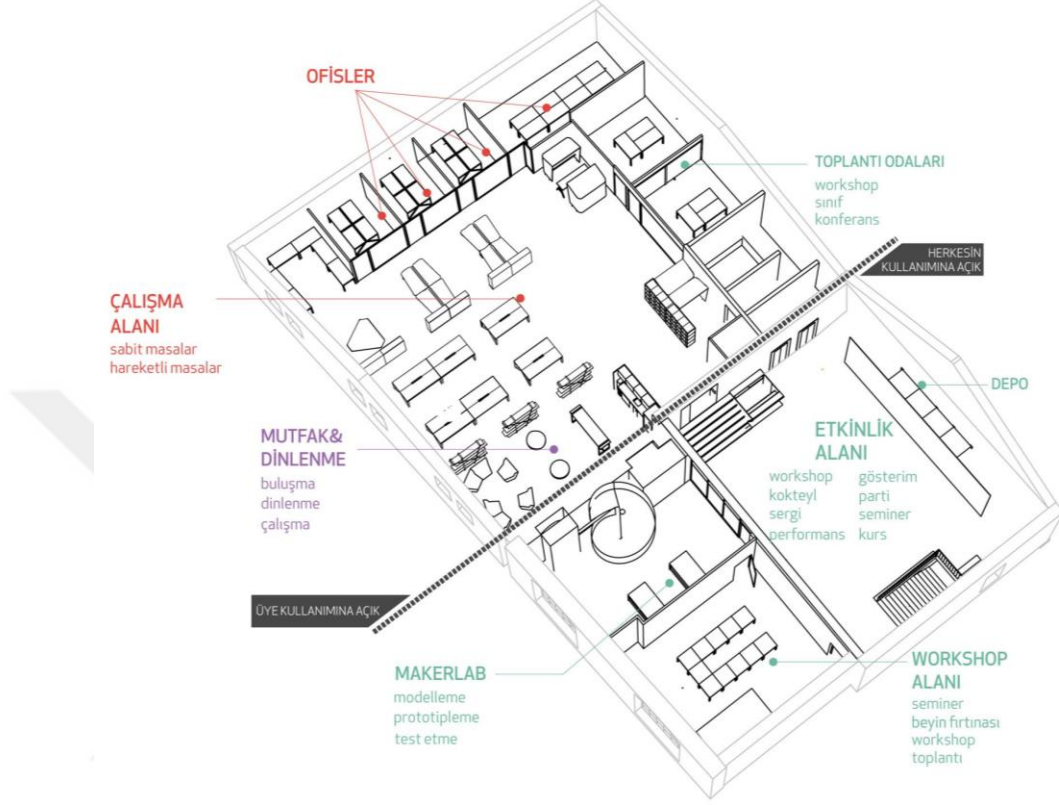

Şekil 5.23: Tasarım anlayışı olarak şeffaflık kullanılsada ihtiyaç doğrultusunda kullanılabilecek mekânların görsel ve ses açısından izole bir alan sağlanmıştır. (www.arkitera.com)

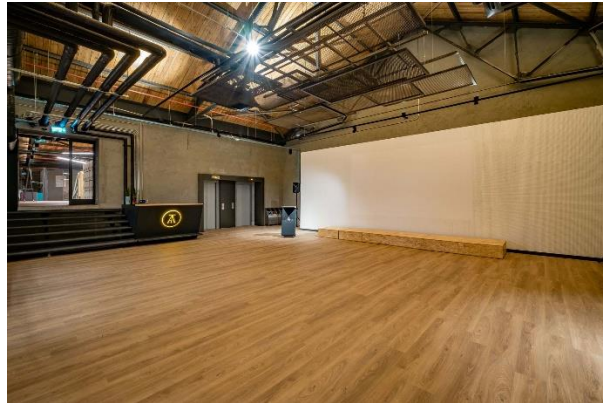
Şekil 5.24: LABS tarafından tasarlanan Atölye'nin ortak çalışma alanı. (Fotoğraf: www.arkiv.com.tr)

Üst katta yer alan ortak çalışma alanı, farklı nişler ile bölünmüştür. Girişe yakın bir alanda düzenlenen masalar bulunurken, arka taraflarda yönetici ve toplantı odaları bulunmaktadır. Akustik açıdan tamamıyla izole olan toplantı alanları, aradaki hareketli duvar vasıtasıyla büyüyüp küçülerek ihtiyaçlara cevap vermektedir. Hareketli mobilyalar kat plan paftalarında gösterilmiştir, (EK K).

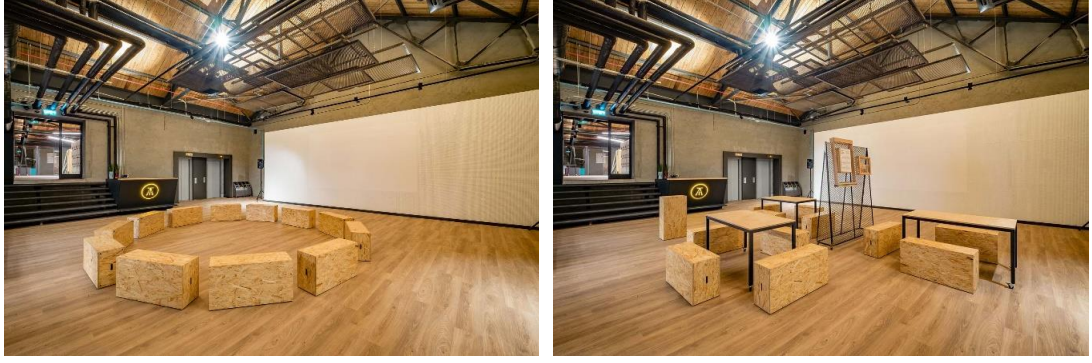

Şekil 5.25: Bir bölümü herkese açık olan Atölye’de üyelik sistemiyle kullanılan özel alanlarda mevcuttur. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Mekânların esnek ve tercih doğrultusunda ayarlanabilen büyüklükleri için, bütün mobilya tasarımları tekerlekli ve modüler olarak yapılmıştır. Bununla birlikte mekanik tasarımının; yani havalandırma, aydınlatma ve elektrik ihtiyaçlarını başka zamanlarda da kullanılabilmesini sağlayacak yerleştirmeler yapılmıştır.

Şekil 5.26: Hareketli mobilyalar sayesinde etkinlik alanının üç farklı kullanım tipi. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

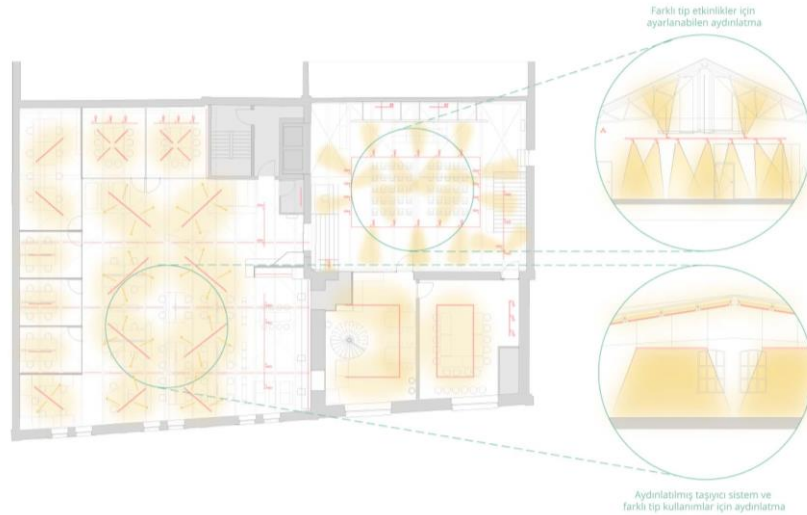
Şekil 5.26 (devam): Hareketli mobilyalar sayesinde etkinlik alanının üç farklı kullanım tipi. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Projede doğal malzeme kullanımına önem veren Mimarlar, daha uzunca zaman kullanılabilir, deformasyona uğrasada malzemesinin düzgünlüğünden ödün vermeyen malzemelerden olan; mantar, yönlendirilmiş yonga levha (OSB), kontrplak ve genişletilmiş sac gibi içeriğinde plastik malzemesi olmayan ürünler kullanmıştır.

Mekânın ışıklandırılması için tavadan tek bir elektrik sağlaması ve bütün alanın havalandırma sisteminin bütün olarak yapılması, esnek tasarımı destekleyen unsurlardır.

Şekil 5.27: Atölye'nin kesiti. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

Şekil 5.28: Atölye'nin esnek mekan anlayışından kaynaklanan aydınlatma çözümü. (Fotoğraf: www.arkitera.com)

İç mekân tasarımı Autoban tarafından gerçekleştirilen Kilimanjoro ve Babylon 353m²'lik bir projedir. Babylon'un sahipleri tarafından hayata geçirilen Kilimanjoro içerisinde barı da barındıran bir yemek alanıdır. Yapının içinde yer alan mekan ile ilgili yaşadığı tarihindeki endüstriyel yapısı, orjinal dokusu ve varolan hacmi dokusuna zarar vermeden korumayı amaçlayarak, mekanın içinde sosyal bir alan yaratılarak tasarlanmıştır. İnsan ilişkileri optimum seviyede olacak şekilde yaratılmak istenen fabrika; alan içerisinde iletişim sağlanması istenilen, birbirlerine olabildiğince yakın olabilen tasarım anlayışını benimser. Bu tasarım anlayışıyla bazı noktalarda iç içe geçen mekânlar şeklinde kurgulanmıştır. Mekânın müzik politikası gereği yerleştirilen DJ kabini, aynı anlayışla yeme ve içme mekanına ait, mekanın bütünlüğü korunacak şekilde tasarlanan ayrı bir ünedir.

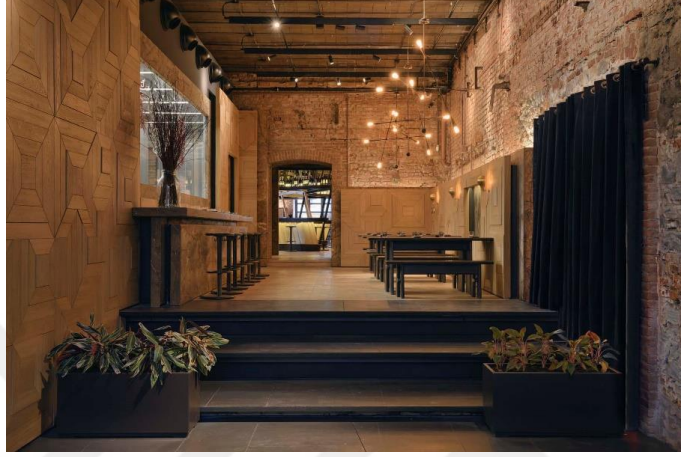
Şekil 5.29: Autoban tarafından tasarlanan Kilimanjoro'nin iç mekan fotoğrafı.
(Fotoğraf: Engin Aydeniz)

Organik kıvrımlara sahip bar, projenin odak noktası olarak belirlenmiştir. Barın konumu mekânın ortasına konumlanırken yemek, oturma alanları gibi tüm fonksiyonlar da barın etrafında konumlandırılmıştır. Bu bar, içinde bulunduğu hacim ile iletişimi sayesinde mekân-içinde-mekân kavramını güçlendirmiştir. Diğer taraftan amorf tasarımıyla kendi içinde farklı bir araya gelinebilen ya da yalnız kalınabilen alanların yaratılmasına da imkân sağlamıştır.

Şekil 5.30: Tüm taşıyıcı elemanların ve strüktürün sergilendiği üst kafes içerisinde yeşil bitkiler kullanılarak, endüstriyel atmosferin yarattığı sert etkinin kırılması sağlanmıştır.
(Fotoğraf: Engin Aydeniz)

Stüdyonun iç mekân tasarımına çok katmanlı bakış açısının yeni bir yorumu olarak, yapının orijinal çıplak tuğla duvarları ile tezat oluşturması ve aynı zamanda mekâna sıcaklık katması açısından, parapet hizasında biten ahşap bir iç mimari kabuk ile çerçevelenmiştir. Autoban, mekanın ahşap yüzeylerinde sadece bu projeye özel bir geometrik geliştirmiş ve bu deseni üç boyutlu olarak kullanmıştır. Ahşap zeminlerde de aynı desen iki boyutlu bir yorumla kullanılarak mekan bütünlüğü ve kimliği zenginleştirilmiştir.

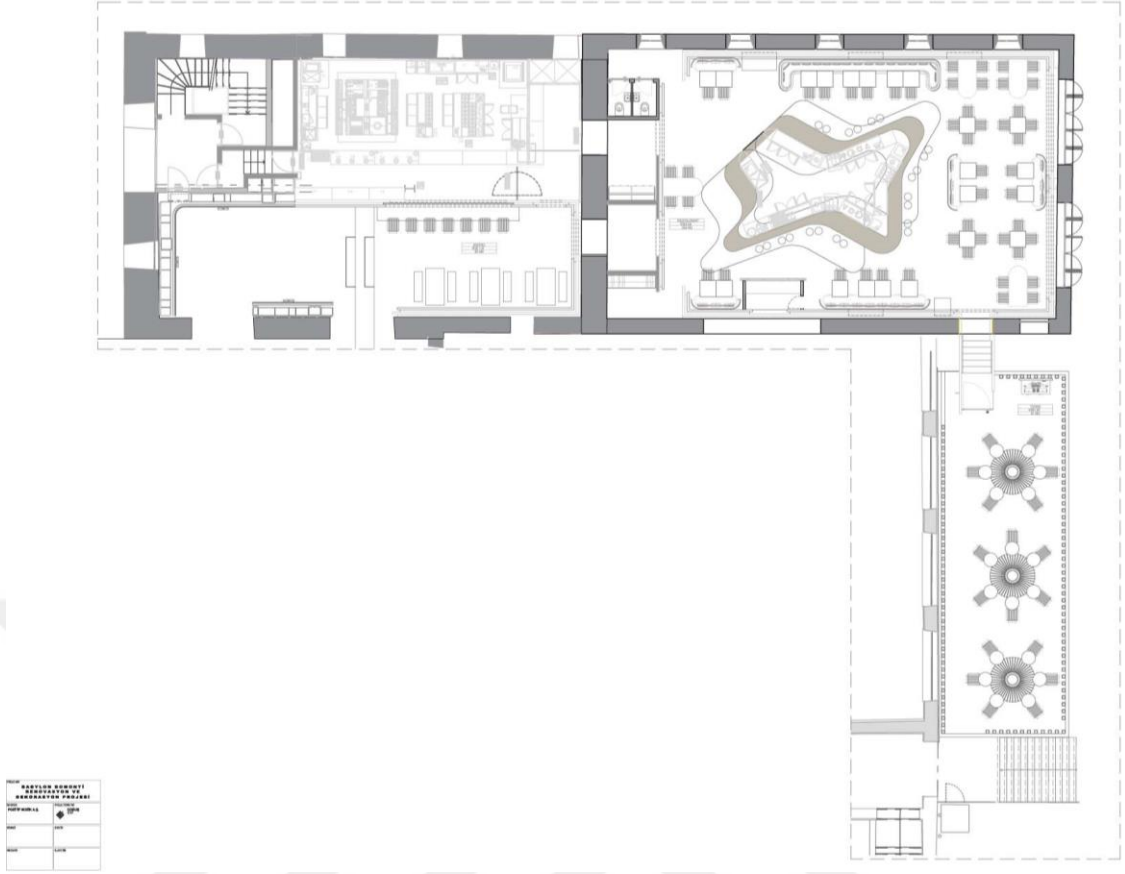
Şekil 5.31: Kilimanjoro ve Babylon arasındaki geçiş bir kemerle sağlamış, mekanların bütünlüğünü sağlamak amacıyla da alınan tasarım kararları devam ettirilmiştir.

(Fotoğraf: Engin Aydeniz)

Autoban tarafından, tüm mobilya ve aydınlatma üniteleri projeye özel tasarlandı. Bu ürünlerin tasarlanmasında mekânın endüstriyel algısını desteklenmek için ham malzemelere özel bitişler uygulanarak üretildi. Ağırlıklı olarak mobilyalarda metal profil kullanılırken mermer yüzeyler ise farklı işlemlerden geçirilerek yüzeylerinde denemeler yapıldı. Mekânın bütünlüğünü yakalamak için bar tabureleri için de aynı tasarım modeli kullanıldı. Aydınlatmalarda ise göze çarpan çağdaş yorumlar endüstriyel dönemin etkilerini göstermektedir.

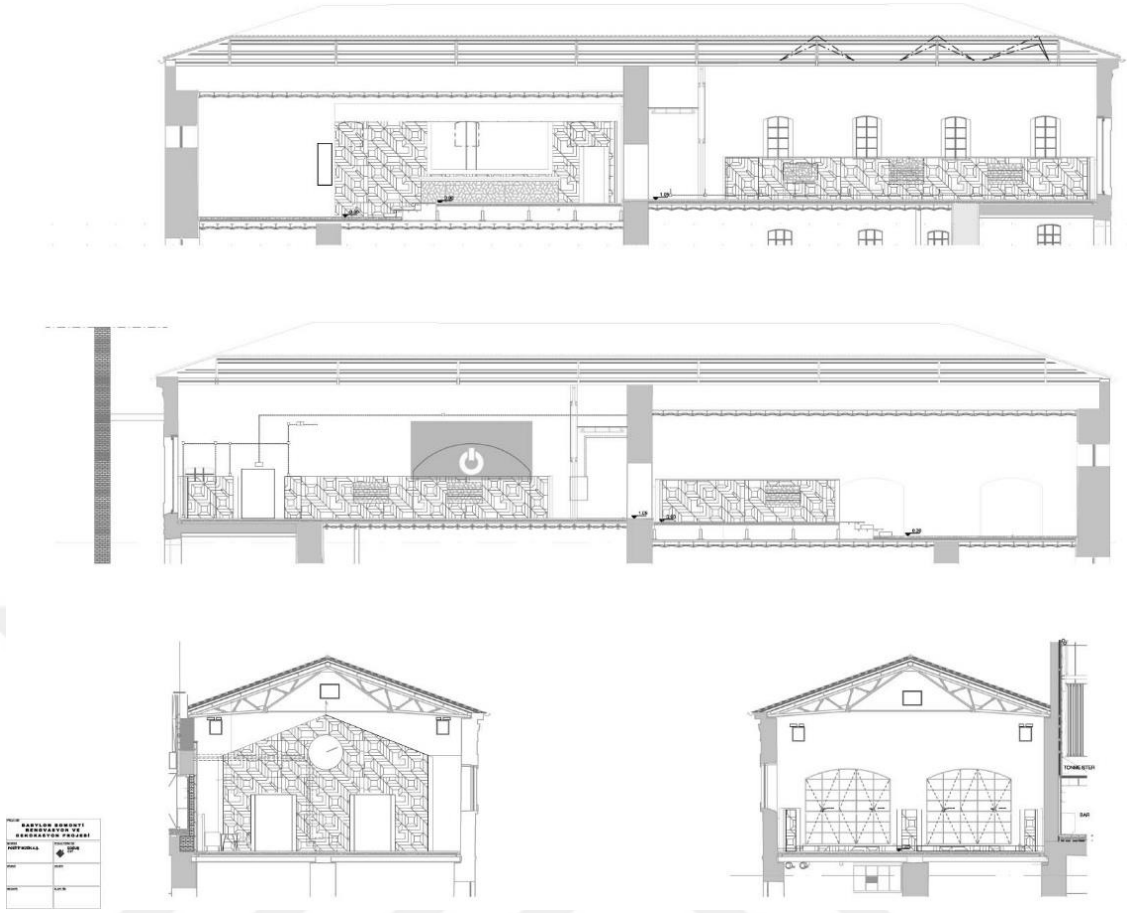
Şekil 5.32: Ahşap iç kabuk olarak tasarlanan alanlarda aydınlatma elemanlarının bağlantı elemanlarının gizlenildiği bir tasarımıdır. (Fotoğraf: Engin Aydeniz)

Şekil 5.33: Kilimanjoro ve Babylon'un planı. (www.arkitera.com)

Şekil 5.34: Babylon'un bar detayı. (www.gayrimenkulturkiye.com)

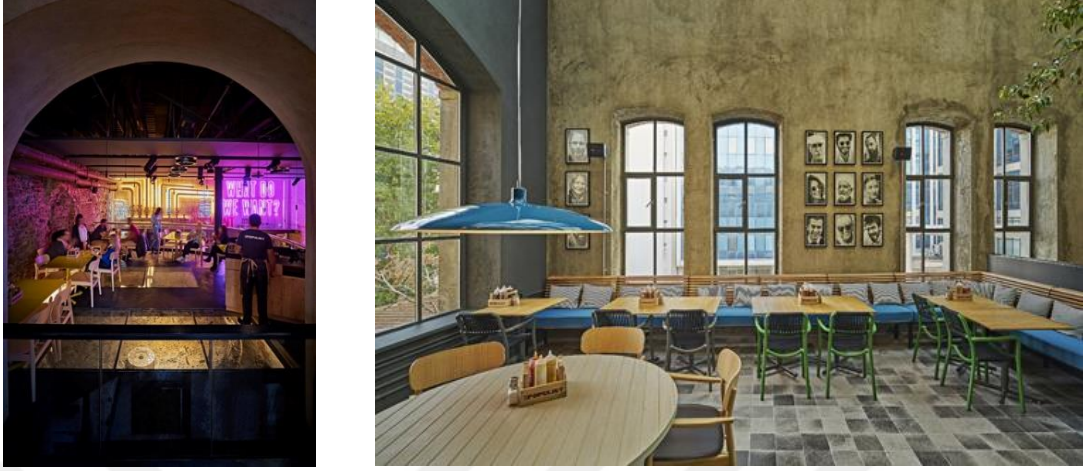

Şekil 5.35: Kilimanjoro ve Babylon'un Kesitleri. (www.gayrimenkulturkiye.com)

Şekil 5.36: Babylon Sahnesi. (www.haberturk.com)

LAGRANJA DESIGN tarafından, Artizanal bira fabrikası ve büyük bir restoran olan Populist tasarlanmıştır. Mekânsal tasarımın yanı sıra projenin konsepti özel üretilen mobilyalar, grafik tasarımlar ve fotoğraflarla desteklenmiştir.

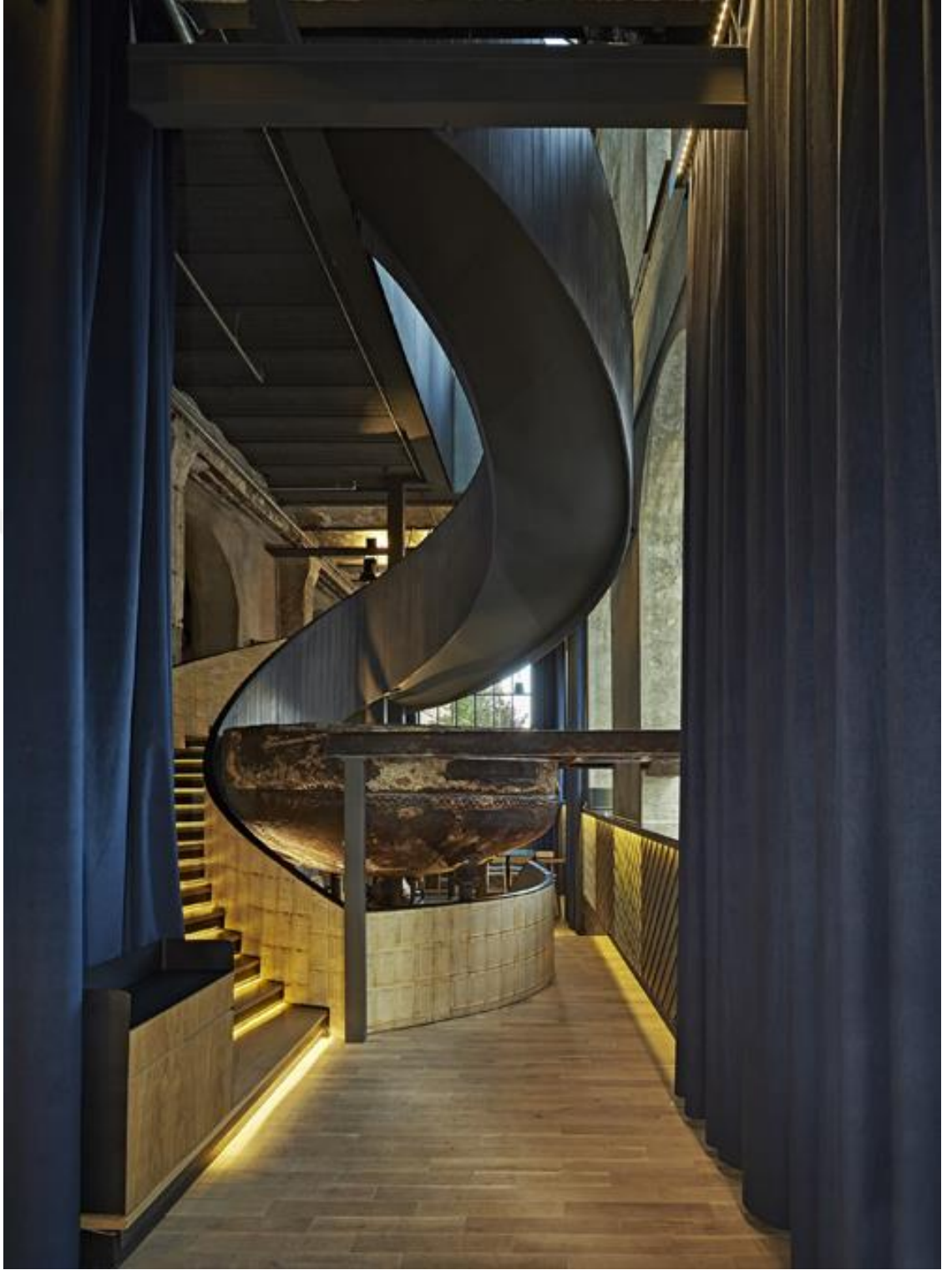

Şekil 5.37: Eski fabrikanın 3 katına yayılan Populist, altı farklı mekândan oluşmaktadır. (Fotoğraf: www.mimarizm.com)

Artizanal bira, kendi amacı ve kendi kimliği olan, diğer taraftan da bir kompleks içerisinde özgün bir mekan gibi çalışan alanlardır. Mekânın ikinci katında, girişin sağ tarafında, yerden yüksekte ve karşılıklı konumlanan altı adet devasa bira tankları bir cam kabinde sergilenmektedir. Bununla birlikte turuncu bir vintage Volkswagen minibüsün içerisinde kurulu bir DJ kabini kullanıcıları karşılamaktadır. Bakır ve paslanmaz çelikten yapılan bira ve fermentasyon tankları, geleneksel turkuaz çinilerle süslenen bir bar tezgahı ve bir megafon heykeli mekanı kucaklar.

Şekil 5.38: Mekanın ikinci katında bulunan bar. (Fotoğraf: www.cemkarakus.com)

Şekil 5.39: Zemin kattan birinci kata ulaşım tasarlanan spirel merdivenle sağlanıyor, iki kat arasındaki yükseklik farklı 8 metredir. (Fotoğraf: www.mimarizm.com)

Şekil 5.40: Zemin kattan yaratılan kış bahçesi. (Fotoğraf: www.mimarizm.com)

Şekil 5.41: Mekanın tasarımında orijinal duvarlar mümkün olduğunca korunarak lekeler, çatlaklar ve kırıklar görünür bırakılmıştır. (Fotoğraf: www.mimarizm.com)

Kiva ile Delimonti'nın iç mekân tasarımı MARGO - Tanya ILDIROĞLU tarafından yapıldı. Öğlen ve akşamları ise hizmet veren Kiva, tasarımında ve yemeklerinde Anadolu kimliğini ön plana çıkarmaktadır. Bomontiada Avludan giriş yapılabilen mekânda, geniş kış bahçesi ve özel gruplar için kapatılabilen üç ayrı oda mevcuttur.

Şekil 5.42: Galata'da da şubesi olan Kiva akşamları yeni nesil meyhane konseptiyle hizmet veriyor. (Fotoğraf: www.bizevdeyokuz.com)

Şekil 5.43: Delimonti, gastronomi market, şarküteri ve şarkiteride bulunan yöresel lezzetlerin farklı sunum anlayışıyla ziyaretçilerine sunan bir mekandır. (Fotoğraf: www.bizevdeyokuz.com)

Şekil 5.44: Monochrome Brasserie, kahvaltı, atıştırmalıklar, akşam yemeği, tatlı gibi ziyaretçilerine zengin bir menu sunan mekan taze kahve çeşitleri ile 3.dalga kahve konusunda da iddialıdır. (Fotoğraf: www.bizevdeyokuz.com)

Şekil 5.45: Adını çok sevilen bir fotoğraf makinesinden alan mekanda üst düzey profesyonel cihazlarının satışı yapılıyor, yılın farklı zamanlarında dünyada ünlü fotoğrafçıların sergileri bulunuyor ve fotoğraf meraklıları için eğitimler düzenleniyor. (Fotoğraf: www.bizevdeyokuz.com)

6. SONUÇ

Ülkemizde son 20 yıldır gündemde olan yeniden işlevlendirme kavramı dünyada daha uzun süredir tekrarlanan bir yapım yöntemidir. Mevcut bina yapıldığı dönemin mekânsal ve işlevsel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanmış olsa da zaman içerisinde bulunduğu bölgenin ihtiyaçları değişebilir ya da binanın kendi işlevi eskimeye uğrayarak önemini kaybedebilir. İşlevini kaybeden binaların, yapısal ömrünü tamamlamadığı için yeniden işlevlendirilerek kullanılması yeni bir bina yapımından çok daha ekonomik bir yöntemdir. Sağladığı ekonomik yararların yanı sıra mevcut binanın, tarihsel ve kültürel değeri ve bu değerın korunarak tekrar kent yaşamına kazandırılması son derece önemlidir.

Verilecek olan yeni işlevin doğru olması ve binanın tekrar kent hayatına kazandırılması için hem binanın bulunduğu parselin hem de çevresindeki etkenlerin iyi analiz edilmesi gerekir. Orijinal işlevini kaybetmiş mevcut bir binanın yeniden işlevlendirilmesinde dikkat edilmesi gerekenler ise; yapının bulunduğu konuma bağlı olarak bulunduğu çevrenin potansiyelleri, yapının ilk işlevinin kurgusu, mevcut yapının hacimsel ve mekânsal kurgusudur.

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesinde; yapının koruma altına alınmasını, işlevsel olmasını ve fiziksel ömrünün uzamasını sağlarken, geçmişle olan kültürel bağların geleceğe aktarılmasını da sağlar. Yeni işlev verilirken tarihi yapıda özgün değerlerin korunmasına ve yapının bulunduğu bölgeye kültürel, sosyal ve ekonomik yönden katkı sağlamasına da özen gösterilmesi gerekmektedir.

Tarihi Bomonti Bira Fabrikası, yüz yılı aşkın süre bira fabrikası olarak hizmet edip 1994’de kapatılarak dönüştürüldüğü 2015 yılına kadar kapalı kalmıştır. Siyasi ve devlet politikaları sebebiyle zaman içerisinde el değiştiren tarihi fabrikanın dönüştürölme fikri 2010 yılında ortaya atılsa da projeye ancak beş yıl sonra başlanabilmiştir. Bu durum ülkemizde ki yapısal ömrünü tamamlamayan fakat işlevini kaybedip terk edilen binaların dönüşüm sürecini çok açık bir şekilde göz önüne sermektedir.

Tarihi fabrika bulunduğu semte adını vermiş, bölgenin yeni sanayi ve yerleşim yeri olmasını sağlamıştır. İlk yapılan bira fabrikası olması ve yüz sene gibi uzun bir süre faaliyette kalarak kent belleğinde önemli bir yere sahip olması binanın vazgeçilemez bir kent ögesi olmasını sağlamıştır. Ayrıca bira fabrikasının sahibi Bomonti Kardeşlerin benimsemiş olduğu bira bahçeleri konsepti ile fabrika bahçesi, insanların bir araya gelme, toplanma merkezi olduğu için kent yaşamındaki yeri de önemlidir.

Bomonti bölgesinde devlet desteğiyle kentsel dönüşüm projesi başlatılmıştır. Bomonti’de kentsel dönüşüm projesi kapsamında yapılan Hilton Otel ve Kongre Salonu bölgenin potansiyelini değiştirerek yeni kullanıcı profili kazandırmıştır. Tarihi Bomonti Bira Fabrikası da, bölgeye turist çekmesi amacıyla dönüştürülerek Bomontiada Kültür ve Eğlence Merkezi olmuştur.

Bomontiada içerisinde pek çok özel kuruluşa ev sahipliği yapan, sanat, kültür, müzik ve yeme içme faaliyetlerinin sürdürüldüğü kamusal bir alan olma özelliğine sahiptir. Kent yaşamında önemli bir yeri olan fabrika kültürü dönüşüm projesinde etkin bir rol oynamıştır. Bomonti kardeşlerin bira bahçelerinden yola çıkılarak, mekânlar kamusal bir avlu ile birbirine bağlanmıştır. Açık hava etkinlik alanı olarak da kullanılan bu avluda sıcak ve içten bir hava ile insanların birbiriyle iletişime geçebileceği bir mekân olarak tasarlanmıştır.

Sonuç olarak, tez kapsamında araştırılan beş örnekte de görülebileceği gibi her dönüşüm projesinin nedenleri ve yöntemleri birbirinden farklıdır. Bu farklılığın sebebi, dönüşüm projesinin bulunduğu alanın potansiyelleri ve ihtiyaçlarıdır. Her ne sebeple olursa olsun orijinal işlevini kaybetmiş binaların yeniden işlevlendirilmesinde bulunduğu bölge, fiziki durumu, mekânsal hacmi ve kurgusu önemli rol oynamaktadır. Yapılacak olan dönüşümün tasarım kararları ise mevcut binanın tarihi ve özelliklerinden yola çıkılarak karar verilmiştir. Yapılan dönüşüm projesinde mekânsal ve bölgesel veriler iyi analiz edilmeli ve yeni işlevsel ve tasarımsal kararlar bu analizler doğrultusunda alınmalıdır.

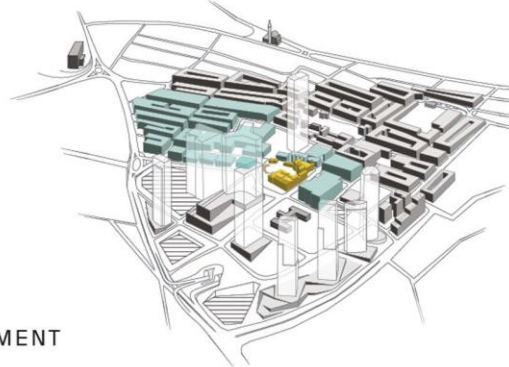
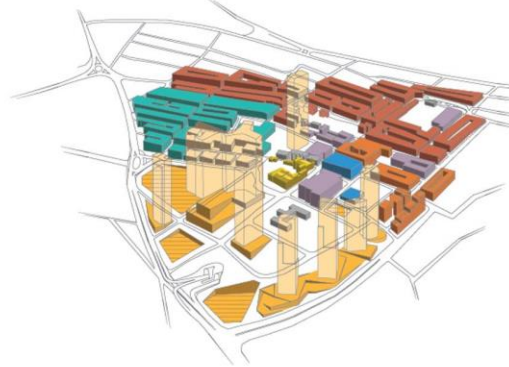
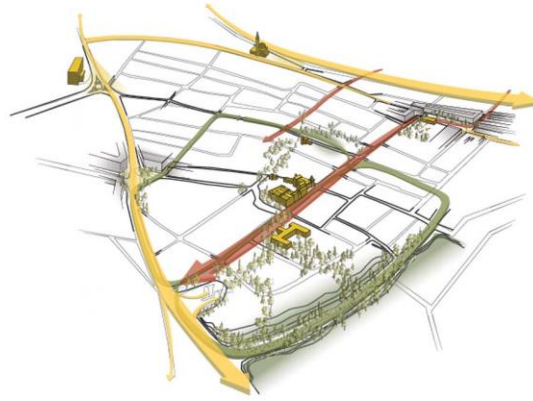
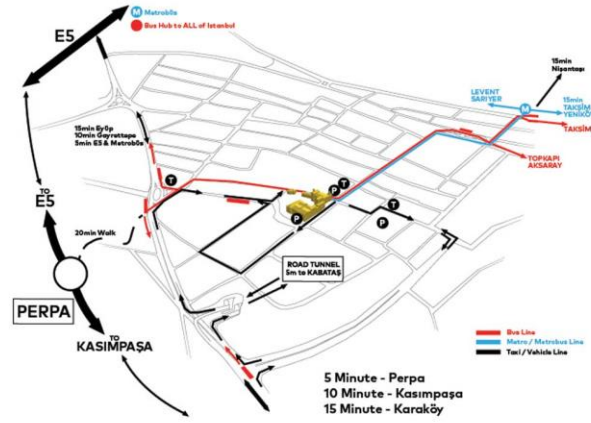
EKLERİN GÖRSELLERİ

INHERITANCE DIAGRAM

bomontiada
ŞANALarc

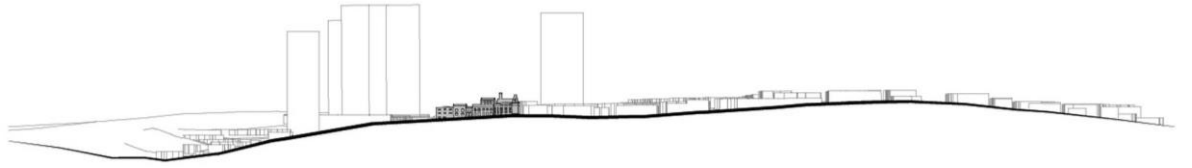
EK A: Bomontiada'nın bulunduğu alanın tarihsel mirasını gösteren analiz paftası. (ŞANALarc)

CURRENT ENVIRONMENT
DIAGRAM

bomontiada
ŞANALarc

EK B: Bomontiada'nın bulunduğu alanın ulaşım aklarını, ana akslarını, çevresindeki fonksiyonları ve kat yüksekliğini gösteren analiz paftası. (ŞANALarc)

NEAR CONNECTIVITY

bomontiada
ŞANALarc

EK C: Bomontiada'nın bulunduğu alanın yakın bağlantı aklarını ve arazi topografyasını gösteren analiz paftası. (ŞANALarc)

INTERSECTION VITALITY

bomontiada
ŞANALarc

**EK D: Bomontiada'nın bulunduğu alanın trafik akış yönünü gösteren analiz paftası.
(ŞANALarc)**

bomontiada
ŞANALarc

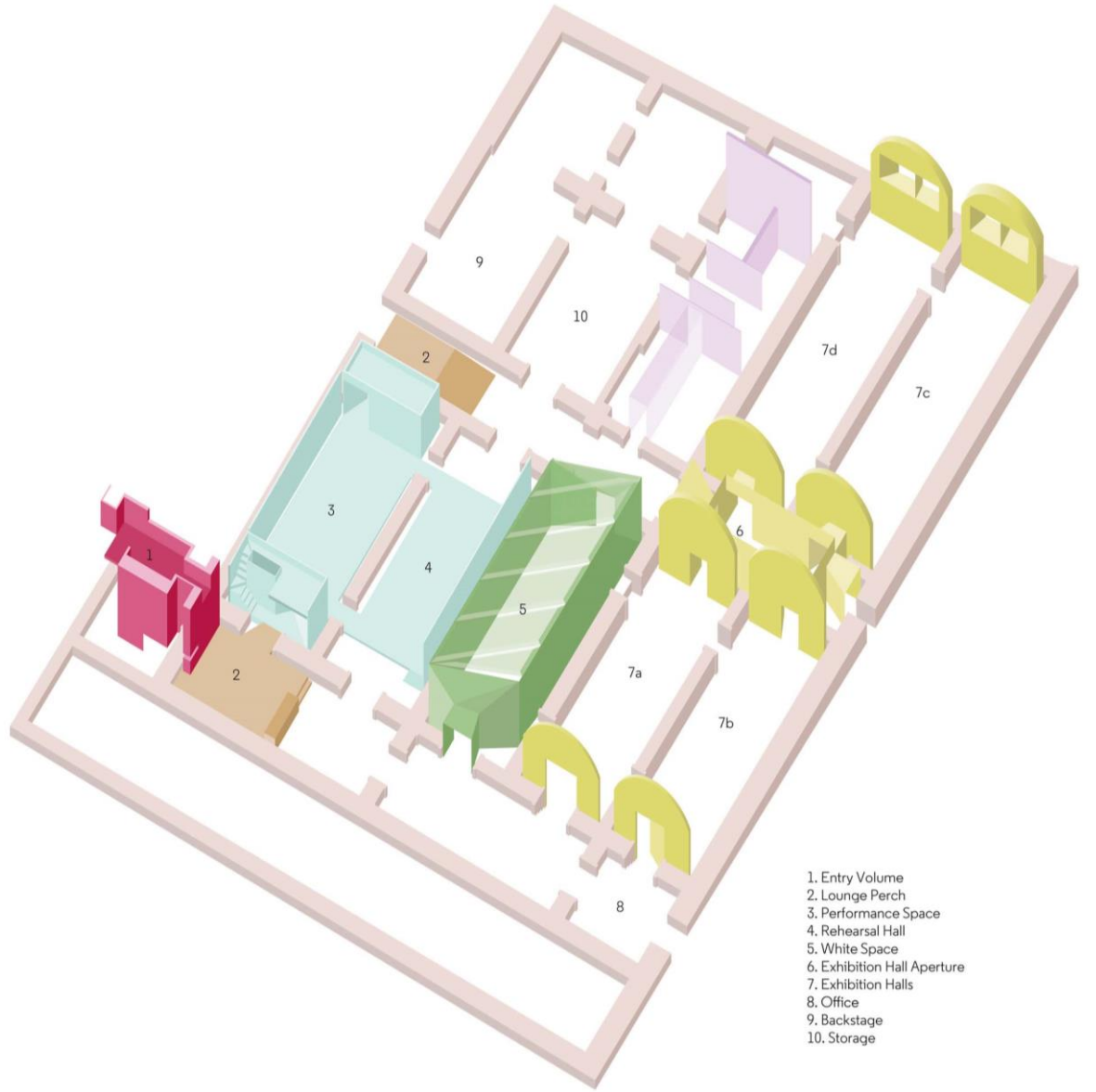
EK E: Bomontiada’da ŞANALarc tarafından tasarlanan Avlu’nun mekan büyüklüğünü rakamsal değerlerle gösteren plan ve mekanların dizilimini gösteren kesit. (ŞANALarc)

URBAN DESIGN PLAN/SECTION

bomontiada
ŞANALarc

EK F: Bomontiada'da ŞANALarc tarafından tasarlanan mekanların şematik plan ve kesiti.
(ŞANALarc)

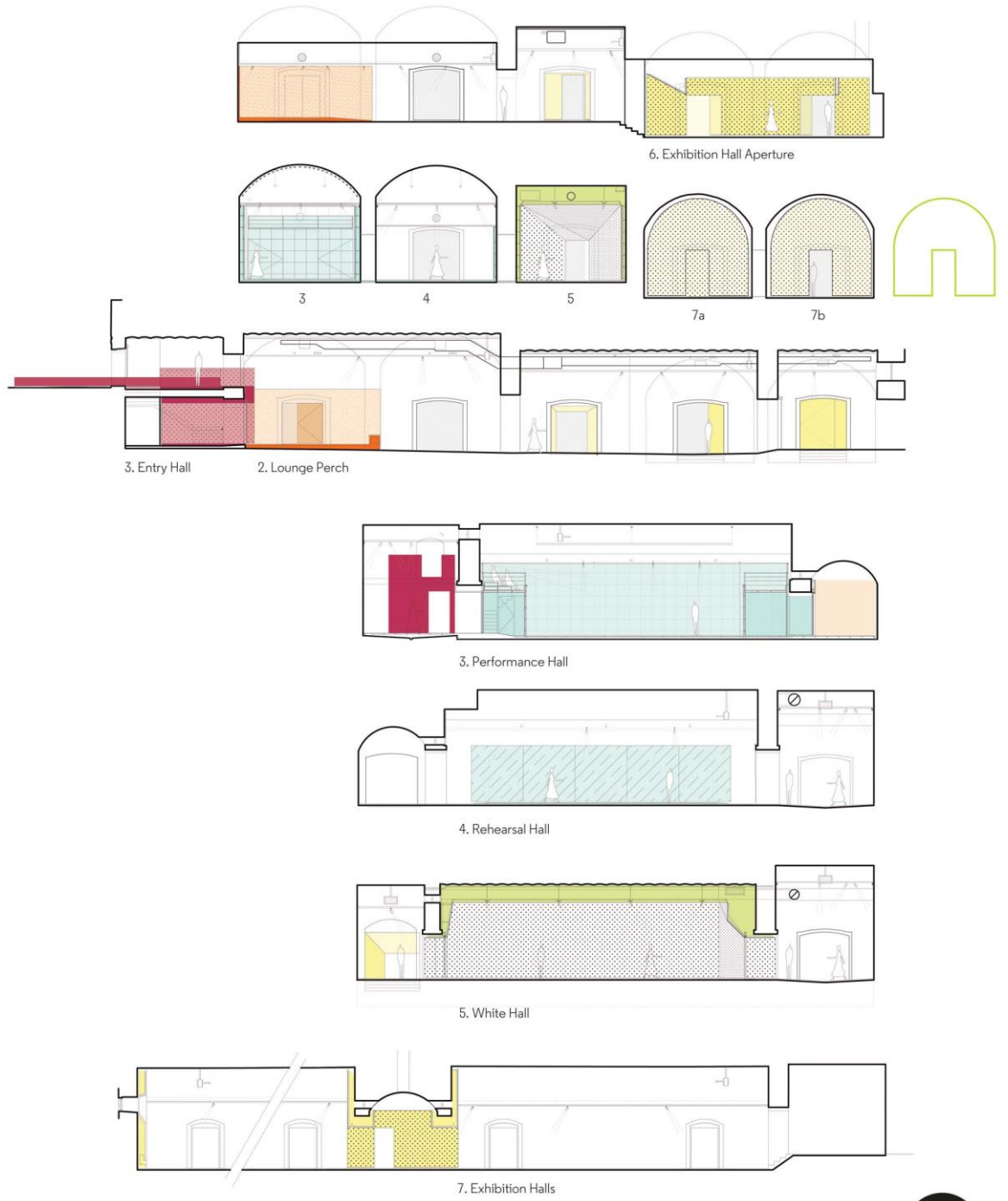
- 1. Entry Volume
- 2. Lounge Perch
- 3. Performance Space
- 4. Rehearsal Hall
- 5. White Space
- 6. Exhibition Hall Aperture
- 7. Exhibition Halls
- 8. Office
- 9. Backstage
- 10. Storage

PLAN AXONOMETRIC

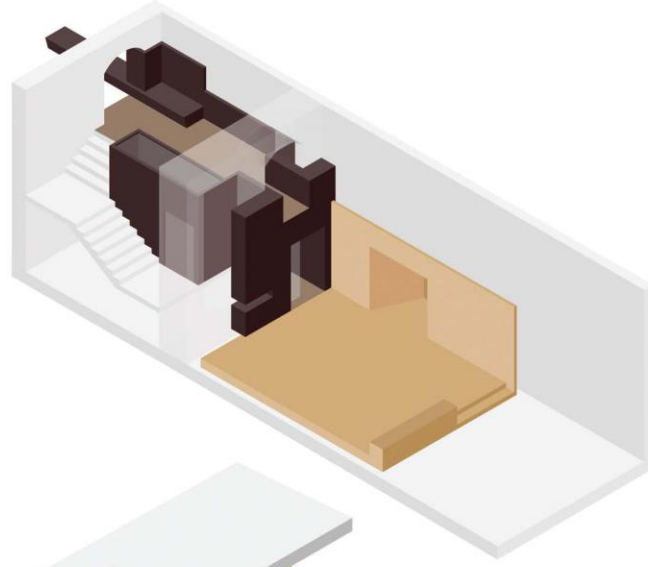

ŞANALarc

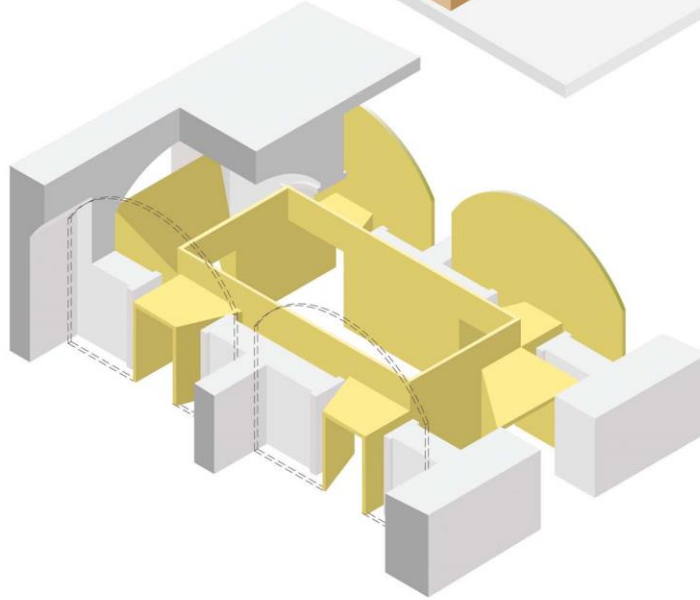
EK G: Alt'ın aksonometrik planı. (ŞANALarc)

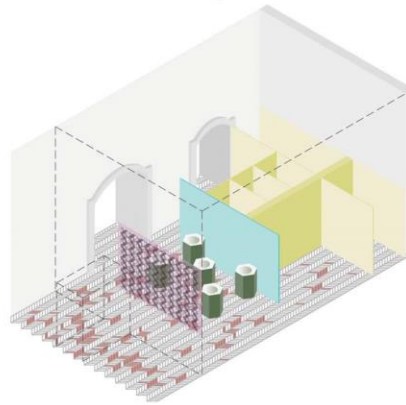
EK H: Alt'ın mekan kesitleri. (ŞANALarc)

THRESHOLD

APERTURE

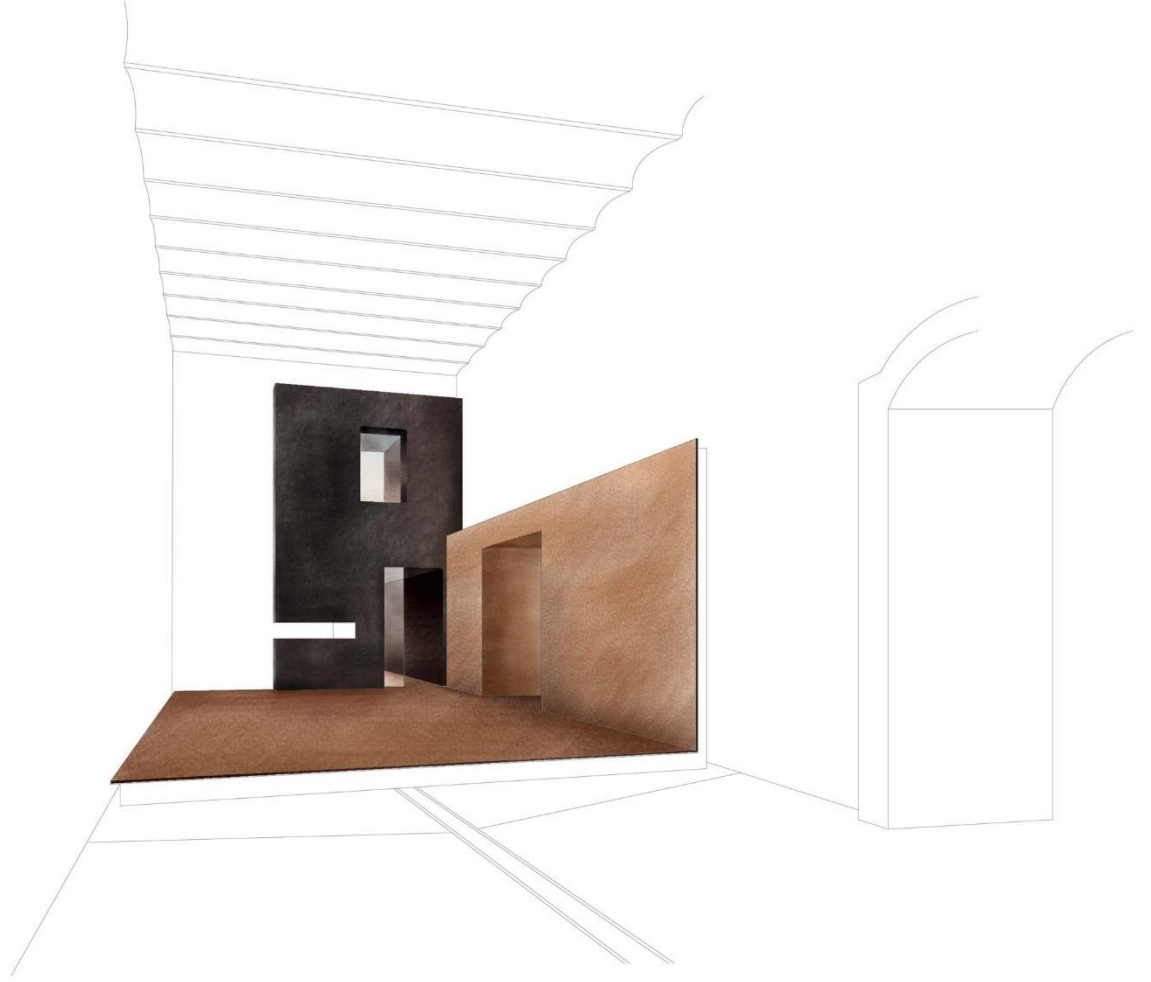
DECORATIVE
UTILITY

ARCHITECTURAL MOVES

ŞANALarc

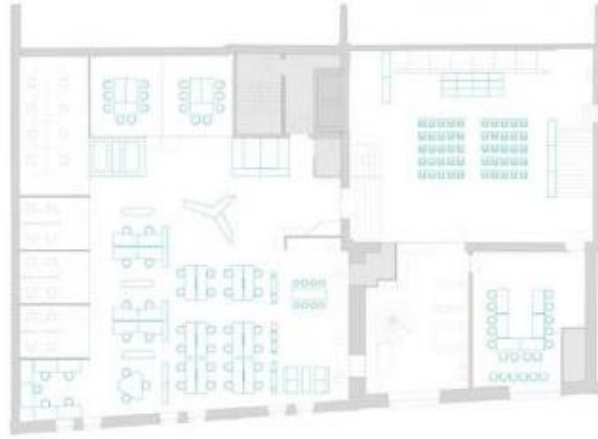
EK I: Alt'ın giriş mekanı, geçiş mekanı ve tuvalet tasarımının gösterildiği şemalar. (ŞANALarc)

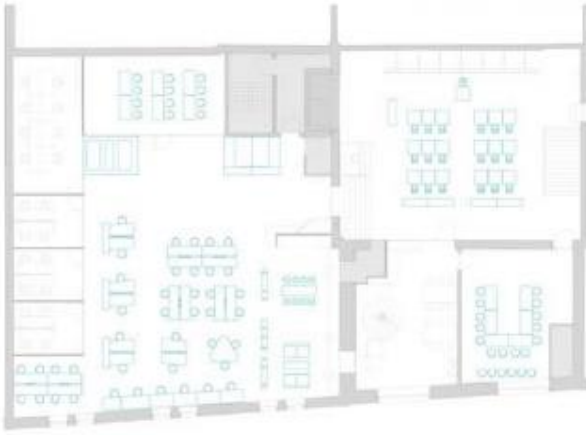
ENTRY LOUNGE
PLATFORM FOR ARTISTIC PRODUCTION

ŞANALarc

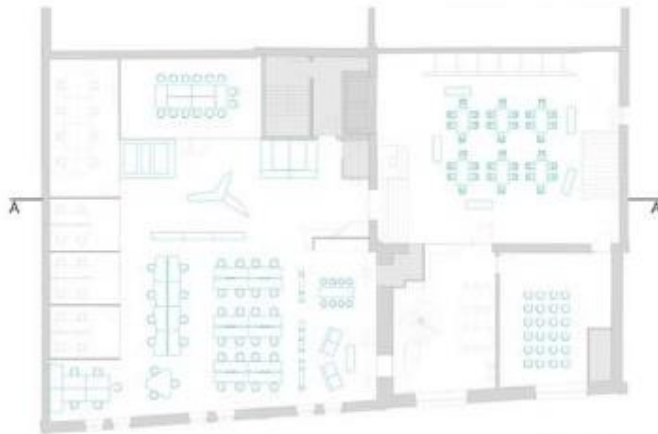
EK J: Alt'ın giriş mekan tasarımında seçilen malzelerin gösterildiği şema. (ŞANALarc)

Plan 1

Plan 2

Plan 3

EK K: Atölye'nin birinci, ikinci ve üçüncü kat planları, esnek mekan anlayışının benimseyen tasarımcıların kullandığı hareketli mobilyalar planda renkli olarak belirtilmiştir. (ŞANALarc)

KAYNAKÇA

Ahunbay, Z., “Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon”, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 2011.

Altınoluk, Ü., “Binaların Yeniden Kullanımı”, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, s. 19-138, 1998.

Avcı, N., “Anıtsal Yapılara Uygulanabilecek Eklerin Çeşitlerinin Araştırılması ve Örneklerle Açıklanması” Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.4-8, 2003.

Aydın, D., Okuyucu, E., ‘Yeniden Kullanıma Adaptasyon ve Sosyokültürel Sürdürülebilirlik Bağlamında Afyonkarahisar Millet Hamamının Değerlendirilmesi’ Megaron Dergisi 2009.

Baransü, B., Sehir Yenileme (1. Baskı), Reyo Basımevi, İstanbul, 1989.

Bayart, J.F. Kimlik Yanılsaması, Çev. M. Moralı, Metis Yayınları, İstanbul, 1999.

Burden, E., Illustrated Dictionary of Architectural Preservation: Restoration, Renovation, Rehabilitation, Reuse. New York: McGraw-Hill Press, 2004.

Colquhoun, A., *Mimari Eleştiri Yazıları*, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, Ankara, 2005.

Cowan, P., Depreciation, Obsolescence and Aging, The Architects Journal, 1965.

Çetiner, A., Yerleşme Alanlarında Planlama Yenileme, Şehirçilik (1.Baskı.) Gümüşsuyu: İTÜ Matbaası, 1985.

Dinçer, K. Z., “Belgeli Konaklama Tesisi, Eski Yapıların Seçimi İçin Bir Yöntem Önerisi”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, s. 18-140, 1988.

Douglas, J., "Building Adaptation", ISBN 978-0-7506-6667-1, Spon Press, London - Newyork, 2006.

Erder, C., “Tarihi Çevre Bilinci”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Basım GĞliğı, Ankara, s. 237-242, 2007.

Ersen A., Yeniden İşlevlendirilen Tarihi Yapılar, Modern Ekler ve Çağdaş Tasarım, Arredamento Dekorasyon, sayı:37, s:102-105, Mayıs 1992/5.

Giresun B., Tönük S., Binalarda İşlev Dönüşümünün yaşam Döngüsündeki Yeri ve Etkisinin Örnekler Üzerinden İrdelenmesi, Beykent Ü. Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, İstanbul, 2018.

Gonsior, I. G., Die Sanierung Des Historischen Staatkernes von Alsfed, Bonn, 1972.

Göçer, P.Ö., Devingen Toplum Esnek Mekânlar İster, Arredamento Mimarlık, sayı: 02, s.80-83, 2003.

Göksu, E., Kentsel Dönüşüm Toplantıları. Mimarlar Odası İzmir Şubesi, 2005.

Hasol, D., Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, YEM Yayınları, İstanbul, 1975.

Hasol, D., Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 2005.

İnceoğlu, N., Bina Programlama Sürecine Analitik Bir Yaklaşım, Doçentlik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1977.

Kaşlı, B., “İstanbul'da Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları ve İç Mekan Müdahaleleri: Santral İstanbul Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009.

Keles, R., Kentbilim Terimleri Sözlüğü (2. Baskı), mge Kitabevi, Ankara, 1998.

Kona, S., Paşalimanı Un Fabrikası ve Yeniden İşlevlendirme, Yüksek lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2015.

Kuban, D., Mimarlık Kavramları- Tarihsel Perspektif İçinde Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş, YEM Yayın, İstanbul, 1998.

Kuban, D., Mimarlık Kavramları: Tarihsel Perspektif İçinde Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş, YEM Yayınları, İstanbul, 1980.

Kuban D., “Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu-Kuram ve Uygulama”, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 2000.

Kus, H., “Mevcut Konut Stokunun Sıhhileştirilmesi Üzerine Bir Çalışma Yedikule İmrahar Mahallesinde Bir Uygulama.” Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, İstanbul, 1992.

Mumford, L., The Culture of Cities Seckar - Warburg, London, 1953.

Özkan, Ö., “Mevcut Binaların Lüks Otellere Dönüştürülme Olanakları ve Tasarlama Yaklaşımları.” İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002.

Paulsen, J., Life Cycle Assessment for Building Products - The significance of the usage phase. Doctoral Thesis, Kungliga Tekniska Högskolan Uni., 2001.

Pekol, B., İstanbul’da Yeni İşlevlerle Kullanılan Tarihi Yapıların Üslup Sorunsalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2010.

Sağlam N., BİR SEMTE ADINI VEREN BOMONTİ BİRA FABRİKASI, Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi (UTAD), Yıl: 1 / Sayı: 1, Aralık – 2017.

Sarıcı, S., Kent Merkezlerindeki Yapılarda, Fonksiyonel Eskimeye Bağlı İşlevDeğişimleri (Beyoğlu-İstiklal Caddesi Üzerinde Bir Analiz Denemesi), YüksekLisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1990.

Selçuk, M., Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 2006.

Tanju, B., Tanyeli U., Akın G., “Scarpa’yı Nasıl Seçeceğiz?”, Domus M., sayı:8, s.60-67, Aralık-Ocak 2000.

Taner, S., ‘İstanbul Endüstri Yapılarının “Loft” Kavramı Çerçevesinde Yeniden İşlevlendirilmesi’ İTÜ Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.

Tanyeli G., İkiz D., “İstanbul’da bir endüstriyel miras örneği: Bomonti Bira Fabrikası.”, TÜBA-KED 7/2009

Uğursal, S., Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: İzmir Sümerbank Basma Sanayi Yerleşkesi Örneği, İzmir, 2011.

Ülker H., “Koruma Amacına Yönelik Bir Yenileme Çalışması”, İTÜ Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (1985).

Venedik Tüzüğü- Mayıs 1964 (çeviri: Prof. Dr. Cevat Erder)

Yaldız, E. “Konya’daki Medrese Yapılarının Yeniden Kullanım KoşullarınaGöre Değerlendirilmesi” S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2003.

Yıldırım, D. “Anıtsal Binalardaki İşlev Değişiklerinden Doğacak Müdahalelerin Çevresel Olarak İncelenmesi ve Ayazağa Kasırları Örneği”, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1999.

Yürekli, F., Mimarî Tasarımda Belirsizlik; Esneklik/Uyabilirlık İhtiyacının Kaynakları ve Çözümü Üzerine Bir Araştırma, Doçentlik Tezi, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, 1983.

Yürekli, F., Mimarlık Mimarlığımız, YEM Yayın, İstanbul, 2011.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.tdk.gov.tr/>
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
<http://www.arkitera.com/>
<http://www.kultur.gov.tr/>
<https://www.theplan.it/eng/webzine/international-architecture/en-megalithic-museum>
<https://urbannext.net/megalithic-museum/>
<https://www.archdaily.com/642936/garage-museum-of-contemporary-art-oma/>
<http://www.arkitera.com/haber/24940/rem-koolhaasin-moskovadaki-cagdas-sanat-muzesi-acildi>
<https://architizer.com/projects/garage-museum-of-contemporary-art/>
<http://www.arkitera.com/proje/4709/salt-galata1>
<http://www.arkiv.com.tr/proje/salt-galata1/4709>
<https://www.kilsanblog.com/mimari-oykuler-insaat-hikayeleri/salt-galata-bir-yani-neoklasik-bir-yani-oryantalist/>
http://www.mimarizm.com/haberler/salt-galata-hem-kentin-hem-bolgenin-arastirma-ussu-olacak_117095
<https://saltonline.org/tr>
http://www.mimarlar.com/783379D8F8DE420B9072D6A37559FCBE/salt_galata/pname
<http://www.arkitera.com/proje/6882/istanbul-modern-sanat-muzesi>
<http://www.tabanlıoglu.com/project/istanbul-modern/>
<https://prezi.com/dhwxhj4xmlo/kentsel-donusum-ve-bomonti/>
<https://www.konseptprojeler.com/bomontiada>
<https://sanalarc.com/alt>
<http://www.arkitera.com/proje/7270/alt-sergi-alanlari>
<http://www.arkiv.com.tr/proje/bomonti-fabrikasi-ortak-alanlari/5808>
<http://www.arkitera.com/proje/5457/atolye-istanbul>
<http://www.arkitera.com/proje/5892/kilimanjaro>
<https://gayrimenkulturkiye.com/2017/12/04/bomontide-babylon-ruhu/>
<https://www.haberturk.com/yasam/haber/1210551-bu-mekan-cok-konusulur-bomontiada>
<http://sislihayat.com/?p=1678>
<http://www.cemkarakus.com/bomontiadanın-en-eglencelisi-populist/>
http://www.mimarizm.com/yeme-icme/bomontiada-da-the-populist_125254

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Cana TÜRKER

Doğum Yeri : İstanbul

Doğum Tarihi : 17.05.1985

Eğitim Bilgileri : **İlkokul 1991 – 1996**
Lütfi Banat İlköğretim Okulu

Lise 1996 – 2003
İSTEK Özel Tarabya Kemal Atatürk Lisesi, İstanbul

Lisans 2005 – 2010
Yeditepe Üniversitesi, İstanbul
Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
Bölüm 2.'si, Yüksek Onur Belgesi

Lisans 2007 – 2012 Üniversite
Yeditepe Üniversitesi, İstanbul
Mühendislik & Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
Çift anadal Programı (ÇAP), Onur Belgesi

Yüksek Lisans 2010 –2019
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul
Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Bölümü

İş Deneyimleri : **Aralık 2013 (halen), Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik**
Müdürlüğü, Proje Tasdik, KUDEB (ek görev), Mimar.

Sene 2013, Eren TALU Mimarlık, Fikirtepe, Kentsel
Dönüşüm Projesi ve Kıbrıs, Otel Projesi, Proje Ekibi.

Sene 2013, Mofis Mimarlık, Otel Projesi, Eskişehir ve Akbulak
Otel Projesi, Kazakistan, Proje Ekibi.

Sene 2012, Tayf Mimarlık, Jiva Beach Resort Otel, Fethiye,
Proje Ekibi.

Sene 2010 – 2011, Freelance, Men's World, Bağdat Caddesi Erkek Kuaförü.

Sene 2009, PLUS MİMARLIK, Sinpaş Kilyos, Mare Negro Ev Projesi (300m2) ve Habertürk Binası Arşiv Odası, Proje Ekibi.

Sene 2008 YEŞİLOVA MÜHENDİSLİK, Şantiye Stajı, Yeditepe Üniversitesi Erkek Öğrenci Yurdu (42.000m2,2100 kişi kapasiteli),
Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Ek bina (11.500m2),
Yeditepe Üniveristesi Hukuk Fakültesi Ek Kat.

Sene 2007, PADA İNŞAAT SAN. TİC. LTD. ŞTİ., Ofis Stajı, Airport AVM Pide & Pizza Restoran ve Bakırköy Wall Street İnstitute.